

بسمه تعالی

شورای عالی آموزش و پرورش

عنوان طرح:

ارزیابی فعالیت مدارس ج.ا. ایران در خارج از کشور و ارائه

الگوی توسعه کمی و کیفی آنها

مجری:

دکتر غلامرضا کریمی

۱۳۹۵

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳.....	مقدمه.....
۲۳.....	فصل اول: بررسی وضعیت موجود مدارس ایرانی خارج از کشور.....
۳۹.....	فصل دوم: تجارب جهانی و مطالعه تطبیقی گسترش مدارس خارجی.....
	فصل سوم: تحلیل محیطی فعالیت‌های مدارس ایرانی خارج از کشور در قالب، قوت و
۷۸.....	ضعف‌ها و فرصت و تهدیدها (SWOT).....
	فصل چهارم: ارزیابی فعالیت مدارس ج.ا. ایران در خارج از کشور و ارائه الگوی توسعه
۱۱۸.....	کمی و کیفی آنها.....
۱۳۹.....	نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات.....
۱۴۹.....	فهرست منابع.....
۱۵۶.....	پیوست‌ها و ضمایم.....

مقدمه

طرح مسئله

از بررسی اسناد و گزارشات متعدد می‌توان چنین استنباط کرد که: ضرورت حضور مأموران دولتی همراه اعضای خانواده‌شان در کشورهای دیگر، وجود عتبات عالیات و رونق کسب و کار و تجارت به ویژه در کشورهای همسایه که سبب مهاجرت تعداد قابل توجهی از ایرانیان به این کشورها گردید؛ ضرورت حفظ هویت ملی، دینی و فرهنگ بومی فرزندان ایرانیان مقیم خارج از کشور و تمایل بسیاری از آنان در این مهم و علاقه مندی به ادامه ارتباط با افراد فامیل و هموطنان و سرزمینی که به آن تعلق دارند و همچنین اشاعه زبان و ادبیات فارسی در جهان مهم‌ترین دلایل ایجاد مدارس ایرانی در این کشورها بوده است.

بیش از ۱۳۴ سال از عمر اولین مدرسه ایرانی در استانبول (۱۲۶۳ ه. ش برابر ۱۸۸۴ میلادی) می‌گذرد؛ بیست سال بعد مدرسه ایرانی علوی در نجف اشرف (۱۲۸۳ ه. ش) و سپس به ترتیب مدرسه ایرانی در روسیه (۱۲۸۴ ه. ش) بحرین (۱۲۸۸ ه. ش) امارات متحده عربی (۱۳۳۶ ه. ش) کویت، پاکستان و کشورهای اروپایی از نظر قدمت در مراحل بعدی تأسیس شدند و اکنون جمهوری اسلامی ایران به‌منظور رفاه حال خانواده‌های ایرانی و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران مقیم خارج از کشور و بهره‌مندی آنان از نظام آموزشی کشورمان نسبت به تأسیس مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور اقدام نموده است. (شیخ‌لز و نصرت، ۱۳۸۵)

این مدارس تا سال ۱۳۵۷ به کشورهای مذکور محدود می‌شدند. پس از انقلاب اسلامی با توجه به اهمیتی که نظام جمهوری اسلامی ایران برای روابط خارجی و گسترش مدارس ایرانی و حفظ هویت ایرانی اسلامی ایرانیان مقیم در اقصی نقاط جهان قائل بوده است نسبت به گسترش مدارس در قاره های مختلف

جهان اقدام نمود. بطوریکه در حال حاضر تعداد دانش‌آموزان مدارس خارجی ۱۳۵۰۰ نفر می‌باشد و ۹۸۰ معلم جهت تدریس در این نوع مدارس به خارج از کشور اعزام می‌شوند که ۵۰۰ نفر نیروی اعزامی ۳۰۰ نفر تبعه فرهنگی و ۱۸۰ نفر نیروی محلی است و پشتیبانی و نظارت بر امور مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور از سوی ۷ سرپرستی انجام و تعداد این مدارس به ۱۴۸ مدرسه فعال در ۱۰۵ شهر جهان رسیده است.

بنا بر آمارهای موجود در حال حاضر بیش از ۴ میلیون نفر ایرانی در سراسر دنیا مقیم شده و زندگی می‌کنند. با احتساب آنکه به‌طور متوسط ۱۵ درصد این جمعیت دارای فرزندان دانش‌آموز می‌باشند، جمعیت دانش‌آموزی ایرانیان خارج از کشور حدود ۵۰۰ هزار نفر تخمین زده می‌شود. درحالی‌که بنا بر آمارهای ارائه‌شده فقط حدود ۱۴۰۰۰ هزار نفر در مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور ثبت‌نام و به تحصیل مشغول می‌باشند. بدین ترتیب فاصله زیادی بین تعداد دانش‌آموزان جذب‌شده در مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور و تعداد دانش‌آموزان بالقوه‌ای که امکان جذب آنان در مدارس ایران وجود دارد دیده می‌شود. این تفاوت مبین فقدان جاذبه‌های لازم این نوع مدارس برای اولیاء و دانش‌آموزان است.

البته شایان ذکر است که بر اساس مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش و هیأت دولت می‌توان نسبت به جذب فرزندان مسلمانان دیگر کشورها در مدارس ایرانی خارج از کشور نیز اقدام نمود؛ بنابراین نمی‌توان آمار دقیقی از ایرانیان خارج از کشور ارائه کرد به همین سبب دستگاه‌های مسئول از قبیل سازمان ثبت احوال، شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور، وزارت امور خارجه و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی که وظایف مختلفی با ایرانیان خارج از کشور بر عهده دارند آمارهای متفاوتی را اعلام کرده‌اند.

بطور کلی، با توجه به اظهارنظرهای متفاوت مسئولین ذیربط در اعلام آمار ایرانیان خارج از کشور می-توان میانگین آمار تقریبی ۴ میلیون نفر را که از فروانی بیشتری در نظرات مسئولان برخوردار است ملاک محاسبه آمار دانش‌آموزان ایرانی خارج از کشور قرار داد.

این اطلاعات آماری غیرقابل انتظار مهم‌ترین مسئله این مطالعه است که بایستی با استفاده از روش‌های علمی مناسب راه‌های عملی و بهینه برای حل آن ارائه شود.

روند نزولی کمی تعداد جذب دانش‌آموزان ایرانی در مدارس خارج از کشور با توجه به روند رو به رشد ایرانیان به کشورهای گوناگون، همراه عدم استقبال بسیاری از ایرانیان مقیم خارج کشور از مدارس ایرانی محل اقامت خود و انتخاب مدارس خارجی برای تحصیل فرزندان‌شان حاکی از این است که مدارس ما به لحاظ کیفی نتوانسته‌اند با مدارس خارجی رقابت کنند، همچنین گزارش‌های رسیده از مدارس خارج کشور و نیز نظر صریح دکتر فانی وزیر آموزش و پرورش در زمینه اتلاف منابع مالی و ضرورت افزایش کیفیت در این حوزه حاکی از آن است علاوه بر عدم تحقق اهداف کمی، از لحاظ کیفی نیز برنامه‌های آموزشی و پژوهشی از وضع مناسبی برخوردار نیستند.

این در حالیست که رقبای فرهنگی ج.ا. ایران در راستای طرح جهانی‌سازی خود (تشکیل دولتی پنهان که تمامی امور جهان را هدایت می‌کند) در حال گسترش مدارس بین‌المللی خود هستند. عملکرد مدارس بین‌المللی که غالباً توسط دولت‌های آمریکا و بریتانیا در کشورهای مختلف جهان تاسیس و توسعه یافته‌اند نشان می‌دهد: این مدارس تربیت فرزندان مستعد شهروندان به ویژه فرزندان نخبگان، دولت‌مردان و ثروتمندان کشورهای میزبان را با القا فرهنگ امریکایی و انگلیسی به عهده می‌گیرند تا پس از رسیدن به سنین بزرگسالی و

قرار گرفتن در مسئولیت‌های کلیدی دولتی، سیاست‌های خود را در آن کشورها اعمال نمایند؛ در حالیکه اولویت ما این است که می‌خواهیم مدرسه ایرانی در کشورهای دیگر داشته باشیم که فرزندان هموطن خودمان را با هویت ایرانی اسلامی تربیت کنیم.

بدیهی است اگر برای تغییر و اصلاح وضع موجود تلاشی نشود بیم آن می‌رود شکاف نسبت به اهداف آرمانی تأسیس این مدارس وسیع‌تر و عمیق‌تر گردد و هر سال از شمار دانش‌آموزان ایرانی در مدارس ما کاسته و به شمار ایرانیانی که به مدارس خارجی می‌روند افزوده گردد.

آنچه که به عنوان وظیفه قانونی مبنی بر ایجاد و اداره مدارس ایرانیان مقیم خارج کشور و برقراری ارتباط با مؤسسات بین‌المللی و مؤسسات سایر کشورها بعهد وزارت آموزش و پرورش با هماهنگی وزارت امور خارجه در مفاد قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش (بندهای ۱۵ و ۱۷ ماده ۱۰ این قانون) تکلیف شده است؛ کفایت که مسئولان ذیربط را موظف نماید برای بهبود و پیشرفت همه جانبه این مدارس همه مساعی خود را به کار برند زیرا این مدارس کانون فرهنگی و پیشانی نظام تعلیم و تربیت ج.ا. ایران است که هر روز هموطنانمان در خارج کشور و نیز اقشار گوناگون مردم جهان آن را مشاهده می‌کنند و با معلمان این مدارس و دانش‌آموزان تربیت شده آن ارتباط دارند.

مصوبه هیأت وزیران در جلسه مورخ ۲۸ مرداد ماه ۱۳۸۵ مربوط به ساختار مدارس ج.ا. ایران در خارج کشور وظیفه قانونی دیگریست که درباره اشکال گوناگون این مدارس با عناوین زیر تعیین تکلیف شده است:

الف. مدارس عادی (دولتی، نمونه مردمی و غیرانتفاعی)؛

ب. مدارس هماهنگ با نظام آموزشی کشورهای دیگر؛

پ. مدارس بین‌المللی؛

ت. مدارس پاره‌وقت و غیرحضوری.

این مصوبه همچنین درباره روش‌های تأمین منابع مالی و انسانی این مدارس تعیین تکلیف کرده است.

صدر مجوز تأسیس مجتمع آموزشی بین‌المللی در خارج از کشور در جلسه ۶۲۵ مورخ ۱۷ شهریور

۱۳۷۷ و همچنین تصویب اساسنامه مدارس بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران در جلسه ۷۷۲ مورخ ۲۹ مرداد

ماه ۱۳۸۷ توسط شورای عالی آموزش و پرورش فرصت‌های لازم برای ارتقای کیفی مدارس خارج کشور و

نظام‌مند شدن مجتمع‌های آموزش بین‌المللی در داخل و خارج کشور فراهم کرده است در اجرای هدف

عملیاتی ۱۱ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مبنی بر بازمهندسی سیاست‌ها و

بهینه‌سازی سیاست‌ها و برنامه‌های نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی برای افزایش کارایی و اثربخشی مدارس

خارج از کشور و تأکید بر بازنگری جداول آموزشی و محتوای کتب درسی، بکارگیری نیروهای متعهد، توانمند

و مجرب و متناسب‌سازی فضای فیزیکی این مدارس تأکید شده است.

همچنین در اجرای هدف عملیاتی ردیف ۱۷ آن سند تحول بنیادین مبنی بر ارتقای کیفیت فرآیند تعلیم

و تربیت با تکیه بر استفاده هوشمندانه از فناوری‌های نوین، راهکار ۴-۱۷ و گسترش بهره‌برداری از ظرفیت

آموزش‌های غیرحضوری و مجازی در برنامه‌های آموزشی و تربیتی ویژه معلمان، دانش‌آموزان و خانواده‌های

ایرانی در خارج از کشور بر اساس معیار اسلامی با رعایت اصول تربیتی از طریق شبکه ملی اطلاعات و

ارتباطات تأکید شده است.

بنابراینچه توضیح داده شد با اینکه همه ابزارهای قانونی در مراجع صلاحیتدار تصویب و ابلاغ شده است و شرایط برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی دراز مدت و میان‌مدت فراهم بوده است؛ ولی عملکرد نشان می‌دهد سیاست تسلیم در برابر وضع موجود و پذیرش آنچه پیش آمده است مسئولان را بسوی روزمرگی کشانده و برنامه راهبردی مدونی چراغ راه توسعه کمی و کیفی مدارس خارج کشور نبوده است؛ هرچند که سطح برنامه‌ریزی در هر مدرسه خارج از کشور عملیاتی است، اما با این حال هدایت مدارس خارج از کشور نیاز به یک مدیریت و برنامه‌ریزی قدرتمند در سطح راهبردی دارد، از طرفی برنامه‌ریزی سطح راهبردی ویژه مراکزی است که برنامه‌ریزی درازمدت دارند؛ هدایت برنامه‌های عملیاتی را در سطح کلان ملی و فرا ملی به عهده دارند و در موقعیت‌های پیچیده بایستی تصمیمات مهم اتخاذ نمایند؛ در حالی که در مسیر اجرای وظایف خود با عوامل محیطی گوناگون اثرگذار (به ویژه سیاسی- اجتماعی) و تهدیدها و فرصت‌های متعدد و متنوعی مواجه اند؛ از سوی دیگر در حال حاضر نهاد برنامه‌ریز و هدایت‌کننده‌ای که این وظایف خطیر را به عهده دارد مدیریت امور بین الملل و مدارس خارج کشور می‌باشد؛ بنابراین برای رسیدن به مقاصد عالی نظام تربیت اسلامی شهروندان ایرانی در اقصی نقاط جهان ضروری است نهاد برنامه‌ریز و هدایت‌کننده (ساختار یا سازمانی که قرار است در آینده این وظایف را به عهده گیرد) مجهز به ابزار مناسب و همه‌جانبه‌نگر همچون برنامه راهبردی در افق چشم‌اندازهای دراز مدت) برای مثال ۱۴۰۴ و فراسوی آن باشد.

در واقع، مسئله اساسی مدیریت نظام آموزش و پرورش دانش آموزان ایرانی خارج از کشور، خلأ یک آئین نامه مدون مورد توافق نخبگان و سیاستگذاران آموزشی و مدیران مربوطه است که چشم‌انداز و مأموریت را تعریف کرده و بر مبنای آن بتوان با استفاده از اصول برنامه‌ریزی راهبردی برنامه‌های عملیاتی را تدوین نمود.

حال بمنظور ساماندهی و انسجام در فعالیت های مدارس خارج از کشور فعال موجود و تحت پوشش قرار دادن جمع بیشتری از دانش‌آموزان ایرانی ساکن در خارج از کشور و همچنین دانش‌آموزان غیر ایرانی علاقه‌مند به نظام آموزشی ایران ضروری است سیاستگذاری، طرح و برنامه مشخصی برای گسترش مدارس خارج از کشور ارائه شود تا نظام آموزشی ج.ا. ایران بتواند بعنوان یک نظام آموزشی پیشرو در محیط منطقه‌ای و بین‌الملل مطرح شود.

اهمیت و ضرورت پژوهش

اهمیت پژوهش نیز بر این مبنا استوار است که طراحی چشم‌انداز و الگوی مناسب عملکردی مدارس ایرانی خارج از کشور سازگار با سیاستگذاری‌های بومی، بر پایه مطالعات بین‌المللی و عملکردهای مناسب برای ارتقای جایگاه و نقش کلان جمهوری اسلامی ایران، به‌عنوان یک کشور فرهنگی تأثیرگذار در عرصه جهانی و جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی الزامی است و متعاقب توجه و پژوهش در زمینه موضوع موردنظر مهم به نظر می‌رسد.

بنابر بررسی‌های بدست آمده عدم توفیق مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور را به سه دسته عمده می‌توان تقسیم کرد:

الف) آسیب‌های حوزه سیاست‌گذاری؛

ب) آسیب‌های حوزه ساختاری؛

ج) آسیب‌های حوزه فرآیندی؛

الف) آسیب‌های حوزه سیاست‌گذاری عبارت‌اند از:

- عدم توجه به مخاطب‌شناسی در سیاست‌گذاری؛

- نبود یک استراتژی واحد آموزشی.

ب) آسیب‌های حوزه ساختاری

- فقدان یک مرکز فرماندهی واحد در ساماندهی برنامه‌ریزی آموزش و اجرایی مدارس؛

- عدم بهره‌مندی از فناوری‌های جدید و نیروهای کیفی.

ج) آسیب‌های حوزه فرآیندی

- فقدان یک مکانیسم ارزیابی و نظارتی قوی جهت ارزیابی عملکردها و اصلاح رویه‌های نادرست؛

- تصدی‌گری نهاد سیاست‌گذار؛

- هم‌پوشانی دستگاه‌های مجری در حوزه مدارس خارج از کشور؛

- عدم شناخت و لحاظ شرایط هر کشور در فعالیت مدارس ایرانی خارج از کشور؛

- عدم استفاده از ظرفیت‌های آموزشی موجود در نظام آموزشی کشور متوقف‌فیه؛

- عدم توجه به جلب مشارکت بخش‌های دولتی و غیردولتی در اداره مدارس.

محدودیت‌های پژوهش

انجام این پژوهش با محدودیت‌هایی نیز مواجه بود که اهم آن عبارت‌اند از:

- محدودیت منابع مکتوب مورد نیاز و عدم وجود مطالعه و پژوهش مشابه در زمینه عملکرد نظام مدارس خارج از کشور. (در این مورد محققان از طریق مصاحبه اقدام نمودند که برای وقت گرفتن از خبرگان جهت انجام مصاحبه زمان قابل توجهی از دست رفت)؛
- گستردگی و پراکندگی جغرافیایی مدارس خارج از کشور (به عنوان نمونه آماری) و ایجاد مشکلات فراوان در راستای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز (طوری که باعث اتلاف زمان اجرای پژوهش گردید)؛
- موضع‌گیری برخی از مسئولان در پاسخ به سئوالات (پرسشنامه و سئوالات) در جهت عدم پذیرش مسئولیت ناشی از موقعیت سازمانی خود که شاید به نحوی در عدم کارایی نظام مدارس در وضع موجود نقش داشته‌اند و یا حداقل در جهت رفع مشکلات گام مناسبی بر نداشته‌اند؛
- به دلیل اینکه این پژوهش با در نظر گرفتن امکانات اجرایی بر اساس نمونه‌های موجود در مدارس خارج از کشور انجام شده نتایج آن الزاماً قابل تعمیم به مدارس داخلی ایران نمی‌باشد.

اهداف پژوهش

- ارائه الگوی مناسب جهت توسعه مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور؛

- افزایش کیفیت آموزشی به منظور جذب فرزندان ایرانیان خارج از کشور؛

- ارائه خدمات آموزشی فرهنگی و تربیتی به ایرانیان خارج از کشور به منظور حفظ هویت فرهنگی، دینی و یادگیری زبان فارسی؛

- کسب توان رقابت با مدارس سایر کشورها در حوزه‌های علمی، آموزشی، فرهنگی و تربیتی به منظور فنی‌سازی فعالیت‌های ضد اسلامی و ضد ایرانی آنان.

بررسی ادبیات موضوع

در زمینه موضوع مورد پژوهش به صورت کلی گزارش‌هایی در مرکز امور بین‌الملل و مدارس خارج از کشور، سازمان فرهنگ هنر و ارتباطات، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و وزارت امور خارجه موجود است؛ اما این گزارش‌ها به صورت مستقیم و جامع به موضوع مورد بررسی نپرداخته‌اند، لذا این پژوهش با دیدی توسعه‌ای و جامع‌نگر، در زمینه توسعه کمی و کیفی فعالیت‌های مدارس ایرانی خارج از کشور، سناریوها و الگوهای متعدد ارائه می‌دهد.

برخی از گزارش‌ها و مقالاتی که در روند اجرای پژوهش مورد مطالعه قرار گرفته‌اند عبارت‌اند از:

- گزارشات معلمان اعزامی؛
- گزارشات سالیانه مرکز امور بین‌الملل؛
- مقالات و پایان‌نامه‌هایی که بخشی از کارشان مربوط به مدارس خارج از کشور است؛
- مقالاتی که مربوط به نظام‌های آموزشی در سایر کشورها می‌باشد؛
- چشم‌انداز، اهداف، سیاست‌ها، مأموریت‌ها و وظایف کنونی مدیریت امور بین‌الملل و مدارس؛
- برنامه‌های کوتاه‌مدت (سالانه)، میان‌مدت (۵ ساله) و دراز مدت (۱۰ و ۲۰ ساله) آن حوزه

- سازمان، تشکیلات، مدیریت و وظایف معاونت‌ها، ادارات و واحدهای تابعه (داخل و خارج کشور)؛

- قوانین، مقررات و ضوابط مربوط به مدیریت سرپرستی‌ها و مدارس خارج کشور؛

- روش‌های بهینه اداره مدارس خارج کشور (بر اساس تجارب گذشته)

- روش‌های بهینه تأمین نیروی انسانی این مدارس؛

- گزارش‌های پژوهشی مرتبط؛

- گزارش عملکرد سالانه و ۵ ساله؛

- گزارش‌های مرتبط با نقاط قوت و ضعف در مدیریت (سطوح مختلف) مربوط به مدارس خارج کشور؛

- مطالعه انتظارات و پیشنهادات مدیران سابق و کارشناسان مطلع؛

- بررسی و مطالعه محدودیت‌های کشورهای مختلف در زمینه ایجاد یا توسعه مدرسه خارجی؛

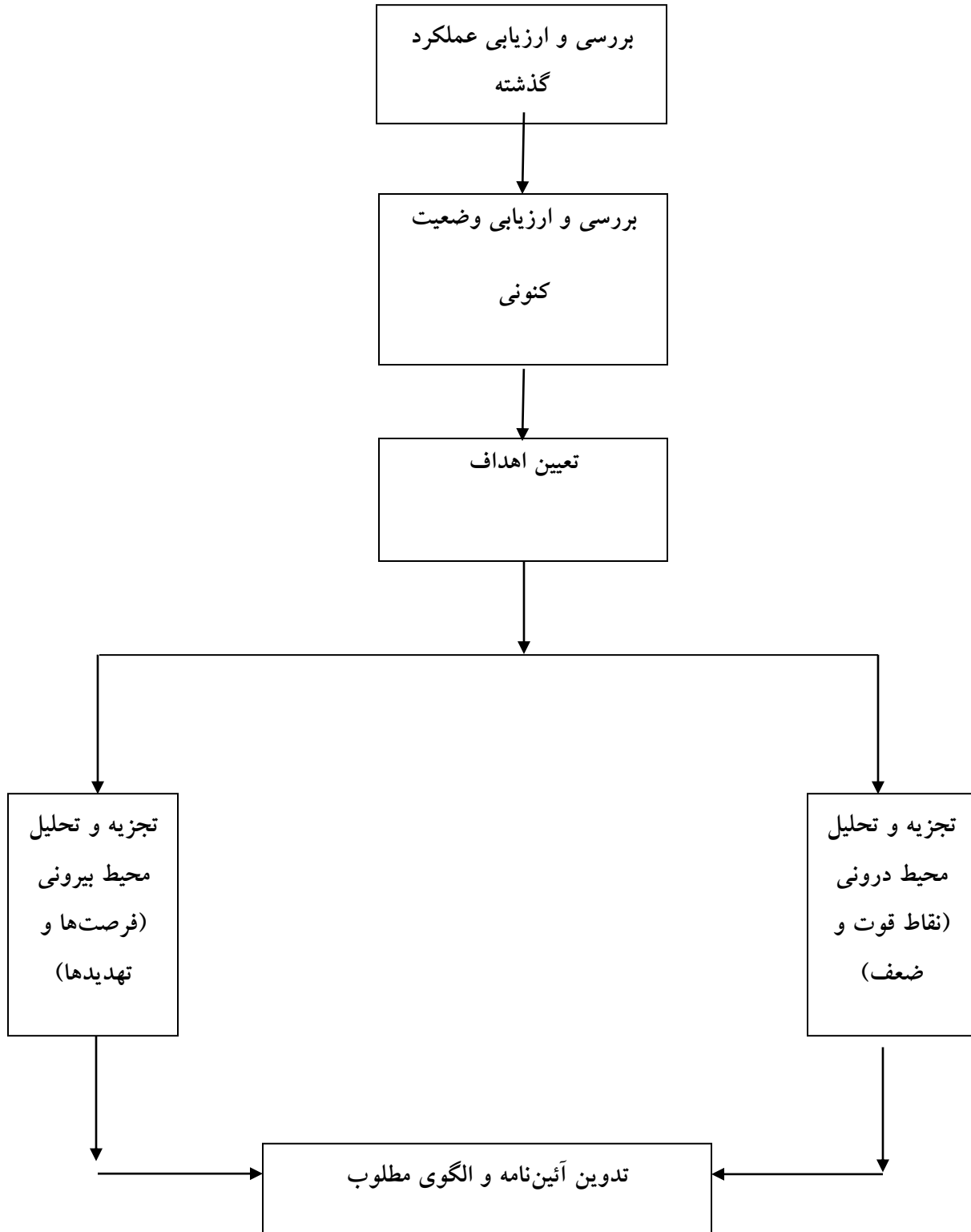
- بررسی و مطالعه مهم‌ترین راه‌های جذب فرزندان ایرانیان مقیم خارج کشور به مدارس ایرانی در آن کشورها؛

- بررسی و مطالعه روش‌های آموزشی مناسب و مؤثر در هر کشور؛

- بررسی و مطالعه راه‌های کاهش هزینه‌ها با توجه به سیاست‌ها.

تدوین الگو:

الگوی شماره ۱: تعیین راهبردها، سیاست‌ها و راهکارهای توسعه مدارس ایرانی در خارج از کشور

روش پژوهش:

این پژوهش بر اساس متد اکتشافی و بر اساس روش انجام کار از نوع کاربردی و توسعه‌ای می‌باشد.

هدف اصلی در تحقیق اکتشافی، شناخت وضعیتی است که درباره آن آگاهی‌های لازم وجود ندارد، به عبارت دیگر، در این نوع تحقیق محقق به دنبال دستیابی به اطلاعاتی است که با کمک آن‌ها می‌تواند موضوع تحقیق را به خوبی بشناسد؛ بنابراین، با این تعریف هر تحقیقی نیازمند انجام یک سری مطالعات اکتشافی است و تحقیق اکتشافی زمینه‌ای است برای انجام تحقیقات مهم‌تر و گسترده‌تر.

با توجه به مطالب فوق پژوهش حاضر در نظر دارد در ابتدا متغیرهای تأثیرگذار را با توجه به تجارب عملی در سطح بین‌المللی و رویکردهای نظری مطرح‌شده در این زمینه شناسایی نماید و با بهره‌گیری از نظرات کارشناسان خبره در این حوزه به تدوین چارچوب نظری و ارائه راهکارهای عملی با توجه به شرایط کشور و موقعیت خاص ایران بپردازد؛ و در مرحله آخر با استفاده از متغیرها و چارچوب نظری به دست‌آمده از مطالعات قبلی و نظرات کارشناسان با استفاده از تکنیک معادلات ساختاری به طراحی مدل بومی و ایجاد رویکردهای مشخص در این زمینه خواهد پرداخت.

پژوهش حاضر در دو مرحله انجام می‌شود؛ مرحله اول با انجام مطالعه اکتشافی و با استفاده از تکنیک تحلیل عامل اکتشافی نظرات کارشناسان و خبرگان را در این حوزه شناسایی کرده و به ایجاد رویکرد نظری و عملی در این حوزه بپردازد و در مرحله دوم با استفاده از متغیرهای بحرانی شناسایی‌شده به طراحی مدلی بومی در این حوزه بپردازد و در نهایت با استفاده از مطالعه اکتشافی و مدل طراحی‌شده، راهکارهای عملی مشخصی را در این زمینه ارائه می‌دهد.

این مطالعه از دو نوع روش تحقیق کیفی و کمی سود جسته است، هرچند نتایج تحقیقات کیفی تعمیم-پذیر نیستند، ولی در مقایسه با روش‌های کمی از قابلیت اعتماد بیشتری برخوردارند. لذا در این پروژه ضمن بررسی تحلیلی اسنادی، با استفاده از چند پرسش عمیق باز پاسخ و همچنین پرسش‌های ساختار یافته و تلفیقی در جستجوی مهم‌ترین روش‌های حل مسئله پروژه و دستیابی به برنامه راهبردی جدید هستیم. همچنین این مطالعه، از این لحاظ که ویژگی‌های عملکرد زیر نظام‌های نظام آموزش و پرورش دانش آموزان مدارس خارج از کشور را بررسی می‌کند، جنبه پس رویدادی نیز دارد.

داده‌های کیفی در بررسی منابع اسنادی مرتبط با مدارس ایرانی خارج از کشور شامل:

- قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش مصوب سال ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی و سایر مصوبات مربوط؛
- سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری؛
- مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی؛
- مجموعه قوانین و مقررات و مصوبات هیئت دولت؛
- سیاست‌ها و برنامه‌های دولت تدبیر و امید؛
- مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش؛
- سیاست‌های اعلام شده از سوی وزیر آموزش و پرورش؛
- سایر داده‌های اسنادی مرتبط.

روش‌های گردآوری اطلاعات:

- ارسال پرسشنامه برای ذینفعان طرح؛
- انجام مصاحبه تخصصی با ذینفعان طرح؛
- برگزاری جلسات و نشست‌های تخصصی با خبرگان امر برای بهره‌گیری از دیدگاه‌ها و تجربیات آن‌ها.

ابزار گردآوری اطلاعات:

برای گردآوری اطلاعات به روش کتابخانه‌ای از فیش‌برداری و برای داده‌های میدانی از ابزار پرسش‌نامه و تشکیل کارگروه‌ها استفاده خواهد شد. انواع پرسشنامه‌ها برای گردآوری داده‌های کمی و کیفی گوناگون مربوط به زیر نظام‌ها، ابزارهای گردآوری داده‌ها را تشکیل می‌دهند، که برحسب نوع آزمودنی‌ها به کار گرفته می‌شود. اولین گروه از منابع انسانی مورد توجه در این پروژه، افراد آگاه به موضوع پروژه (مدیران ارشد حوزه مدارس خارج از کشور) هستند که سابقه فعالیت به عنوان مدیر کل یا معاون در مرکز (اداره کل یا دفتر) امور مدارس خارج از کشور یا سرپرستی و یا معاونت یکی از مناطق آموزش و پرورش خارج از کشور را به عهده داشته‌اند و یا در حال حاضر این سمت را دارند و نیز دومین گروه (مدیران ارشد وزارتخانه) داده‌های کلان مربوط به مدارس خارج از کشور با استفاده از مصاحبه عمیق و باز و نیمه ساختار یافته گردآوری خواهد شد.

بجز مدیران مدارس که اطلاعات خود را از طریق دو نوع ابزار (مصاحبه ساختار یافته و پرسشنامه) در اختیار پرسشگران خواهند گذاشت؛ بقیه اعضای نمونه آماری شامل معلمان، دانش‌آموزان و اولیای آنها از طریق پرسشنامه نظرات خود را در باره ویژگی‌های زیر نظام‌ها و دیگر پرسش‌ها، ارائه خواهند کرد.

با توجه به اینکه کلیه اطلاعات کمی مربوط به منابع انسانی شاغل در مرکز و مناطق آموزش و پرورش و مدارس خارج از کشور و نیز بخشی از اطلاعات مربوط به سایر زیر نظام‌ها در اسناد امور اداری وجود دارد، منابع اینگونه داده‌ها اسناد و مدارک امور اداری است، که از طریق فیش‌های استاندارد گردآوری خواهد شد.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات:

در این تحقیق با استفاده از آمار توصیفی به کمک نرم‌افزار SPSS به توصیف داده‌ها خواهیم پرداخت. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از فرایند دومرحله‌ای تحلیل خواهد شد. ابتدا از تحلیل عاملی اکتشافی برای شناسایی متغیرهای اثرگذار استفاده خواهد شد. معمولاً در پژوهش‌ها به دلایل مختلف با حجم زیادی از متغیرها روبرو هستیم. برای تحلیل دقیق‌تر داده‌ها و رسیدن به نتایج علمی‌تر و درعین حال عملیاتی‌تر، پژوهشگران به دنبال کاهش حجم متغیرها و تشکیل ساختار جدیدی برای آنها می‌باشند و بدین منظور از روش تحلیل عاملی استفاده می‌کنند. تحلیل عاملی سعی در شناسایی متغیرهای اساسی یا عامل‌ها به منظور تبیین الگوی همبستگی بین متغیرها مشاهده شده دارد.

در مرحله بعدی برای طراحی الگو و بررسی میزان کارایی هر یک از متغیرهای استخراج شده، با استفاده از تکنیک معادلات ساختاری به طراحی الگو و تعیین راهبردهای مؤثر خواهیم پرداخت. این تکنیک اجازه

می‌دهد تا ارتباطات مستقیم و غیرمستقیم چندین متغیر وابسته و مستقل را با استفاده از تجزیه و تحلیل همزمان این ارتباطات، مدل‌سازی نماید.

جامعه آماری (حوزه / میدان تحقیق):

جامعه پژوهش در این طرح که به‌عنوان منبع گردآوری اطلاعات با آن‌ها مصاحبه تخصصی صورت می‌گیرد و یا پرسشنامه توسط آن‌ها تکمیل می‌شود:

- سرپرستان و مدیران مدارس خارج از کشور؛
- معلمان اعزامی به مدارس خارج از کشور؛
- اشخاص حقیقی و حقوقی فعال و ذینفع در امور مدارس خارج از کشور؛
- مدیران و کارشناسان وزارت امور خارجه که به مأموریت خارج از کشور اعزام شده‌اند؛
- مدیران و کارشناسان سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی؛
- مدیران و کارشناسان سایر وزارتخانه‌ها و سازمان‌هایی که به مأموریت ثابت خارج از کشور رفته و فرزند شاغل به تحصیل داشته‌اند.

نهادهای ذینفع در طرح

با توجه به اینکه طیف متنوعی از نهادها و سازمانها و همچنین اشخاص حقیقی به عنوان ذینفعان مدارس ایرانی خارج از کشور می باشند در فرآیند این طرح از دیدگاهها و نقطه نظرات آنها استفاده خواهد شد. علاوه بر این تلاش می گردد تا دغدغهها و اولویتهای آنها در زمینه مدارس خارج از کشور در الگوی مطلوب مدارس ایرانی از کشور و تدوین آئین نامه آن لحاظ گردد. مهم ترین این نهادها عبارت اند از:

۱. وزارت آموزش و پرورش؛
۲. وزارت امور خارجه؛
۳. سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی؛
۴. جامعه المصطفی (ص) العالمیه؛
۵. شورای عالی ایرانیان خارج از کشور؛
۶. شورای عالی انقلاب فرهنگی؛
۷. مجلس شورای اسلامی؛
۸. مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی؛
۹. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛
۱۰. واحد بین الملل دفتر مقام معظم رهبری؛

۱۱. مؤسسات و افراد خصوصی و نیمه‌دولتی فعال در عرصه مدارس ایرانی خارج از کشور.

پیامدهای خروجی طرح

- بررسی و ارزیابی وضعیت موجود فعالیت مدارس ایرانی در خارج از کشور؛
- آسیب‌شناسی حوزه سیاست‌گذاری، ساختاری و فرآیندی مدارس خارج از کشور؛
- ارائه راهکار در زمینه موفقیت و هدفمندی بیشتر مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج کشور؛
- تدوین آئین‌نامه توسعه کمی و کیفی مدارس ایرانی در خارج از کشور و الزامات اجرایی آن؛
- ارائه زمینه‌ها و شرایط برای تشکیل مدارس دوزبانه در خارج از کشور؛
- ارائه زمینه‌ها و شرایط برای تشکیل مدارس بین‌الملل در خارج از کشور؛
- بهره‌گیری از ظرفیت بخش خصوصی و دولتی و نحوه فعال نمودن آن‌ها در خصوص توسعه مدارس خارج از کشور؛
- طراحی چشم‌انداز مناسب سازگار با سیاست‌گذاری‌های بومی، بر پایه مطالعات بین‌المللی و عملکردهای یادشده برای ارتقای جایگاه و نقش مدارس ایرانی در خارج از کشور؛
- ارائه نظام آموزشی منعطف در چارچوب الگوهای ارائه‌شده برای توسعه فعالیت مدارس ایرانی خارج از کشور.

سازماندهی پژوهش:

این پژوهش شامل یک مقدمه و پنج فصل می‌باشد که در فصل اول به بررسی مبانی نظری و ادبیات موضوعی و همین وضعیت موجود مدارس خارج از کشور پرداخته می‌شود. در فصل دوم به بررسی تجارب جهانی و مطالعه تطبیقی گسترش مدارس خارجی پرداخته می‌شود. در فصل سوم تحلیل محیطی فعالیت‌های مدارس ایرانی خارج از کشور در قالب فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف (SWOT) مورد بررسی قرار می‌گیرد. در فصل چهارم پیش‌نویس آئین‌نامه توسعه کمی و کیفی مدارس ایرانی خارج از کشور و مختصات وضعیت مطلوب با بهره‌گیری از نظرات و دیدگاه‌های کارشناسان، متخصصان، سازمان‌ها و نهادهای ذینفع تدوین خواهد شد و قسمت نهایی کار، نتیجه‌گیری پایانی خواهد بود.

فصل اول

بررسی وضعیت موجود مدارس

ایرانی خارج از کشور

با عنایت به قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش مصوب ۱۳۶۶/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی،
بویژه بند (۱۵) از ماده (۱۰) فصل چهارم آن، مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش و سند چشم انداز
بیست ساله نظام مقدس جمهوری اسلامی، اهداف ذیل برای مدارس خارج از کشور مقرر گردیده است:

۱. ارائه خدمات آموزشی و پرورشی به فرزندان ماموران و کارگزاران نهادها و سازمان های مختلف

ایران در خارج از کشور؛

۲. فراهم نمودن امکان تحصیل کودکان و نوجوانان ایرانی مقیم در خارج از کشور و گسترش کمی و

کیفی آن؛

۳. برنامه ریزی برای جذب و تحت پوشش قرار دادن دانش آموزان غیر ایرانی علاقه مند به تحصیل

در مدارس ایرانی؛

۴. حفظ و تقویت هویت اسلامی و ایرانی نسل نوجوان و جوان ایرانی در خارج از کشور، متناسب با

آرمان های انقلاب اسلامی؛

۵. فراهم ساختن زمینه رشد و بالندگی فکری و علمی، و سلامت اخلاقی و روحی فرزندان ایران

اسلامی، به منظور ارتقای شان و جایگاه آنان در سراسر جهان؛

۶. ارتباط مستمر و سازنده با اولیای دانش آموزان مقیم در خارج از کشور؛

۷. کمک به حفظ و ترویج خط و زبان فارسی در میان ایرانیان و دوستداران ایران در خارج از کشور؛

۸. ترویج و تقویت روحیه خودباوری و حفظ تفکر و استقلال فرهنگی در مواجهه با فرهنگ های

دیگر؛

۹. حضور فعال و پر جاذبه مدارس ایرانی به عنوان پایگاه های فرهنگی ایران در سراسر جهان؛

۱۰. آشنایی با تجارب مثبت و سازنده نظام‌های آموزشی سایر کشورها و بهره‌گیری از آن‌ها برای بهبود

وضع کیفی مدارس ایرانی در داخل و خارج از کشور.

صدور مجوز تاسیس مجتمع آموزشی بین‌المللی در خارج از کشور در جلسه ۶۲۵ تاریخ ۱۳۷۷/۶/۱۷

و همچنین تصویب اساسنامه مدارس بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران در جلسه ۷۷۲ تاریخ ۸۷/۵/۲۹ توسط

شورای عالی آموزش و پرورش فرصت‌های لازم را برای ارتقای کیفی مدارس خارج کشور و نظام مند شدن

مجتمع‌های آموزشی بین‌المللی در داخل و خارج کشور فراهم کرده است.

بر طبق این اسناد اهمیت و ضرورت تشکیل مدارس ج.ا. ایران در خارج از کشور شامل موارد ذیل می

گردد:

۱. تداوم آموزش و تربیت دینی بر مبنای تعالیم و نظام آموزش رسمی جمهوری اسلامی ایران؛
۲. تقویت زبان فارسی و حفظ ارتباط فرهنگی و وطنی فرزندان ایرانیان مقیم خارج از کشور با فرهنگ غنی اسلامی و ملی میهن اسلامی ایران؛
۳. کمک به کاهش آثار نامطلوب غربت بر کودکان، نوجوانان و جوانان ایرانی مقیم خارج از کشور بویژه فرزندان کارگزاران نظام مقدس ج.ا. ایران؛
۴. کمک به رشد جسمی، عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان جهت سازگاری بیشتر اجتماعی و حفظ آمادگی لازم برای امکان ادامه تحصیل در مراکز آموزش عالی در داخل کشور و خارج از کشور؛
۵. حفظ ارزش‌ها و تحکیم مبانی اخلاقی و دینی در محیط مدارس جمهوری اسلامی و ارائه الگوهای رفتاری متناسب با معارف و احکام نورانی دین مبین اسلام و طریقت و شریعت اهل بیت عصمت و طهارت؛

همچنین انسجام، پویایی و هویت‌بخشی به چرخه عملکردها، عوامل و نیروهای فعال در مجموعه تحت نظارت در مدارس خارج از کشور تبیین اصول، اهداف و سیاست‌های کلی حاکم بر این مدارس را ایجاب می‌نماید که فهرست‌وار در ذیل می‌آید.

- خدامحوری، دین‌باوری و محبت اهل بیت (ع)؛
 - پایبندی به اصول و ارزش‌های انقلاب اسلامی، کوشش در ترویج و صیانت از آنها؛
 - محوریت داشتن آموزه‌ها و معارف پویا و متعالی اسلامی در تدوین برنامه‌ها؛
 - حاکمیت تعالیم و تربیت اسلامی و پیروی از الگوها و روش‌های برتر آن؛
 - مهرورزی و ارتباط صمیمی با هموطنان و دوستداران انقلاب اسلامی در سراسر گیتی؛
 - خردورزی، پژوهش‌گری و دانش‌اندوزی بر پایه تعالیم مقدس اسلام و آخرین دستاوردهای دانش بشری؛
 - حفظ و گسترش زبان فارسی به عنوان رمز هویت ملی؛
 - همکاری و تعامل سازنده با نهادهای مستقر در خارج از کشور، بویژه نمایندگی‌های سیاسی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران؛
 - بهره‌گیری از مشارکت هموطنان و سایر دوستداران انقلاب اسلامی؛
 - انعطاف‌پذیری و ارائه برنامه‌ها بر اساس اصول کلی و توجه به تنوع مخاطبان، نیازها و مقتضیات.
- با توجه به اصول، اهداف و اهمیت تاسیس مدارس ایرانی خارج از کشور، برخی از سیاست‌های اجرایی مورد نیاز و الزامی است که عبارت‌اند از:
- تبیین، تثبیت و ارتقای جایگاه قانونی و تشکیلاتی مدارس و مقتضیات بین‌المللی آن؛

- نیازسنجی مستمر، تعیین اولویت‌ها و انعطاف‌پذیری برنامه‌های اجرایی و آموزشی بر اساس اصول، اهداف، تنوع مخاطبان و شرایط خاص کشورها؛
- ارتقای کیفیت برنامه‌های آموزشی و پرورشی و استانداردسازی فعالیت‌های مدارس؛
- استفاده کامل و اثربخش از بهترین روش‌ها، امکانات و فن‌آوری‌های نوین آموزشی؛
- انتخاب و بکارگیری نیروی انسانی مورد نیاز بر اساس گزینش آگاهانه و دقیق نیروهای متدین، انقلابی، ایثارگر و توانمند (اعم از اعزامی و محلی)؛
- حفظ و اعتلای منزلت نیروهای اعزامی و پیگیری حقوق قانونی آنان؛
- برگزاری دوره‌های آموزشی و توجیهی نیروها، قبل از اعزام و حین مأموریت به منظور کسب آمادگی‌های لازم.

در حال حاضر جمهوری اسلامی ایران به‌منظور رفاه حال خانواده ایرانیان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران مقیم خارج از کشور و بهره‌مندی آنان از نظام آموزشی کشورمان نسبت به تأسیس مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور اقدام نموده است.

بنا بر آمارهای موجود در حال حاضر بیش از ۴ میلیون نفر ایرانی در سراسر دنیا مقیم شده و زندگی می‌کنند. با احتساب آنکه به‌طور متوسط ۱۵ درصد این جمعیت دارای فرزندان دانش‌آموز می‌باشند، جمعیت دانش‌آموزی ایرانیان خارج از کشور حدود ۵۰۰ هزار نفر تخمین زده می‌شود. درحالی‌که بنا بر آمارهای ارائه‌شده فقط تعداد ۱۴۰۰۰ هزار نفر در مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور ثبت‌نام و به تحصیل مشغول می‌باشند. بدین ترتیب فاصله زیادی بین تعداد دانش‌آموزان جذب‌شده در مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور و تعداد دانش‌آموزان بالقوه‌ای که امکان جذب آنان در مدارس ایران وجود دارد دیده

می‌شود. این تفاوت مبین فقدان جاذبه‌های لازم این نوع مدارس برای اولیاء و دانش آموزان است. (قاسمی،

۱۳۸۶)

نحوه اداره مدارس ایرانی در حوزه خلیج فارس و در برخی از کشورهای اروپایی مشابه مدارس داخل کشور می‌باشد. در تعداد زیادی از کشورهای اروپایی، آفریقایی، آمریکای جنوبی به دلیل کمی تعداد دانش آموزان، مدارس به شکل چندپایه اداره می‌شوند و نحوه اداره آن مشابه مدارس روستایی داخل کشور است. آنچه مسلم است فعالیت مدارس ایرانی خارج از کشور از فراز و نشیب‌های زیادی برخوردار بوده و علی‌رغم سابقه دیرینه آن همواره از جذابیت کافی برخوردار نبوده و نتوانسته است نیازها و انتظارات آموزشی ایرانیان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران و دوستداران انقلاب اسلامی را در خارج از کشور پاسخگو باشد و این نارضایتی از عملکرد نامناسب مدارس ایران در گزارش‌ها گوناگون وزارت امور خارجه سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، شورای عالی ایرانیان و ... مشهود می‌باشد.

مقایسه آخرین اطلاعات آماری ارائه شده از سوی مدیریت امور بین الملل و مدارس خارج کشور در سال تحصیلی (۹۳-۹۲) با اطلاعات مشابه در سال تحصیلی ۸۵-۸۴ حاکی از آن است که آمار دانش آموزان مدارس خارج کشور طی ۸ سال دوران دولت های نهم و دهم از ۱۶۵۲۵ نفر در سال تحصیلی ۸۵-۸۴ به ۱۴۳۹۰ نفر (۱۳ درصد) در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ کاهش یافته است.

سیاست‌ها و برنامه‌های آموزش و پرورش در این دوران نشان می‌دهد که این روند آماری در سایر عوامل مربوط نیز سیر نزولی داشته است، بطوری که در همان مدت تعداد مدارس ایرانی در خارج کشور از

۱۲۸ واحد به ۱۲۳ واحد و تعداد کشورهایی که مدارس ایرانی در آنها دایر بوده است از ۸۱ کشور به ۶۲ کشور کاهش یافته است. (آتشک، ۱۳۹۳)

این روند نزولی کمی با توجه به روند رو به رشد مهاجرت ایرانیان به کشورهای گوناگون، همراه عدم استقبال از ایرانیان مقیم خارج کشور از مدارس ایرانی محل اقامت خود و انتخاب مدارس خارجی برای تحصیل فرزندانشان حاکی از این است که مدارس ما به لحاظ کیفی نتوانسته اند با مدارس خارجی رقابت کنند.

این در حالی است که رقبای فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در راستای طرح جهانی سازی خود در حال گسترش مدارس بن المللی خود هستند. در ادامه تعداد دانش آموزان، وضعیت مالکیت ایرانی، تعداد، وضعیت و اولویت‌های ساخت مدارس خارج از کشور بررسی خواهد شد. (قاسمی، ۱۳۸۶)

جدول شماره ۱: تعداد مدارس خارج از کشور به تفکیک کشور و شهر (۹۴-۱۳۹۳)

کشور، شهر و آموزشگاههای تحت پوشش در خارج از کشور											
آموزشگاه های تحت پوشش			شهرهای تحت پوشش				کشورهای تحت پوشش				
آموزش از راه دور	تک کشوری ها	حوزه های		تک کشوری ها		حوزه های		تک کشوری ها	حوزه های		
10	68	1	امارات	35	اروپا و	5	امارات	27	اروپا و	2	امارات
		3	کویت		آمریکا	1	کویت		آمریکا	1	کویت
		6	قطر	13	آسیای	2	قطر	11	آسیای	2	قطر
		6	سوریه		شرق	3	سوریه		شرق	3	سوریه
		1	پاکستان	13	خاورمیانه و آفریقا	10	پاکستان	13	خاورمیانه و آفریقا	3	پاکستان
		7	ترکیه			18	ترکیه			13	ترکیه
		1	عراق			5	عراق			1	عراق
		8									
		5									
				70		62		44		51	
آموزشگاه: 148			شهر: 105				کشور: 76				

حدول شماره ۲: تعداد دانش آموزان مدارس خارج از کشور به تفکیک مقاطع (۹۴-۱۳۹۳)

تعداد دانش آموزان رسمی مدارس خارج از کشور										آمار پیش دبستانی: ۱۷۶		
جمع	کاردانش			متوسطه			راهنمایی			ابتدایی		
	جمع	دختر	پسر	جمع	دختر	پسر	جمع	دختر	پسر	جمع	دختر	پسر
۱۳۶۸۴	۲۵۹	۹۰	۱۶۹	۳۱۴۸	۱۶۳۹	۱۵۰۹	۲۲۶۸	۱۱۷۲	۱۰۹۶	۷۸۳۳	۳۵۰۳	۴۳۳۰
	غیر حضوری (واجد شرایط تحصیل در دوره ها هستند ولی به دلیل پایین بودن تعداد دانش آموزان غیر رسمی است)											
جمع	کاردانش			متوسطه			راهنمایی			ابتدایی		
	جمع	دختر	پسر	جمع	دختر	پسر	جمع	دختر	پسر	جمع	دختر	پسر
۱۱۰۵	۰	۰	۰	۲۶۸	۱۲۶	۱۴۲	۱۲۴	۷۲	۵۲	۷۱۳	۳۶۴	۳۴۹

تعداد کل دانش آموزان رسمی (۱۳۶۸۴) و غیر حضوری (۱۱۰۵) و آموزش از راه دور (۳۳۵) خارج از کشور = ۱۵۱۲۴ نفر

جدول شماره ۳: وضعیت مدارس خارج از کشور به لحاظ حجم دانش آموز (۸۶-۱۳۸۵)

تعداد مدارس بالای ۱۰۰ نفر	تعداد مدارس بین ۳۰ الی ۱۰۰ نفر	تعداد مدارس زیر ۳۰ نفر
<p>باب ۴۴</p> <p>۳۲ درصد کل مدارس (از این تعداد ۲۵ مدرسه بالای ۲۰۰ نفر دانش آموز دارند)</p> <p>تعداد دانش آموز: ۱۳۹۱۲ نفر</p>	<p>باب ۲۵</p> <p>۱۸ درصد کل مدارس</p> <p>تعداد دانش آموز: ۲۵۳۷ نفر</p>	<p>باب ۶۶</p> <p>۴۸ درصد کل مدارس</p> <p>تعداد دانش آموز: ۱۰۲۸ نفر</p>

جدول شماره ۴: وضعیت مالکیت ایرانی مدارس خارج از کشور

توضیحات	نوع		ارگان
اکثر مدارس زیر ۳۰ نفر هستند	۱۲	مالک	وزارت امور خارجه
-	۳۸	استیجاری	
-	۲۲	مالک	آموزش و پرورش
	-	استیجاری	

جدول شماره ۵: اولویت‌های ساخت مدارس خارج از کشور (بر اساس گزارش‌های سال ۱۳۸۶)

ردیف	نام پروژه	زیربنا به متر مربع
۱	مجتمع آموزشی شارجه امارات متحده عربی	۱۵۰۰۰
۲	مجتمع آموزشی دبی امارات متحده عربی	۱۵۰۰۰
۳	مجتمع آموزشی کویت	۱۶۶۰۰
۴	مجتمع آموزشی استانبول ترکیه	۷۸۰۰
۵	مجتمع آموزشی دوحه قطر	۷۳۵۰
۶	مجتمع آموزشی منچستر انگلستان	۱۸۰۰
۷	مجتمع آموزشی بیروت لبنان	۳۵۰۰
۸	مجتمع آموزشی دوشنبه تاجیکستان	۳۵۰۰
۹	مجتمع آموزشی بغداد عراق	۳۰۰۰
۱۰	مجتمع آموزشی کربلای عراق	۳۰۰۰
۱۱	مجتمع آموزشی نجف عراق	۳۰۰۰
۱۲	مجتمع آموزشی کابل افغانستان	۳۰۰۰
۱۳	مجتمع آموزشی قندهار افغانستان	۳۰۰۰
۱۴	مجتمع آموزشی هرات افغانستان	۳۰۰۰
۱۵	مجتمع آموزشی مزارشریف افغانستان	۳۰۰۰

جدول شماره ۶: اولویت‌های خرید مدرسه

ردیف	نام پروژه	زیربنا به متر مربع
۱	ریاض عربستان سعودی	۱۷۰۰
۲	ژنو سوئیس	۱۰۰۰
۳	بنگلور هندوستان	۱۰۰۰
۴	منامه بحرین	۱۵۰۰
۵	وین اطریش	۱۸۰۰
۶	پکن چین	۱۸۰۰
۷	لیماسول قبرس	۱۳۰۰
۸	کوالالمپور مالزی	۱۲۰۰
۹	آلماتی قزاقستان	۱۶۰۰
۱۰	کویت پاکستان	۳۵۰۰
۱۱	پیشاور پاکستان	۱۵۰۰
۱۲	باکو آذربایجان	۲۰۰۰

همچنین در حال حاضر برخی از روش‌های تامین منابع مالی پیشنهادی برای ساخت مدارس عبارت‌اند

از:

الف) ارائه لایحه به مجلس شورای اسلامی؛

ب) استقراض از سیستم بانکی و بازپرداخت (از درآمد مدارس و از بودجه جاری)؛

ج) اصلاح فهرست ضمیمه ماده واحده تخریب و بازسازی مدارس کشور.

در پایان فصل اول جهت بررسی بهتر وضعیت فعلی مدارس ایرانی خارج از کشور به بررسی موردی

مدرسه بین‌الملل توحید پرداخته می‌شود.

مدرسه توحید اولین مدرسه بین‌الملل جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور می‌باشد که از

سال ۱۳۸۴ بر اساس مصوبه شورای عالی آموزش و پرورش شروع به کار کرد و دارای مقاطع پیش دبستان،

ابتدایی و متوسطه در دو جنس دختر و پسر می‌باشد که آموزش آن به صورت زبان انگلیسی، فارسی و عربی

است.

بخش بین‌الملل مجتمع آموزشی نمونه و بین‌الملل توحید با جذب ۵۴۳ دانش آموز در هر سال

تحصیلی در دوره‌های پیش دبستانی، ابتدایی و متوسطه اول (تا کلاس دهم) در دو جنس دختر و پسر

فعالیت‌های متنوعی آموزشی را بر حسب سن و نیاز دانش آموزان در این طیف گسترده ارائه می‌دهد.

فعالیت‌های پرورشی منطبق با تقویم اجرایی مدارس جمهوری اسلامی ایران و با بزرگداشت

مناسبت‌های مذهبی و ملی در تمامی دوره‌ها برگزار می‌گردد.

برخی از فعالیت‌های پرورشی به منظور آشنایی با فرهنگ کشور میزبان و همچنین سایر فرهنگ‌ها و

ملل انجام می‌گردد.

نمودار شماره ۱: چارت سازمانی مدرسه بین الملل توحید

مرکز امور بین الملل و مدارس مدارس خارج کشور

سرپرستی مدارس جمهوری اسلامی ایران در امارات

مدیر مجتمع آموزشی نمونه و بین الملل توحید

معاون مدرسه بین الملل

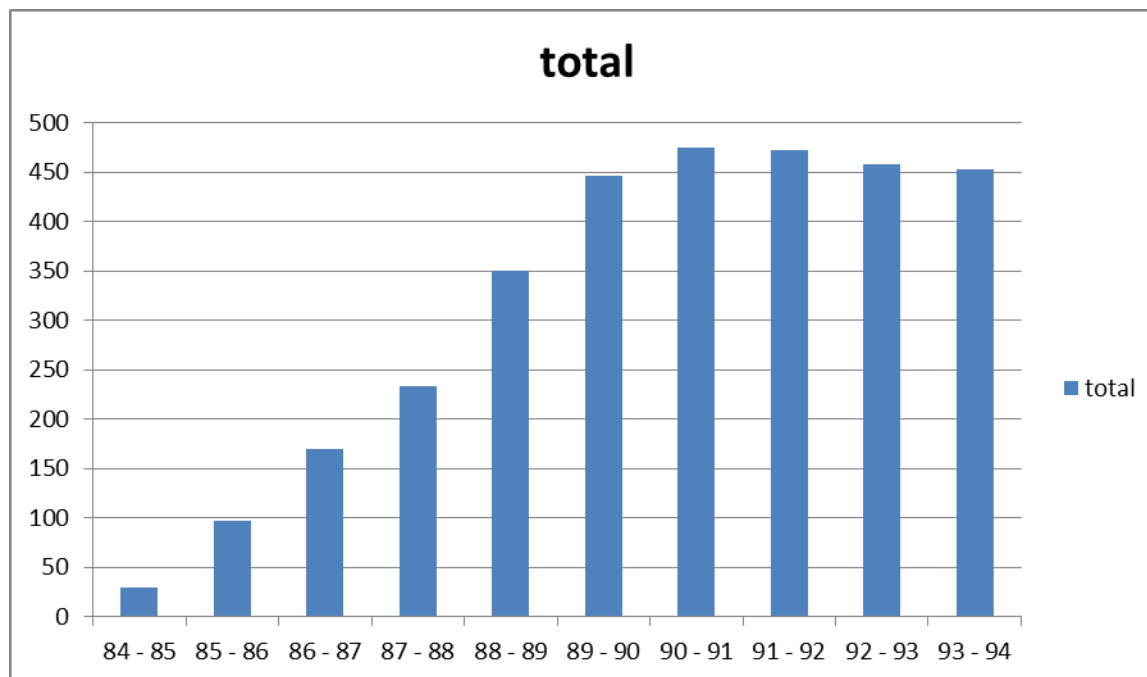
۲ سوپروایزر اجرایی
(دختران و پسران)

۱ سوپروایزر آموزشی

کادر آموزشی ابتدایی،
متوسطه

گروه پیش دبستانی
(۷مربی)
۱ سوپروایزر

نمودار شماره ۲: نمودار رشد دانش آموزان مدرسه بین الملل توحید

تعداد دانش آموزان این مدرسه ۴۵۸ نفر، تعداد دانش آموزان پیش دبستانی ۱۰۴ نفر (۴۷ دختر - ۵۷

پسر)، تعداد دانش آموزان کلاس اول تا نهم نفر ۳۵۴ (۱۶۴ دختر - ۱۹۰ پسر) می باشد که در حال حاضر ۳۵۰

مدرسه در ۱۴۴ کشور دنیا سیستم آموزشی این مدرسه را ارائه می دهند.

فصل دوم

تجارب جهانی و مطالعه تطبیقی

گسترش مدارس خارجی

در این فصل سعی می‌شود از طریق مقایسه دو یا چند سیستم آموزشی در کشورها و مناطق گوناگون و یا ادوار تاریخی متفاوت به شناخت در زمینه نظری و عملی دست یافت. تطبیق و مقایسه می‌تواند بین امور آموزشی در داخل یک نظام و یا نسبت به آموزش و پرورش دیگر ممالک آن هم در سطح وسیع‌تری صورت گیرد. نکته مهم این است که مقایسه یک امر حساس و ظریفی است. برای بهره‌مندی هر چه بهتر از علم مقایسه در آموزش و پرورش ضرورت دارد تا به مسئله فرهنگ ملت‌ها، قومیت‌ها، ادیان و مذاهب، شرایط اجتماعی هر کشور، جایگاه آن در جامعه جهانی و شرایط جغرافیایی توجه ویژه‌ای داشت؛ به دیگر سخن اگر حرکتی در آموزش و پرورش یک کشور مفید و مؤثر واقع شود نمی‌توان تصور کرد که این اقدام عیناً در کشور دیگر نیز سودمند باشد؛ چه بسا ممکن است نتیجه معکوس هم بدهد. کارشناسان امور تطبیقی نیز بر این اعتقاد اصرار می‌ورزند که نتایج مثبت و یا منفی از کارکرد آموزش و پرورش در یک کشور هرگز با نتایجی که در کشور دیگر گرفته شده یکسان نیست. نتیجه آنکه در امور تطبیقی بایستی از تقلید کورکورانه صرف و بعضاً ساختگی اجتناب ورزید و در مقابل به گزینش منطقی و عاقلانه از نظام آموزش و پرورش سایر ملل دست یازید. به همین منظور در این فصل سعی می‌شود که کشورهای مورد بررسی قرار گرفته از لحاظ تاریخی، فرهنگی، سیاسی، مذهبی، اقتصادی و دیگر جنبه‌ها مورد تجزیه قرار گیرند تا درک بهتری از نظام آموزشی کشورها بدست آورده و قضاوت منصفانه‌تری از مفید یا غیر مفید بودن نظام‌های آموزشی دیگر کشورها در کشور خودمان داشته باشیم.

مقایسه آموزش پرورش کشورمان با دیگر کشورها می‌تواند منجر به دستاوردهای زیر شود:

۱) کشف حقایق و مسائل تربیتی کشور خویش از طریق تحلیل و شناخت مسائل نظام‌های آموزشی

سایر کشورها. برخی از حقایقی که قابل کشف عبارت‌اند از:

الف) پیدا کردن بینش باز نسبت به ضعف و قوت آموزش و پرورش کشور خویش؛ تحلیل و شناخت جنبه‌های مختلف نظام‌های آموزشی کشورهای جهان می‌تواند برنامه‌ریزان آموزشی، مدیران مؤسسات تربیتی و مربیان را در حل و فصل مسائل آموزشی یاری دهد و بصیرت و افق دید آنان را نسبت به نقاط قوت و ضعف نظام تربیتی خویش وسعت بخشد؛

ب) پیدا کردن قدرت توصیف، تحلیل و نقد نظام آموزشی کشور؛ نگاهی دقیق بر طرز عمل مراکز تعلیم و تربیت کشورهای دیگر زمینه انتقاد و حل مسائل نظام آموزشی و پرورش خویش را فراهم می‌سازد و اداره‌کنندگان چنین نظامی را در کشف حقایق تربیتی و تحلیل اشتباهات آموزشی و اتخاذ تدابیری در جهت رفع به موقع مشکلات یاری می‌دهد.

ج) تغییر و اصلاح نظام آموزشی کشور.

۲) آگاهی از تغییرات و اصلاحاتی که در نظام‌های آموزشی کشورهای دیگر جهان که در نتیجه تغییر در سیاست کلی آنان و یا بر اثر رویدادهای فرهنگی، اقتصادی و فنی رخ داده است می‌تواند ضریب اشتباهات برنامه‌ریزان و مجریان طرح‌های آموزشی را در تدوین و تنظیم طرح‌ها، رده‌بندی مسائل، تعیین اولویت‌های اجرایی و اعمال روش‌های علمی در اداره امور آموزشی کاهش دهد. مطالعات مقایسه‌ای به تدوین نظریه‌های عمومی با شمول جهانی منجر می‌شود و برای اصلاح نظام‌های ملی سودمند خواهد بود؛

۳) ارزشیابی مبتنی بر واقعیت‌نگری: مهم‌ترین اثر واقعیت‌نگری در تحلیل نظام آموزشی کشور خویش به پرهیز از خودشیفتگی فرهنگی می‌انجامد که ممکن است از قوم‌گرایی، ایدئولوژی و تمایلات ناسیونالیستی افراطی منبعث باشد؛

۴) برنامه‌ریزی: امروزه صاحب‌نظران تعلیم و تربیت بر این باورند که برنامه‌ریزی و اصلاحات آموزشی باید با توجه به آخرین روش‌های آموزشی و فنی و پیشرفت‌های علمی جهان و با دیدی وسیع و بینشی ژرف انجام گیرد تا بتواند نیازمندی‌های جامعه را در سطح کشور و جهان به نحو احسن تأمین نماید. بنا به گفته فیلیپ جونز، یکی از محققان تعلیم و تربیت مقایسه‌ای، «مطالعات تطبیقی در زمینه آموزش و پرورش با بهره‌گیری از اطلاعات و تجارب کسب شده در جوامع دیگر به برنامه‌ریزان و طراحان برنامه‌های آموزشی این امکان را می‌دهد تا با گام‌های سنجیده و با آگاهی از تدابیری که دیگران در جهت حل و فصل امور آموزش و پرورش خویش داشته‌اند، نسبت به تدوین طرح‌های منطقی و سنجیده به منظور پیشرفت و توسعه کمی و کیفی آموزش و پرورش اقدام نمایند» و از آنجایی که بین آموزش و پرورش و توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور رابطه منطقی و مداوم وجود دارد، می‌توان ادعا نمود که مطالعات تطبیقی آموزش و پرورش، زیربنای هر گونه برنامه‌ریزی جامع و درازمدت نیز محسوب می‌شود؛

۵) گفتمان فرهنگی بر اساس صلح، دوستی و تفاهم و مدارا در بین ملت‌ها؛

۶) شناسایی پیشرفت‌ها و نوآوری‌ها در حوزه آموزش و پرورش دیگر کشورها؛

۷) آگاهی از مسائل آموزش و پرورش در دنیا برای دسترسی به آموزش و پرورش تطبیقی تمامی

کشورهای دنیا.

تطبیق و مقایسه به عملی اطلاق می‌شود که در آن دو یا چند پدیده را در کنار هم قرار داده، برای یافتن وجوه اختلاف و تشابه، آنها را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهیم. اصولاً در زندگی روزمره بدون کار تطبیق و مقایسه نمی‌توان تصمیمی اتخاذ نمود و راه و روشی برای حل و فصل رضایت‌بخش امور انتخاب کرد. مثلاً

زمانی که یک کالای خاص را از میان انواع مشابه آن برای خرید بر می‌گزینیم و یا از میان چند رشته تحصیلی، رشته دلخواه خویش را انتخاب می‌کنیم و یا از میان چندین شیوه اداره امور مؤسسه‌های آموزشی، کار مدیریت یک مؤسسه را بر سایر مؤسسات آموزشی ترجیح می‌دهیم، در تمامی این موارد به نوعی مقایسه و تطبیق مبادرت ورزیده‌ایم که به اعتقاد خود به گزینش اصلح منتهی شده است. در حیطه آموزش و پرورش، این مقایسه یا تطبیق می‌تواند میان رویدادهای آموزشی در داخل یک نظام آموزش و پرورش صورت گیرد و یا در سطح وسیع‌تری ویژگی‌های گوناگون یک نظام تربیتی با نظام‌های تربیتی کشورهای دیگر مقایسه شود. بدین‌سان آموزش و پرورش تطبیقی را می‌توان چنین تعریف کرد:

«مراد از تطبیق و مقایسه عبارت است از تجزیه و تحلیل مشابهت‌ها، نکات مشترک و نیز تفاوت‌های موجود بین سیستم‌های مختلف تربیتی که در زمینه سازمانی، تشکیلاتی، نحوه مدیریت آموزشی، برنامه و روش‌های تربیتی و هم‌چنین ارزشیابی‌های آموزشی در مراحل مختلف تعلیم و تربیت به عمل می‌آید».

آموزش و پرورش تطبیقی به شناسایی، تحلیل و مقایسه شباهت و تفاوت پدیده‌های تربیتی در داخل یک نظام آموزشی و یا بین نظام‌های آموزش و پرورش کشورهای مختلف جهان با توجه به عوامل اجتماعی، مذهبی، اقتصادی، سیاسی مؤثر در شکل و پیدایش آنها می‌پردازد. (Bibby, 1959)

برای نمونه پیترو مورتیمور مدارس برون‌مرزی کشورهای انگلستان و استرالیا را از لحاظ مدرسه محوری در راستای جهت‌گیری مشترک اهداف در درون مدرسه مورد بررسی قرار داد و در این رابطه شاخص‌هایی را مشخص و داده‌ها از ۶۸۷ نفر از والدین، ۶۹۹ نفر از مدیران مدرسه، ۴۵۰ نفر از معاونان، ۹۱۱ نفر از معلمان جمع‌آوری شد. یافته‌های بدست آمده نشان داد که مدرسه محوری نوعی چشم‌انداز را بطور مشترک برای بهبود

فعالیت‌های آموزش و تدریس فراهم ساخته و به مدرسه یک هویت کلی و منسجم می‌بخشد. همین‌طور مک‌بث در پژوهش خود، انتظارات مدیران مدرسه در زمان تغییر را بررسی نموده است. نتایج این پژوهش نشان داد که تشکیل گروه‌های تعاملی ساختارمند متشکل از ۱۲ مدیر مدرسه چشم‌انداز رهبری مشترک را ایجاد می‌کند بطوریکه از طریق آن انتظارات مخاطبین مدرسه را فراهم سازد و ایجاد چشم‌انداز مشترک از طریق گروه‌های مدیران مدارس در برنامه و نقشه می‌تواند نفوذ کند.

جهت روش‌تر شدن بحث در شکل‌های ذیل به آمار مدارس خارج از کشور، تعداد دانش‌آموز، معلم و

اهداف آموزش و پرورش در کشورهای هدف (آلمان، فرانسه، هند، پاکستان و آمریکا) پرداخته می‌شود:

اهداف آموزش در خارج از کشور

آمریکا	پاکستان	هند	فرانسه	آلمان
<p>- ترویج زبان آمریکایی در جهان</p> <p>- ارائه خدمات آموزشی به کودکان و نوجوانان آمریکایی ساکن در خارج از کشور</p> <p>- آشنا ساختن نوجوانان آمریکایی با فرهنگ ها و جامعه های کشورها</p>	<p>- ارائه خدمات آموزشی به کودکان و نوجوانان پاکستانی ساکن در خارج از کشور به منظور آشنا ساختن آنها با زبان و فرهنگی ملی شان</p>	<p>- ارائه خدمات آموزشی به کودکان و نوجوانان هندی ساکن در خارج از کشور به منظور آشنا ساختن آنها با زبان و فرهنگی ملی شان</p>	<p>- ارائه خدمات آموزشی به کودکان و نوجوانان فرانسوی ساکن در خارج از کشور</p> <p>- ترویج زبان و فرهنگ فرانسوی در جهان</p> <p>- گسترش و تقویت روابط آموزشی و فرهنگی با سایر کشورها</p>	<p>- ترویج زبان و فرهنگ آلمانی در جهان</p> <p>- ارائه خدمات آموزشی به کودکان و نوجوانان آلمانی ساکن در خارج از کشور</p> <p>- آشنا ساختن نوجوانان آلمانی با فرهنگ ها و جامعه های کشورهای میزبان</p>

جدول شماره ۸: تامین اعتبار خارج از کشور آلمان، فرانسه، هند، پاکستان و آمریکا

فرانسه

۴۰ درصد بودجه از طرف دولت فرانسه (وزارت امور خارجه) ۵۸ درصد از طرف خانواده های دانش آموزان و ۲ درصد از طرف کشور میزبان تامین می شود.

برنامه های مدارس خارج از کشور را وزارت آموزش تایید می کند.

موسسه بخش خصوصی کاری به وزارت آموزش و پرورش ندارد.

آلمان

وزارت آموزش فدرال میزان اعتبار را تصویب کرده و وزارت امور خارجه، مسئول پرداخت آن است.

هند

بخش ناچیزی از طرف دولت پاکستان، بقیه از طرف اولیای دانش آموزان تامین می شود.

پاکستان

بخش ناچیزی از طرف دولت پاکستان، بقیه از طرف اولیای دانش آموزان تامین می شود.

آمریکا

عمده هزینه مدرسه توسط اولیا پرداخت می شود. علاوه بر این بخشی از هزینه ها توسط دولت، شرکت ها، بنیادها و دولت های محل تامین می شود.

آمار مدارس خارج از کشور

آمریکا	پاکستان	هند	فرانسه	آلمان
۱۹۳	۴۲ مدرسه	۷۸ مدرسه در	۴۸۸ مدرسه	۱۰۴۹ مدرسه در
مدرسه	در	۱۸ کشور	در ۱۳۰ کشور	کشورهای ۶
در	کشور	اندونزی -		قاره (آفریقا - آسیا -
سرتاسر		سنگاپور - امارات		اقیانوسیه -
جهان		متحده - روسیه -		آمریکای شمالی -
		نیجریه - عمان -		آمریکای جنوبی -
		تانزانیا		مرکز و شرق اروپا
				- شمال غرب و
				جنوب اروپا)

جدول شماره ۱۰: تعداد دانش آموز و معلم خارج از کشور آلمان، فرانسه، هند، پاکستان و آمریکا

تعداد دانش آموز و معلم

آمریکا	پاکستان	هند	فرانسه	آلمان
۲۵۰ هزار دانش آموز در سرتاسر جهان	حدود ۴۰۰ هزار نفر دانش آموز حدود ۲ هزار معلم	حدود یک میلیون دانش آموز حدود ۵۰ هزار معلم در عربستان ۱۴۰۰۰ نفر در شهر ریاض	۳۲۰ هزار دانش آموز ۶۵۰۰ معلم اعزامی	۳۵۰۵۴۰ هزار دانش آموز در ۱۶۶ کشور

همچنین در این فصل جهت انجام مطالعه موردی به معرفی ۳ الگو در زمینه مدارس بین المللی خارج از کشور پرداخته می شود.

۱. مدارس بین المللی

مدرسه بین المللی مدرسه‌ای است که آموزش و پرورش بین المللی را در محیطی بین المللی، با پذیرش برنامه درسی مانند گواهینامه متوسطه بین المللی، آموزش و پرورش برتر، آزمون‌های بین المللی کمبریج یا با پیروی از یک برنامه درسی ملی متفاوت از برنامه درسی کشور میزبان، گسترش می‌دهد. این مدرسه‌ها در اصل برای رسیدگی به نیازهای دانش‌آموزانی بنیان گذاشته می‌شوند که فرزندان کارکنان مراکز تجاری، سازمان‌های بین المللی، کارمندان سفارتخانه‌ها، مأمورین دولت‌ها یا برنامه‌های کارکنان گروه‌های مأموریت ویژه هستند. البته بسیاری از دانش‌آموزان محلی نیز برای یادگیری زبان‌های رایج در این مدارس و صلاحیت‌های استخدام و ادامه تحصیل در دانشگاه‌ها کشورهای بیگانه به این مدرسه‌ها می‌روند. (Blandford, 2001: 9-28)

نخستین مدرسه‌های بین المللی در نیمه دوم قرن نوزدهم در کشورهایی مانند ژاپن، سوئیس و ترکیه بنیان گذاشته شد. این مدرسه‌ها برای خانواده‌هایی که به دلایلی به کشورهای دیگر سفر کرده و در آنها اقامت می‌کردند مانند فرزندان کارکنان شرکت‌های بین المللی، سازمان‌های بین المللی، سازمان‌های غیردولتی و کارمندان سفارت‌ها طراحی شده بود. این مدارس توسط افراد و سازمان‌هایی پایه‌گذاری می‌شد که بسیار دلبسته ملت خود بودند، مانند مأموران و سیاستمداران آمریکایی که بیشتر برای پرورش فرزندان خود این مدرسه‌ها را بنیان می‌گذاشتند، فرزندان وابستگان نظامی دولت و خانواده‌های نظامیان آمریکا در مدرسه‌های وابستگان نظامی دولت آمریکا حضور می‌یافتند. همچنین تاجران و سیاستمداران فرانسوی مدرسه‌هایی را بر پایه برنامه درسی فرانسوی بنیان گذاشتند. (Brummitt, 2007: 35-40)

با گذشت زمان، جهانی‌سازی بازاری را برای آموزش و پرورش بین‌المللی آفرید. در یک اقتصاد بین‌المللی، تنها با معیارهای ملی پیشرفتی بدست نمی‌آید. همانگونه که دبیرکل سازمان همکاری اقتصادی و توسعه یعنی خوزه آنژل گوریا در افتتاحیه نشست سالانه آموزش و پرورش یونسکو پاریس گفت: «بهترین سامانه‌های آموزش و پرورش در جهان، معیارهای موفقیت را فراهم می‌آورند». افزایش جابجایی مردم سراسر کره خاکی، نسلی از کودکان را آفریده که در کشورهای بیگانه سکنی گزیده و پرورش می‌یابند. آنان برای فراهم آوردن نیازهای آموزش و پرورش‌شان این بازار آموزش و پرورش بین‌المللی را آفریده و گسترش دادند. مدرسه‌های بین‌المللی بطور نوعی، از برنامه درسی کشور اصلی خود پیروی می‌کنند. رایج‌ترین مدرسه‌های بین‌المللی نماینده آموزش و پرورش اتحادیه پادشاهی بریتانیا یا ایالات متحده آمریکا هستند. (امیرخانی، ۱۳۷۹)

بسیاری از مدرسه‌های بین‌المللی از برنامه درسی که برای آموزش و پرورش بین‌المللی طراحی شده‌اند مانند گواهینامه عمومی دوره متوسطه ۱ یا برنامه گواهینامه دوره متوسطه بین‌المللی ۲، بهره می‌گیرند، برنامه‌هایی که همگی بیشتر بر بین‌المللی بودن، پرورش شهروندان جهانی، فراهم آوردن محیط یادگیری بهینه و آموزش در محیط بین‌المللی که فهم، استقلال، پیوستگی دوسویه و همکاری تعهد دارند. مدرسه‌های بین‌المللی، همانند دیگر مدرسه‌ها، هنرهای زبانی، ریاضیات، علوم تجربی، علوم انسانی، هنرها، تربیت بدنی، فناوری اطلاعات و فناوری طراحی را می‌آموزند. گسترش‌های تازه در این مدرسه‌ها، بویژه در دوره ابتدایی، برنامه گواهینامه بین‌المللی سال‌های ابتدایی را در بر می‌گیرند. در سال ۲۰۰۱ میلادی بیش از ۴۰۰۰ مدرسه بین‌المللی ثبت شده بودند، اینک از این تعداد ۳۰۶۳ مدرسه برنامه درسی گواهینامه بین‌المللی را در جهان ارائه می‌دهند. مدرسه‌های بین‌المللی به خانواده‌های مهاجر به ویژه فرزندان بزرگترشان، که بیشتر ترجیح می‌دهند همان برنامه درسی پیشین

خود را ادامه دهند، این اجازه را می‌دهد که برنامه تحصیلی خود را بدون توقف ادامه دهند. (Blandford, 2001: 9-28)

در تعداد کمی از این مدارس هم با برنامه‌های مشترک میان دو ملیت یا دیگر ملیت‌ها جز بریتانیا و ایالت‌های متحده آمریکا به فعالیت می‌پردازند. در هم‌اندیشی بین‌المللی موسسه کتابداری مدرسه‌ها در ۲۰۰۹ که در ایتالیا برگزار شد، ملاک‌های یک مدرسه بین‌المللی اینگونه خلاصه شد.

- امکان انتقال آموزش دانش‌آموز در میان مدرسه‌های بین‌المللی؛
 - جمعیتی جابجا شونده (با نرخ بالاتر نسبت به مدرسه‌های دولتی و عمومی)؛
 - جمعیت دانش‌آموزی چندملیتی و چندزبانی؛
 - برنامه درسی بین‌المللی؛
 - گواهینامه بین‌المللی؛
 - جمعیت معلمان جابجا شونده و چندملیتی؛
 - ثبت نام بدون محدودیت؛
 - زبان انگلیسی یا فرانسه برای تدریس و الزام دانش‌آموزان به یادگیری یک یا چند زبان دیگر.
- بطور کلی دوره برنامه آموزشی متوسطه^۱ (MYP) برای دانش‌آموزان ۱۱ تا ۱۶ سال تنظیم و تعریف شده است و بر آموزش همه‌جانبه گرا استوار است. تأکید این برنامه بر تشویق و تقویت درک مفاهیم و بکارگیری آن‌ها، تفکر انتقادی و بهبود و عمق‌بخشی به روش‌های یادگیری در دانش‌آموزان می‌باشد. این برنامه بگونه‌ای طراحی شده تا در طی آن مهارت‌های ارتباطی، درک میان فرهنگی و دلمشغولی و توجه به مسائل جهانی و علمی قرن

¹ The IB Middle Years Programme

۲۱ در دانش‌آموزان ارتقاء یابد. همچنین دوره MYP دانش‌آموزان را برای ورود به دوره دیپلم بین‌المللی (DP) آماده می‌کند. (Fry, 2007: 131- 150)

۲. نظام مدارس کمبریج

امتحانات بین‌المللی کمبریج دانش‌آموزان مدارس را برای زندگی آماده می‌کند و به آنان کمک می‌کند تا کنجکاوی آگاهانه‌ای را در خود ایجاد نمایند و به اشتیاقی پایدار برای یادگیری دست یابند. مدارک بین‌المللی کمبریج توسط بهترین دانشگاه‌ها و کارفرمایان جهان به رسمیت شناخته می‌شود و طیف گسترده‌ای از گزینه‌های آموزشی و شغلی را در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهد. به عنوان یک سازمان غیرانتفاعی، منابع کمبریج صرف برنامه‌های آموزشی با کیفیت بالا می‌شود که می‌تواند باعث شکوفایی قابلیت‌ها و استعدادهاى بالقوه فراگیران شود. برنامه‌ها و مدارک کمبریج استانداردهای جهانی آموزش بین‌المللی را تأمین می‌نماید. این برنامه‌ها توسط کارشناسان موضوعی تولید می‌شود که ریشه در دقت و توجه به جزئیات تحصیلی دارد و از نتایج جدیدترین تحقیقات آموزشی بهره می‌گیرد.

برنامه‌های کمبریج بستر محکمی را برای پیشرفت فراگیران از یک مرحله به مرحله بعد ایجاد می‌کند و از طریق منابع یادگیری و یاددهی به خوبی حمایت می‌شود و مدارک خود را بر اساس راهنمای عملی و رویکرد کمبریج توسعه می‌بخشد. کمبریج به عنوان موسسه اعطاء کننده مدرک توسط آف کوال (دفتر مقررات مدارک و امتحانات) که تنظیم‌کننده سازمان‌های اعطاء کننده مدرک در انگلستان است اعتباربخشی می‌شود. سالانه در حدود یک میلیون نفر از فراگیران کمبریج از ۱۰۰۰۰ مدرسه در ۱۶۰ کشور جهان برای ورود به آینده با آموزش بین‌المللی از کمبریج آماده می‌شوند.

مزایای کمبریج

با انتخاب کمبریج در واقع با سازمانی ارتباط برقرار می‌شود که دارای شهرت بالا در زمینه رهبری آموزشی بین‌المللی است. شهرت و خوش نامی کمبریج به تقویت جایگاه مدرسه کمک می‌کند و در عین حال به بخشی از جامعه جهانی یادگیری کمبریج تبدیل می‌شود.

برنامه‌ها و صلاحیت‌های کمبریج به خاطر آماده‌سازی عالی برای دانشگاه، اشتغال و زندگی دارای عملکرد اثبات شده‌ای است.

بطوریکه سالانه چندین هزار نفر از فراگیران کمبریج به پایه‌های تحصیلی مورد نیاز برای پیشرفت به سوی دانشگاه‌های منتخب دست می‌یابند. دانشگاه‌های پیشرو و کارفرمایان در سراسر جهان صلاحیت‌ها و مدارک کمبریج را به عنوان شهادتی بر توانایی تحصیلی ارزش‌گذاری می‌کنند و به رسمیت می‌شناسند. به همراه مدارس، فراگیران کمبریج را که دارای اعتماد به نفس، مسئول، متفکر، نوآور و مشارکت‌جو هستند برای موفقیت در دنیای مدرن که با سرعت در حال تغییر است را تجهیز و آماده می‌شوند.

فراگیران کمبریج

رویکرد کمبریج این است که از مدارس حمایت کند تا آن گروه از فراگیرانی را که دارای ویژگی‌های ذیل هستند را توسعه بخشد:

- دارای اعتماد به نفس در استفاده از اطلاعات و نظرات خود و دیگران هستند؛
- نسبت به خود مسئول و نسبت به دیگران پاسخگو و با احترام رفتار می‌کنند؛

- به عنوان یک فراگیر متفکر هستند و توانایی دارند یادگیری خود را توسعه دهند؛
- برای چالش‌های جدید و آتی نوآور، آماده و مجهزند؛
- از نظر هوشی و اجتماعی فعال و آماده ایجاد تفاوت و تغییر در جهان هستند؛
- دانش آموزان کمبریج دارای درک عمیقی از موضوعات و مهارت‌های اندیشیدن مستقل‌اند.

برنامه‌ها و صلاحیت‌های کمبریج

برنامه‌ها و صلاحیت‌های کمبریج به شکل دقیقی طراحی شده است تا فراگیران را فعال سازد و شالوده‌های استواری را برای دستیابی به سطوح بالای موفقیت تحصیلی و فردی فراگیران فراهم نماید.

برنامه‌های کمبریج روندی رو به پیشرفت دارد و به فراگیران اجازه می‌دهد تا مسیر مشخص و روشنی را برای موفقیت از سن ۵ تا ۱۹ سالگی طی نمایند. چهار مرحله کمبریج بدون وقفه از سال‌های ابتدایی تا متوسطه و پیش‌دانشگاهی ادامه دارد و هر مرحله بر روی توسعه فراگیران در مرحله قبلی ساخته می‌شود.

کمبریج انعطاف و تنوع لازم را فراهم می‌نماید و این امکان را فراهم می‌نماید تا برنامه درسی کمبریج مطابق با نیازها و توانایی‌های فراگیران تهیه شود. در کمبریج این انتخاب وجود دارد که هر مدرسه می‌تواند برنامه‌ها و صلاحیت‌ها را برای هر مرحله ارائه و یا بر یکی از آنها به طور ویژه تمرکز نماید.

برنامه‌ها و صلاحیت‌ها با سایر برنامه‌های درسی سازگار است به طوری که هر مدرسه آزاد است که یک برنامه درسی منحصر به فرد بسازد که با ارزش‌های مدارس و کشورش متناسب باشد. هنگامی

که یک مدرسه عضو مدارس کمبریج می‌شود از آن حمایت می‌شود و رهنمودهای لازم در خصوص نحوه اجرای برنامه‌های کمبریج به آن ارائه می‌شود به طوری که بتواند به آرامی دوره گذار را طی نماید. در چهار حوزه که به طور دقیق برای نیازهای فراگیران و معلمان کمبریج طراحی شده است حمایت های جامعی ارائه می‌گردد.

- **حوزه برنامه درسی:** برنامه درسی دانش، بینش و مهارت‌های فراگیران را توسعه می‌بخشد. برنامه درسی کمبریج اهداف روشنی را برای فراگیران و معلمان تعیین کرده است.
- **حوزه کلاس درس:** حمایت و راهنمایی به معلمان و فراگیران کمک می‌کند تا حداکثر توانایی خود را بروز دهند. کمبریج برای معلمان و فراگیران منابع درسی را در سطح جهانی ارائه می‌نماید.
- **صلاحیت‌ها:** کمبریج به فراگیران گذرنامه جهانی موفقیت ارائه می‌نماید. کمبریج ارزیابی معتبر، دقیق و قابل انعطافی را انجام می‌دهد که منجر به مدرک رسمی بین‌المللی می‌شود.
- **جامعه:** مدارس کمبریج، معلمان و فراگیران را از طریق تبادل و اشتراک‌گذاری بهترین فعالیت‌ها و نظرات به یکدیگر نزدیک می‌سازد.

جدول شماره ۱۱: برنامه‌های آموزشی کمبریج

کمبریج ابتدایی	کمبریج متوسطه اول	کمبریج متوسطه دوم	کمبریج پیشرفته
۵ تا ۱۱ ساله	۱۱ تا ۱۴ ساله	۱۴ تا ۱۶ ساله	۱۶ تا ۱۹ ساله

کمبریج ابتدایی:

کمبریج ابتدایی روش آموزش را نه تنها در سطح ابتدایی بلکه در تفکر به سمت IGCSE کمبریج تغییر داده است که سرمایه بزرگی محسوب می‌شود. کمبریج ابتدایی معمولاً برای فراگیران ۵ تا ۱۱ ساله ارائه می‌شود. این دوره مهارت‌ها و درک فراگیران را در طول سال‌های ابتدایی در درس زبان انگلیسی، ریاضیات و علوم توسعه می‌دهد.

کمبریج ابتدایی دارای چارچوب منعطفی است که شما می‌توانید برای تطبیق دادن برنامه درسی با نیازهای خود از آن استفاده نمایید. در این دوره برای ارزیابی ابزاری ارائه می‌شود که به وسیله آن آموخته‌های کودکان قابل شناسایی است. همچنین به وسیله این ابزار بر پیشرفت کودکان نظارت می‌شود و به والدین گزارش داده می‌شود.

برنامه درسی دوره ابتدایی:

- دارای اهداف مشخص یادگیری در دروس انگلیسی، ریاضیات و علوم هر یک از سال‌های آموزش ابتدایی است؛
- بر توسعه دانش و مهارت‌ها در موضوعات اصلی تمرکز دارد که مبنای بسیار خوبی برای مطالعات بعدی است؛
- بر توسعه سالیانه فراگیران تمرکز دارد؛
- زمینه پیشرفت طبیعی را در طول سال‌های آموزش ابتدایی فراهم می‌آورد؛
- با سایر برنامه‌های درسی همخوانی دارد، متناسب با سطوح بین‌المللی است و نسبت به نیازها و فرهنگ‌های مختلف حساس است؛

- برای فراگیرانی که زبان اول آنها غیر انگلیسی است مناسب است به گونه‌ای که زبان انگلیسی به عنوان برنامه درسی زبان دوم اختیاری است؛

- مسیرهای اختیاری را به شما پیشنهاد می‌کند که از بخش‌هایی استفاده نمایید که با نیازهای فراگیران شما تناسب بهتری دارد؛

- برای مدارس امکان مقایسه با محک‌های بین‌المللی را فراهم می‌نماید.

ایست بازرسی کمبریج ابتدایی:

■ ایست بازرسی کمبریج آزمونی است که در پایان سال آخر کمبریج ابتدایی برای فراگیران برگزار می‌شود و از درس‌های انگلیسی، ریاضیات و علوم فراگیران آزمون گرفته می‌شود. آزمون‌های زبان انگلیسی به عنوان زبان دوم از طریق سازمان خواهر یعنی ارزیابی زبان انگلیسی کمبریج برگزار می‌شود؛

■ مهارت‌ها، دانش و درک را در پایان مراحل ۶-۴ برنامه درسی انگلیسی و ریاضیات و مراحل ۶-۳ برنامه درسی علوم از طریق آزمون می‌سنجد؛

■ یکی از مشخصه‌های آزمون‌ها در کمبریج فراهم ساختن امکان محک‌زنی عملکرد فراگیران در سطح بین‌المللی است؛

■ فراگیران یک گزارش موفقیت و یک گزارش بازخورد تشخیصی دریافت می‌کنند؛

▪ گزارش بازخورد نشان می‌دهد که چگونه یک فراگیر در رابطه با برنامه درسی، گروه‌های یادگیری خود، کل مدرسه و در مقایسه با سایر فراگیرانی که در آزمون در سراسر دنیا شرکت کرده‌اند عمل کرده است؛

▪ به معلمان کمک می‌کند تا بر عملکرد گروه و فرد نظارت نمایند و برنامه‌های یادگیری را مدیریت نمایند.

کمبریج متوسطه اول:

کمبریج متوسطه اول معمولاً برای فراگیران سنین ۱۱ تا ۱۴ ساله طراحی شده است. این دوره مبتنی بر پایه‌های دوره کمبریج ابتدایی است. با وجود این برای ورود به کمبریج متوسطه اول گذراندن دوره کمبریج ابتدایی ضرورتی ندارد.

کمبریج متوسطه اول مهارت‌ها و درک فراگیران را در دروس انگلیسی، ریاضیات و علوم برای سه سال اول آموزش متوسطه توسعه می‌بخشد. این دوره چارچوب منعطفی را برای شما فراهم می‌کند که می‌توان از آن برای تولید یک برنامه درسی مطابق با نیازهایتان استفاده کنید. دوره متوسطه اول کمبریج زمینه آمادگی برای کمبریج متوسطه دوم و سایر نظام‌های آموزشی است.

کمبریج متوسطه دوم:

کمبریج متوسطه دوم معمولاً برای فراگیران سنین ۱۴ تا ۱۶ ساله طراحی شده است. این دوره مبتنی بر پایه‌های دوره کمبریج متوسطه اول است. با وجود این برای ورود به کمبریج متوسطه دوم گذراندن دوره ی کمبریج متوسطه اول ضرورتی ندارد.

کمبریج متوسطه دوم شامل کمبریج گواهی عمومی بین المللی آموزش متوسطه (IGCSE) که معروفترین گواهی بین المللی جهان برای گروه سنی ۱۴ تا ۱۶ ساله است و کمبریج سطح O است که به طور ویژه برای یک مخاطب بین المللی طراحی شده است. هردو مورد فوق زمینه آمادگی فراگیران برای ورود به کمبریج پیشرفته یا سایر نظام های آموزشی را فراهم می نماید. سرفصل مطالب ارائه شده در هر موضوع درسی با استفاده از رویکردهای یادگیری فراگیر محور و پرسش محور تدوین شده است. این سرفصل ها دانش، درک و مهارت هایی را که فراگیران به دست خواهند آورد را توصیف می کند و نحوه ارزیابی آنها را بیان می کند.

کمبریج (IGCSE):

بیش از ۲۵ سال است که ایجاد شده است. این کمبریج سالانه بیش از ۹۰۰۰۰۰۰ ورودی جدید از ۱۴۰ کشور مختلف را جذب می نماید. کمبریج IGCSE به طور منظم به روزآوری و تمديد می شود و طیف گسترده ای از دوره های پر بار و حمایت شده است و شامل زبان و ادبیات انگلیسی کمبریج، ریاضیات کمبریج و علوم کمبریج است. همچنین دروس زبان های کمبریج، علوم انسانی و علوم اجتماعی و دوره های کسب و کار، فنی و خلاقیت کمبریج نیز در این دوره تدریس می شود.

کمبریج سطح O:

کمبریج سطح O یک مدرک به رسمیت شناخته شده بین المللی معادل با کمبریج IGCSE و GCSE انگلستان است. کمبریج سطح O فراگیران را برای پیشرفت تحصیلی به سمت کمبریج پیشرفته و سایر مسیرهای پیشرفت آماده می کند. موضوعات درسی این سطح شامل زبان و ادبیات

انگلیسی، ریاضیات کمبریج و علوم کمبریج و همچنین زبان‌های کمبریج، علوم انسانی و علوم اجتماعی و دوره کسب و کار و فنی و خلاقیت است.

کمبریج پیشرفته:

کمبریج پیشرفته به طور کلی برای فراگیران ۱۶ تا ۱۹ ساله است که نیازمند مطالعات پیشرفته برای آمادگی برای دانشگاه و آموزش عالی هستند. این دوره مبتنی بر مرحله کمبریج متوسطه دوم است، با وجود این فراگیران نیازی به تکمیل آن مرحله ندارند. برنامه درسی مرحله کمبریج پیشرفته شامل صلاحیت‌های کمبریج بین‌المللی AS و A می‌باشد.

کمبریج بین‌المللی AS و A:

سالانه هزاران فراگیر کمبریج بین‌المللی AS و A در دانشگاه‌های پیشروی دنیا پذیرفته شده‌اند. دانش‌آموزان درک عمیقی از موضوعات و همچنین مهارت‌های یادگیری مستقل و تفکر سازنده را به دست می‌آورند. اینها توانمندی‌هایی است که دانشگاه‌ها ارزش بالایی برای آن قائل هستند.

کمبریج بین‌المللی سطح A به طور کلی دو سال طول می‌کشد. کمبریج سطح AS به صورت اختیاری یا به صورت بخش حرفه‌ای پیشرفت به سمت کمبریج بین‌المللی سطح A ارائه می‌شود.

صلاحیت‌های توسعه حرفه‌ای کمبریج:

صلاحیت‌های توسعه حرفه‌ای کمبریج چارچوب محکمی را برای حمایت از توسعه حرفه‌ای

مستمر و مؤثر معلمان و رهبران فراهم می‌کند. (Brummitt, 2007)

۳. سیستم مدارس گولن

همان گونه که نجم الدین اربکان، پدر اسلام سیاسی در ترکیه خوانده می شود، فتح الله گولن را هم به عنوان پدر اسلام اجتماعی در این کشور می خوانند. وی بنیان گذار و رهبر جنبش گولن است؛ جنبش دینی که دارای صدها مدرسه در ترکیه و صدها مدرسه دینی در خارج ترکیه از جمهوری های آسیای مرکزی و قفقاز گرفته تا روسیه، مغرب، اوگاندا، کنیا و بالکان می باشد. (طباطبائی، ۱۳۸۹)

این جنبش دارای جراید مختلف از جمله روزنامه ها، مجله ها و نیز شبکه های تلویزیونی متعدد و هم چنین شرکت های تجاری و مؤسسات خیریه فراوانی است. این جنبش در بسیاری از کشورهای جهان، مراکز فرهنگی تأسیس کرده و نشست ها و همایش های سالانه منظمی از سوی این جنبش در انگلیس، اتحادیه اروپا و امریکا برگزار می شود. در این نشست ها که با همکاری دانشگاه های بزرگ جهان برگزار می شود، ابعاد مختلف این جنبش و تأثیر و ریشه های فرهنگی و اجتماعی آن مورد مطالعه قرار می گیرد. نقطه تمایز جنبش گولن از دیگر جنبش های اسلامی در منطقه و جهان این است که این جنبش به سبب ماهیت غیر سیاسی اش، با استقبال غرب روبه رو شده است.

طی دهه ۱۹۶۰ در ترکیه، دانشجویان چپ گرا و راست گرا به طور دائم در خیابان ها با یکدیگر درگیر می شدند. دانشگاه ها اغلب بسته بودند. بنا بر نوشته [فاروق] مرجان، گولن بر این باور بود که نسل جوان جهت اخلاقی خود را گم کرده و می تواند آن را از طریق آموزش بازیابد.

بنا بر اطلاعات کتاب ارگیل، پیروان گولن نخستین مدرسه شبانه روزی خود را در سال ۱۹۷۶ راه انداختند. چند سال بعد، مجموعه آن ها با ۲۰۰ تخت در ازمیر، یکی از بهترین مدارس کشور بود. مدارس در دیگر شهرهای بزرگ ترکیه مانند استانبول، بورسا و آنکارا در پی آن آمدند.

پیروان او همچنین دوره‌های آمادگی برای ورود به دانشکده گذاشتند. طبق گفته هلن رُز ابوگ، یک جامعه‌شناس که تحقیقاتی بر روی جنبش گولن انجام داده است، ۷۵ درصد از کسانی که وارد دانشگاه شدند، این دوره را گذراندند و تنها ۲۵ درصد بدون گذراندن این دوره وارد دانشگاه شدند. دوره‌های آماده‌سازی به سرعت تبدیل به مسیری برای شناسایی نیروهای محتمل آینده شد.

طبق کتاب مرجان، در سال ۱۹۹۱ یک گروه از بازرگانان گولنیست نخستین مدرسه بین‌المللی خود را در آذربایجان به راه انداختند. مدارس دیگر در جمهوری‌های شوروی سابق و حتی کشورهای غیر مسلمان مانند مکزیک و ژاپن سر بر آوردند.

افرادی که در مدارس وابسته به گولن درس خواندند، از برخی از بهترین دانشگاه‌های دنیا فارغ‌التحصیل و در کشورهای مختلفی ساکن شدند. ارگیل می‌نویسد: «تجارت راه انداختند و از آن‌ها که حاضر به پیروی بودند، حمایت کردند. آنان همچنین تلاش کردند تا ارزش‌های رحمانی اسلامی را در محیط‌هایی که زندگی می‌کردند، ترویج کنند».

برخی از پیروان گولن تبدیل به تجار موفق یا سیاستمداران متنفذ در کشورهای مختلف شدند. طبق نوشته ابوگ، این پیروان به طور میانگین حدود ۱۰ درصد از درآمد سالانه خود را به جنبش تقدیم می‌کنند.

گولن به مرجان در یک مصاحبه گفت: «برخی می‌گویند که این یک پروژه بزرگ است و نمی‌تواند از مغز یک عالم مذهبی بیرون بیاید». وی افزود: «درست است. من هرگز مدعی نشدم که این پروژه‌ها از مغز من بیرون آمده‌اند... این‌ها همه لطف خداوند بوده‌اند». (Gulen, 2005)

«پروژه بزرگ» با توسعه جنبش گولن به دنیای تجارت، بزرگ‌تر نیز شد. احمد کوروچان، یکی از پیروان گولن که ۳۵ سال است او را می‌شناسد، می‌گوید: «او [گولن] فعالیت تجاری را که همراه با اصول و ارزش‌های خاصی باشند، تشویق کرد». (کدیور، ۱۳۸۶)

برای مثال، شرکت هولدینگ کایناک که در سال ۱۹۷۹ به دست پیروان گولن در ترکیه تاسیس شد، ۲۳ شرکت را در حوزه‌های مختلف از فن‌آوری اطلاعات تا خرده‌فروشی، در بر دارد. این جنبش حتی بانک مخصوص به خود را دارد. (طباطبائی، ۱۳۸۹)

در پی کودتای نظامی ۱۹۸۰، ژنرال‌های ترکیه که خود را نگهبان سکولاریزم می‌دانستند، به گولن بسیار مشکوک شدند. آنان که از مواعظ او دل خوشی نداشتند، گولن را به تلاش برای ساقط کردن دولت و استقرار نظام اسلامی متهم کردند. بنا بر نوشته مرجان، پوسترهای «تحت تعقیب» در برخی ترمینال‌های پر رفت و آمد ترکیه نصب شده بود که تصاویر چندین فعال چپ‌گرا و همچنین گولن در آن‌ها قرار داشتند.

پس از شش سال فرار، گولن دستگیر شد. اما به گفته محمد کججیلر، یکی از وزرای سابق دولت تورگوت اوزال و یکی از موسسان حزب او، نخست‌وزیر اوزال «ضامن گولن شد» و او آزاد شد.

اوزال به عنوان رهبری شناخته می‌شود که ترکیه را به سوی جهان باز کرد. او یک متحد عالی برای آمریکا بود که می‌خواست ترکیه جمهوری‌های ترک شوروی سابق را که تازه در سال ۱۹۹۱ جدا شده بودند، رهبری کند. مدارس گولن که پیروان او در جمهوری‌های مذکور تاسیس کردند، با دیدگاه‌های اوزال و همچنین ایالات متحده هم‌خوانی داشت. (کدیور، ۱۳۸۶)

کججیلر می‌گوید: «برای آن که از احیاء مجدد شوروی جلوگیری شود، آمریکا تاسیس این مدارس را تشویق کرد».

زمانی که اوزال درگذشت، گولن ساعت‌ها در تشییع جنازه او حضور یافت. وی به مرجان گفت: «اوزال تنها شخصی بود که درگذشت او باعث شد تا به اندازه زمان مرگ پدرم برایش گریه کنم».

گولن حمایت ساختار سیاسی را با خود داشت. برخی سیاستمداران سکولاریست پشت او ایستادند و جنبش او را به عنوان نیروی مهم برای جلوگیری از سربرافراشتن اسلامی سیاسی دیدند. (Gulen, 2004)

مدارس و مراکز زنجیره ای

دامنه جنبش گولن در چهارگوشه جهان گسترده است و شبکه روابط وی بسیار فراگیر است. جنبش گولن شامل مدارس، دانشگاه‌ها، موسسه‌های حرفه‌ای و کاری و حتی ایستگاه‌های رادیویی و تلویزیونی است. در نگاه جهانی، جنبش گولن بیشتر در امر آموزش فعال است. در سال ۲۰۰۹ مجله معروف نیوزویک گزارش داد که افراد جنبش، مدارس بسیاری را در نقاط مختلف دنیا اداره می‌کنند که بیش از ۲ میلیون دانش آموز را تربیت کرده که بسیاری از آنها از بورس کامل تحصیلی از سوی بنیاد گولن برخوردار بودند.

تعداد مدارس گولن در کل دنیا بیش از ۱۰۰۰ مدرسه تخمین زده می‌شود که در کشورهای مختلف در پنج قاره گسترده شده اند و به صورت منعطف و ارگانیک با موسس مجموعه، فتح الله گولن در ارتباط هستند. از تانزانیا گرفته تا چین و از ترکمنستان تا مغرب و مصر و فیلیپین دارد. اما بیشتر این مدارس در جمهوری های آسیای میانه (اتحاد جماهیر شوروی سابق) که نژاد ترک بیشترین جمعیت شان را تشکیل می دهند، واقع شده است. همه مدارس گولن در تمام نقاط دنیا آموزش به زبان انگلیسی دارند و یکی از مشخصه‌های فارغ التحصیلان این مدارس تسلط کامل به زبان انگلیسی است.

سahین بای تحلیل گر ترک می گوید: جالب توجه است که دانش آموختگان مدارس گولن به محض فراغت از تحصیل در جمهوری های آسیای میانه پست های عالی را در زمینه تخصص خود در اختیار می

گیرند. اما آن دسته از مدارس گولن که در داخل ترکیه قرار دارد، تحت نظارت دولت قرار دارد. این مدارس اگر چه به لحاظ نظام آموزشی و مدت زمان آموزش، همانند دیگر مدارس ترکیه هستند، اما وجه تمایز و امتیاز این مدارس، این است که بر اخلاقیات و دین تمرکز بیشتری دارند و استادان آنها، بهترین دانش آموختگان دانشگاه های ترکیه هستند. این مدارس هیچ مشکل مالی ای ندارند و تاجران ترک، در حدی گسترده به آنها کمک مالی می کنند. اعتبار آموزشی این مدارس بسیار بالا است و دانش آموزان زیادی، اعم از مسلمان و غیر مسلمان در آنها تحصیل می کنند. زبان رسمی این مدارس انگلیسی است و فرزندان مقامات مسئول، بلند پایه و نخبگان ترک هم معمولاً جذب این مدارس می شوند.

فتح الله گولن همواره با تأکید می گوید که مالک این مدارس نیست. وی می گوید: از بس گفته ام که این مدارس مال من نیست، خسته شده ام. منظور وی این است که این مدارس بخشی از فعالیت های جنبش اوست و نه مال شخص وی. هدف جنبش گولن از افتتاح مدارس در آسیای میانه، ترویج ارزش های اسلامی و فرهنگ ترکیه است.

مصطفی قاسم در این باره می گوید: درست است که در کشورهای آسیای میانه، روسیه، بالکان، قفقاز و شمال مغرب مدارس زیادی داریم و نیز در بسیاری از کشورهای جهان، از جمله در اروپا، اردن، مصر و عربستان مراکز فرهنگی داریم، اما همه این مراکز نه به نام جنبش، بلکه به نام های محلی یا شخصیت های برجسته اسلامی نامگذاری شده اند که البته اهداف ما هم بسیار روشن است، آموزش ارزش های اسلامی و فرهنگ ترکیه. البته در مدارس ما هیچ چیزی اجباری نیست و در همه آنها سه زبان آموزش داده می شود، که عبارتند از: زبان انگلیسی، زبان رسمی همان کشور و زبان سومی که اختیاری است و زبان ترکی از جمله زبان های اختیاری است. (طباطبائی، ۱۳۸۹)

از آن رو که جمهوری های آسیای میانه، اجازه فعالیت هیچ تشکیلاتی را به نام اسلام نمی دهند، مدارس و مراکز گولن با احتیاط فعالیت می کنند و از برانگیختن حساسیت های دینی، یا سیاسی پرهیز می کنند و سعی آنها بر این است که در چارچوب قوانین موجود کار کنند.

گولن معتقد است: مسلمانان باید آموزشی را در پیش بگیرند که به ادغام آنان در جهان معاصر منتهی می شود و باید فن آوری و علوم جدید را فراگیرند و از این رو از حضور پررنگ مسلمانان در نظام سیاسی و اقتصادی جهانی حمایت می کند. وی از مدافعان جدی پیوستن ترکیه به اتحادیه اروپاست و می گوید که با سیاسی کردن دین اسلام مخالف است؛ زیرا نباید دین را با دنیا در آمیخت و باید طبع هر کدام را حفظ کرد. اما مخالفان گولن؛ یعنی جریان لائیک ترکیه معتقدند که او حقیقتاً از عرصه سیاست دور نیست؛ زیرا نفوذ سیاسی او در پنج سال گذشته در جریان حمایت از حزب عدالت و توسعه در انتخابات آشکار شده است.

مصطفی قاسم در پاسخ می گوید: ما به عنوان تشکیلاتی مهم و آماده از هیچ حزب سیاسی ای حمایت نکردیم. افراد هوادار به هر که بخواهند رأی می دهند، با این حال درست است که بیشتر اعضای جنبش ما از گذشته تا کنون به حزب عدالت و توسعه رأی داده اند

وضعیت مدارس گولن پس از کودتای اخیر

وزارت آموزش ترکیه بالغ بر ۱۶۰۰ مؤسسه و سازمان آموزشی خصوصی در این کشور را به دلیل ارتباط با جنبش فتح الله گولن تعطیل می کند. مقامات دولت ترکیه دست به اقدام قضایی علیه ۹۳۶ مدرسه خصوصی، ۴۴۹ خوابگاه دانشجویی و ۲۸۴ مؤسسه خصوصی به ظن اداره شدن توسط سازمان فتح الله گولن زده اند. طبق حکم صادر شده توسط اردوغان ۱۰۴۳ مدرسه خصوصی، ۱۲۲۹ بنیاد و سازمان خیریه، ۱۹ اتحادیه تجاری، ۱۵ دانشگاه و ۳۵ مؤسسه پزشکی به اتهام ارتباط با فتح الله گولن تعطیل شده اند.

سیستم آموزشی ترکیه از مهم‌ترین مراکزی بوده است که پس از کودتای نافرجام هدف پاکسازی گسترده دولت ترکیه قرار گرفته است. اردوغان پیش از این تمامی استادان دانشگاه این کشور را ممنوع‌الخروج اعلام کرده بود همچنین مقامات وزارت آموزش ترکیه مجوز کار ۲۷ هزار و ۱۵۷ تن از پرسنلی که در این مدارس مرتبط با گولن از جمله کسانی که در قالب اعضای هیئت متولیان برای اداره آنها منصوب شده‌اند را باطل کرده‌اند و آنها با ممنوعیت کار در دیگر مدارس خصوصی روبه‌رو هستند. همچنین رسانه‌های دولتی ترکیه اعلام کردند شورای آموزش عالی این کشور خواستار استعفای رؤسای دانشگاه‌های دولتی شده است. گفته می‌شود تعداد این رؤسای دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها هزار و ۵۷۷ نفر است. اکثر این افراد از طرف دولت متهم به حمایت و طرفداری از فتح‌الله گولن شده‌اند.

هدف گولن از انجام فعالیت‌های آموزشی فوق در موارد زیر خلاصه می‌شود:

- ۱ - تأسیس مکان در خارج از کشور جهت تعلیم و تربیت قبل از این که کشورهای دیگری چون ایران این خلاء را پر کنند؛
- ۲ - پرورش نسل برتری که پس از ۱۰ - ۱۵ سال این کشور را اداره خواهند کرد که از هم اکنون نشانه های آن به چشم می‌خورد؛
- ۳ - پرورش مبلغ برای تبلیغ از ترکیه؛
- ۴ - ایجاد همبستگی بین ملت‌ها و ایجاد زمینه، برای همکاری‌های اقتصادی.

فعالیت‌های آموزشی گولن

گولن با تمکن مالی شخصی اقدام به راه‌اندازی سرویسی برای "خدمت عمومی و آموزشی به همه مردم" از دهه ۷۰ میلادی کرده است که افراد بسیاری برای خدمت در این سرویس به تدریج جذب شده‌اند و

در طی سالها با کمک مالی و پشتیبانی خود بنیادی عظیم برای این تشکل فراهم نمودند. امروزه این مجموعه بسیار بزرگ که به "جنبش گولن" معروف است، با همکاری افراد بسیار زیادی از مسلمانان دنیا - عمدتاً ترکیه ای- اداره می شود. گمانه زنی در مورد تعداد افراد حاضر در این بنیاد بزرگ متفاوت است، اما چند صد هزار تا ۴ میلیون نفر به عنوان همکاران این پروژه بزرگ بین‌المللی ذکر شده است. افراد همکار در این بنیاد عمدتاً دانش آموزان، معلمان، تجار، روزنامه نگاران و افراد تحصیل کرده در زمینه های مختلف هستند. جنبش گولن شامل مدارس، دانشگاه ها، موسسه های حرفه ای و کاری و حتی ایستگاه های رادیویی و تلویزیونی است.

از جمله اقدامات مهم گولن در ترکیه راه اندازی دوره های آمادگی برای ورود به دانشگاه است، البته می توان گفت سرمایه داران با تشویق گولن این مؤسسات را ایجاد می کنند. در منطقه آناتولی این افراد ثروتمند را به نام "بیرهای آناتولی" می شناسند. آن ها کمک های مالی بسیار زیادی به جریان گولن می نمایند و حتی گفته می شود بین ۵ تا ۲۰ درصد درآمد خود را وقف فعالیت های حرکت گولن می کنند.

در نگاه جهانی، جنبش گولن بیشتر در امر آموزش فعال است. در سال ۲۰۰۹ مجله معروف نیوزویک گزارش داد که افراد جنبش، مدارس بسیاری را در نقاط مختلف دنیا اداره می کنند که بیش از دو میلیون دانش آموز را تربیت کرده که بسیاری از آنها از بورس کامل تحصیلی از سوی بنیاد گولن برخوردار بودند. تعداد مدارس گولن در داخل ترکیه ۳۰۰ مدرسه و در کل دنیا بیش از ۱۰۰۰ مدرسه تخمین زده می شود که در کشورهای مختلف در پنج قاره گسترده شده اند و به صورت منعطف و ارگانیک با موسس مجموعه، فتح الله گولن در ارتباط هستند. همه مدارس گولن در تمام نقاط دنیا آموزش به زبان انگلیسی دارند و یکی از مشخصه های فارغ التحصیلان این مدارس تسلط کامل به زبان انگلیسی است.

کیفیت آموزشی بالای این مدارس در نقاط دنیا موجب شده نه تنها ترک تبارها و مسلمانان بلکه افراد بومی کشورهای مختلف اعم از مسیحی یا پیروان ادیان دیگر (یا حتی افراد بی اعتقاد به خداوند) نسبت به ثبت نام فرزندان خود در این مدارس اقدام کنند. در واقع مدارس گولن به صورت غیر مستقیم با بهره گیری از کیفیت آموزشی بالا، به تربیت نسلی پرداخته که تصویری معتدل و دلپذیر از شریعت اسلام دارند.

مدارس و مراکز آموزشی جنبش گولن

۱- ترکیه

شمار آموزشگاه های این جماعت در سطح ترکیه طبق ارقام رسمی سه هزار و ۸۶۴ آموزشگاه است و گفته می شود نزدیک به ۶۵ هزار آموزگار در این آموزشگاه ها اشتغال دارند. در سال های اخیر ارقام متفاوتی در مورد میزان وجوه پرداختی والدین دانش آموزان به آموزشگاه ها از ۳/۲ میلیارد تا ۵ میلیارد دلار در سال ذکر می شود ولی مشخصاً ارقام پرداختی والدین برای آموزش فرزندان خود در این آموزشگاه ها ارقامی بسیار بالاتر است.

۲ - آذربایجان

بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، ۱۵۰۰ مسجد در کشور آذربایجان احداث یا احیاء گردیده است. ادعا می شود که در این خصوص بیشترین اهتمام و نفوذ از جانب جمهوری ترکیه صورت گرفته است. فتح الله گولن می گوید: «در سال ۱۹۹۰ که سراسر روسیه دچار بحران بود، دو نفر را به آذربایجان اعزام کردیم. در شرایطی که آن ها با خطر جدی و جانی مواجه بودند».

دانشگاه فتح الله گولن در این کشور در سال ۱۹۹۳ فعالیت خود را با نام «دانشگاه قفقاز» آغاز کرد و سالانه بیش از ۷۵۰ دانشجو در آن مشغول به تحصیل می شوند. همه ساله حدود ۷ هزار تقاضا برای ثبت نام در این دانشگاه می رسد و فقط ۱۰٪ از آن ها شانس ادامه ی تحصیل در این دانشگاه دارند.

۳ - سبیری

سبیری امروز که به فدارسیون روسیه وابسته است از ۱۳ جمهوری خود مختار ترکیب یافته است. دوستان فتح الله گولن در ده جمهوری آن به فعالیت آموزشی و تربیتی اشتغال دارند. نئوسبیریسکی پایتخت سبیری شهری است که در آن کودکان روسی زبان ترکی را مثل زبان مادری خود تکلم می کنند. علاوه بر پانصد دانش آموز این شهر به همین اندازه بزرگسالان نیز برای یادگیری زبان ترکی به مراکز فرهنگی مراجعه می کنند. معلمان ترک در دانشگاه دولتی نئوسبیریسکی به تدریس زبان ترکی مشغولند. چند سال قبل زمینه ی بازدید ۳۰۰ دانش آموز روسی از ترکیه فراهم گردید و همه ی این دانش آموزان شیفته ترکیه شدند. سپس نوبت به اولیاء و دولتمردان عالی رتبه رسید که تحت تأثیر سخنان فرزندان خود به ترکیه آمدند و در بازگشت از ترکیه با آب و تاب از این کشور صحبت می کردند.

۴ - ترکمنستان

در این کشور ظرف مدت ۵ سال ۲۰ مؤسسه ی آموزشی تأسیس شده است و از ۳۰۲ فارغ التحصیل این مؤسسات آموزشی، ۹۶٪ از آن ها توانستند وارد دانشگاه شوند. دانش آموزان ترکمنی مدارس فتح الله گولن در المپیاد جهانی زیست شناسی موفق به کسب دو مدال طلا و دو مدال نقره شده اند. در حال حاضر ۳۶۰۰ دانشجوی ترکمنستان در دانشگاه های ترکیه مشغول به تحصیل هستند.

۵ - ازبکستان

تنها در سال تحصیلی ۹۳ - ۱۹۹۲ میلادی ۱۸ مجتمع آموزشی که دارای ۵۱ آزمایشگاه و ۴۱۲ دستگاه رایانه است با هزینه ۱۱/۵ میلیون دلار در ازبکستان احداث گردید.

با گذشت ۶ سال امروز مؤسسات آموزشی ترک با ۳۵۰۰ دانش آموز از برگزیده ترین مدارس ازبکستان محسوب می شوند و ۹۴٪ از فارغ التحصیلان آن وارد دانشگاه شده اند.

۶ - بوسنی

سه کالج ترک در بوسنی فعالیت دارند که از سال ۱۹۹۵ به بعد احداث شده اند. به عنوان نمونه فقط مساحت اعیانی مدرسه ی سارایوو ۵۰۰۰۰ متر مربع است. یک قرن پس از آن که عثمانی از خاک بوسنی - هرزگوین عقب کشید، سرود ملی ترکان مجددا در این سرزمین زیبا خوانده می شود.

۷ - افغانستان

بعد از سقوط طالبان در افغانستان و فقدان نیروهای کارآمد از نسل جدید برای اداره آینده این کشور، جنبش گولن با حمایت دولت ترکیه شروع به تاسیس مدارس با عنوان "مدارس ترک افغان" در شش شهر افغانستان نمود. این مدارس به سبب کیفیت آموزش، تربیت اخلاقی و امکان تحصیل دانشگاهی رایگان در صورت ممتاز بودن، با استقبال شدید جامعه افغانستان مواجه شده و هر ساله کنکور جامعی برای ورود به این مدارس برگزار می گردد. علاوه بر این سالیانه دهها دختر و پسر را برای آموختن زبان پشتو، فارسی و الهیات در دانشگاه های هرات و کابل به افغانستان اعزام کرده است. به نظر می رسد آنها در حال کادرسازی برای تاسیس دانشگاهی بومی در افغانستان است. افغانستان سالانه با استفاده از اعانات بین المللی حدود ۵۰۰ دانشجو را

برای تحصیل به ترکیه می فرستد. در این کشور چهار کالج فتح الله گولن علی رغم جنگ مشغول انجام فعالیت هستند.

۸- تاجیکستان

در تاجیکستان ۶ مدرسه دایر شده است که بالای ۲ هزار و پانصد نفر دانش آموز، ۲۳۳ نفر آموزگار دارند. ضمن اینکه ۵۶ نفر از آنان به همراه ۳ تن از مدیران ترک می باشند.

۹- دانشگاه ها و مدارس دیگر

دانشگاه بین المللی قزاقستان در سال ۱۹۹۶ طی مراسم با شکوهی از سوی سلیمان دمیرل و نور سلطان نظربایف در قزاقستان افتتاح شد. در این دانشگاه ۴۲۰ دانشجوی در رشته های علوم اداری، اقتصادی، تربیتی و مهندسی تحصیل می کنند.

دانشگاه الاداغ در قرقیزستان، مدرسه عالی راه و ساختمان در مغولستان، کالج و مدرسه بین المللی پاک - ترک در پاکستان، انسیتوی اسلامی در بلغارستان، انسیتو در داغستان، دانشکده علوم اقتصادی و اداری و دانشکده شرفیات و کالج مریدین لندن از دیگر دانشگاه ها و مدارس فتح الله گولن می باشند.

مقررات عام مدارس فتح الله گولن

در مدارس گولن آموزش به زبان انگلیسی است و زبان ترکی به صورت اختیاری می باشد، این مدارس به هیچ وجه مدارس دینی نیستند، گولن معتقد است معلمان این مدارس اخلاق و ارزش های دینی را به صورت غیر مستقیم به دانش آموزان آموزش می دهند. با آنکه این مدارس سکولار هستند، از آموزگاران انتظار می رود که برای دانش آموزان الگو باشند و رفتارهایی مانند سیگار کشیدن، نوشیدن مشروبات الکلی و طلاق را تقبیح کنند.

این مدارس که مورد تایید نظام آموزشی ترکیه می باشد، شاید بتوان گفت چشم انداز این مدارس اندیشه های سکولار ترکیه و آموزه های محافظه کارانه اسلامی است، گولن میان اسلام و سکولاریسم منافاتی نمی بیند. علاوه بر مدارس، دانشگاه هائی نیز تاسیس شده که از جمله به دانشگاه فاتح در استانبول، دانشگاه قفقاز در باکو، دانشگاه نور در عراق و دانشگاه هایی در جمهوری های آسیای مرکزی می توان اشاره نمود. در واقع بعد از فروپاشی شوروی جمهوری آذربایجان اولین جایی بود که جریان گولن وارد آن شد.

فتح الله گولن همواره با تأکید می گوید که مالک این مدارس نیست. وی می گوید: از بس گفته ام که این مدارس مال من نیست، خسته شده ام. منظور وی این است که این مدارس بخشی از فعالیت های جنبش اوست و نه مال شخص وی. هدف جنبش گولن از افتتاح مدارس در آسیای میانه، ترویج ارزش های اسلامی و فرهنگ ترکیه است.

اما همه این مراکز نه به نام جنبش، بلکه به نام های محلی یا شخصیت های برجسته اسلامی نامگذاری شده اند. البته در مدارس گولن به گفته خودشان هیچ چیزی اجباری نیست و در همه آنها سه زبان آموزش داده می شود، که عبارتند از: زبان انگلیسی، زبان رسمی همان کشور و زبان سومی که اختیاری است و زبان ترکی از جمله زبان های اختیاری است.

به طور مثال در جمهوری های آسیای میانه که اجازه فعالیت هیچ تشکیلاتی را به نام اسلام نمی دهند، مدارس و مراکز گولن با احتیاط فعالیت می کنند و از برانگیختن حساسیت های دینی، یا سیاسی پرهیز می کنند و سعی آنها بر این است که در چارچوب قوانین موجود کار کنند.

مدارس فتح الله گولن موارد ذیل را رعایت می کنند:

۱- اجرای مقررات آموزشی جاری در کشور متوقف فیه؛

۲ - حذف مسایل و موارد حساسیت برانگیز؛

۳ - تقویت و توسعه مشترکات فرهنگی، هنری و تاریخی؛

۴ - مدح رهبران، احترام به پرچم و علائق و سنن ملی کشورهای متوقف فیه.

معلمان این مدارس که امروزه تعدادشان افزون بر چهار هزار نفر است، از میان فارغ التحصیلان بهترین دانشگاه های ترکیه انتخاب شده اند. همه ی این معلمان که سنشان بین ۲۵ تا ۳۵ سال است، تحصیلات علمی قابل توجهی داشته و با زبان انگلیسی آشنا می باشند.

فعالیت های فرهنگی

جریان گولن همچنین تشکیلات و رسانه های وابسته به خود دارد، از جمله روزنامه زمان که در ترکیه از تیراژ بسیار بالایی برخوردار است و به زبان های مختلف چاپ می شود، شبکه سامان یولو که بخش خبری نیز دارد، شبکه مهتاب، خیرگزاری جیهان، مجله های سیزنتی و اکسیون، همچنین بنیاد نویسندگان و روزنامه نگاران ترکیه که توسط افراد حامی گولن تاسیس شده است.

در خصوص فعالیت های آموزشی گولن در خارج از ترکیه، جمهوری های ترک نشین آسیای مرکزی در اولویت هستند، مدارس و دانشگاه های گولن بعد از فروپاشی شوروی اولین بار در آنجا تاسیس شد. اولویت بعدی وی بالکان است که میراث امپراتوری عثمانی است و بعد از آن در قاره آفریقا می باشد.

از اقدامات مهم دیگر گولن در حوزه فعالیت های فرهنگی برگزاری المپیادهای بین المللی زبان ترکی است و این یک رخداد عظیم فرهنگی است که در رشته های مختلف بین دانش آموزان و معلمان مدارس گولن برگزار می شود. همه دانش آموزانی که در مدارس گولن زبان ترکی آموخته اند طی یک فرایند وارد این المپیاد می شوند که در ترکیه برگزار می شود، یازدهمین المپیاد هم اخیرا در شهرهای ترکیه برگزار شد.

حمایت های مادی و معنوی

برای افتتاح و گسترش مدارس در داخل و خارج از کشور نیاز به حمایت های مادی و معنوی از سوی سران کشور و نیز مؤسسات اقتصادی است. حمایت های مادی و معنوی از فعالیت های گولن را در دو محور زیر پی می گیریم:

الف: حمایت های مالی:

برای افتتاح مدارس که در پنج قاره جهان گسترش می یابند، شرکت هایی در ترکیه تأسیس گردید. این شرکت ها برای افتتاح مدرسه در خارج از کشور به وزارت آموزش ملی ترکیه مراجعه کرده، مجوز لازم را دریافت می کنند.

دوستان فتح الله گولن برای افتتاح مدارس دست به تأسیس شرکت های مختلفی زده اند که فتح الله گولن با استفاده از منابع انسانی و مالی شرکت ها، بنیادها، مؤسسات، نهادهای دولتی و خصوصی و به ویژه مراکز اقتصادی توانسته است، در کل جهان ۲۰۰ مرکز آموزش علمی و تبلیغی که ۱۷۰ مرکز آن در آسیای مرکزی است - با ۱۴۰۰ مدرّس تشکیل دهد که ۳۴ هزار محصل در آن ها مشغول به تحصیل هستند.

«مدرسه پیش از مسجد» شعار مطلوب آقای گولن است. او بیش از دوهزار موسسه آموزشی، عمدتاً دبیرستان هایی در سطح خوب، در ۱۴۰ کشور دارد. گردهمایی هایی مانند «گردهمایی پاریس» و برگزاری نشست هایی در مورد گفتگو بین مذاهب و فرهنگ ها یا مسایل اجتماعی (اشتغال، تبعیض، فقر) در کنار برخی فعالیت های خیرخواهانه از جمله فعالیت های جنبش گولن است. منابع مالی این جنبش بیش از ۵۰ میلیارد دلار برآورد شده است. بخش مهمی از این منابع از سوی «طبقه متوسط اسلامی جدید» پیمانکاران دارای پشتوانه و محافظه کار آناتولی تامین می شود. اینان که از سال های دهه ۱۹۸۰ قدرت یافته اند، از نبودن افکار آقای

گولن، که اتحاد اخلاق اسلامی و اقتصاد بازار با یک اسلام تطبیق داده شده با زمان و جهان را پیشنهاد می کند، استقبال می کنند.

ب - حمایت های معنوی:

فتح الله گولن همواره از حمایت معنوی سران جمهوری ترکیه برخوردار بوده است. و با این حمایت ها توانسته است، سریعتر به موفقیت نایل شود.

جایگاه بین المللی آموزش گولن

رابطه فتح الله گولن با جامعه جهانی، غرب و دنیای پیشرفته رابطه بسیار خوبی بوده است که یکی از عوامل مهم در شکل گیری تفکر میانه روی او و راه اندازی مراکز آموزشی این چنین شده است.

گولن آموزش را پایه و اساس حرکت خود می داند و بر این باور است که باید جوانان را براساس آخرین تکنولوژی روز و مدرن پرورش داد. افرادی که از مدارس گولن فارغ التحصیل می شوند در ترکیه و خارج از ترکیه مروج افکار وی می شوند. او می گوید، ما نتوانستیم ظرف ۳ - ۴ سال در آسیا از مرز ۲۰۰ مدرسه تجاوز کنیم ولی همه ساله بر تعداد دویست میلیون انسانی که به زبان ترکی سخن می گویند، چهل هزار نفر افزوده می شود. این نسل جدید چهل هزار نفری به عنوان میسیونرهای داوطلب به تبلیغ ترکیه در چهارگوشه جهان دست می زنند.

به عقیده گولن معلمان که از ترکیه برای تعلیم به اطراف جهان گسیل می شوند، می توانند مثل دیپلمات انجام وظیفه کرده، پلی میان ترکیه و کشور محل مأموریت خود باشند و ضمن تأمین همبستگی میان ملت ها، زمینه لازم برای همکاری های اقتصادی را نیز فراهم آورند. فتح الله گولن امروز فعالیت نهاد عظیم

آموزشی اش را که شامل ۵۰۰ مدرسه، کالج، دانشگاه و خوابگاه در داخل و خارج از ترکیه است رهبری می کند.

سیر صعودی افتتاح و گسترش مدارس فتح الله گولن با تأسیس کالج (یا مانلار) از میر آغاز گردید تا آن جا که امروزه این مدارس در خارج از محدوده جغرافیایی ترکیه، در سطح ۵۲ کشور جهان از سبیری تا مغولستان، از البانی تا رومانی، از انگلستان تا آفریقای جنوبی و از قزاقستان تا پاکستان گسترش یافته است.

در مورد باز گشایی مدارس، در سال ۱۹۸۰ با سیاست های لیبرالی تورگوت اوزال رئیس جمهور وقت ترکیه، تسهیلاتی برای باز گشایی مدارس خصوصی فراهم می گردد و در سال ۱۹۸۲ گولن ابتدا دبیرستانی در استانبول و از میر تأسیس می کند. البته این مدارس بعدها در سایر شهرها نیز تأسیس می شوند. در خارج از ترکیه نیز مدارس ابتدا در جمهوری های ترک نشین سپس در بالکان، شمال آفریقا و حتی در برخی کشورهای غربی تأسیس می گردند.

لازم به ذکر است با وجود تلاش ها و درخواست های مکرر جریان گولن در ایران و عربستان اجازه تأسیس به این مدارس داده نشده است. بولنت اجویت نخست وزیر وقت ترکیه زمانی که این مدارس در خارج از ترکیه بازگشایی شدند، در اجلاس جهانی اقتصاد در سال ۲۰۰۰ به اهمیت زیاد این مدارس اشاره می کند و آن را منشا خدمات فرهنگی به ترکیه و حتی سایر کشورها ارزیابی می نماید.

فصل سوم

**تحلیل محیطی فعالیت‌های مدارس ایرانی
خارج از کشور در قالب فرصت و تهدیدها، قوت و
ضعف‌ها (SWOT)**

از آنجا که امروزه یکی از دغدغه‌های زمامداران در هر کشوری موضوع آموزش آن کشور می‌باشد و با عنایت به این مطلب که انقلاب اسلامی، انقلابی کاملاً فرهنگی است؛ اهمیت آموزش در نظام برنامه‌ریزی در سطح کلان کشور دوچندان می‌باشد. در این فصل، با ذکر مقدمه‌ای در خصوص امکان یا عدم امکان برنامه‌ریزی در حوزه آموزشی و با توجه به ارائه تعاریفی از محیط داخلی و خارجی، تهدیدات و فرصت‌ها و نقاط قوت و ضعف روابط آموزشی ایران در جهان اسلام برشمرده می‌شود تا شاید بتواند به طراحی برنامه‌ریزی راهبردی در آینده کمک کند.

در مجموع ساختار فعلی نظام مدارس خارج از کشور در بعد سازمانی از لحاظ وجود اهداف روشن و چشم انداز مشترک و ارزش‌ها، همچنین از لحاظ برقراری ارتباطات سازمانی، در بعد مدیریتی از لحاظ مدیریت فرآیندها، در بعد محیطی و استراتژیک از لحاظ رفع نیازهای دانش آموزان و تامین رضایت ذی نفعان بیانگر این است که مدارس ایرانی در راستای ایفای مأموریت خود نتوانسته است گام‌های اساسی بردارد.

همانطور که در بخش‌های پیشین اشاره شد، پاسخ اولیه پژوهش مستلزم استفاده از روش جمع‌آوری اطلاعات به شیوه کیفی (مصاحبه) بوده است. که بخش (مرحله) اول هر فرایند پژوهش حاضر را تشکیل داده است. به طوری که نتایج حاصل از اجرای بخش کیفی به منظور شناسایی عناصر و عوامل مرتبط به ساختار فعلی نظام مدارس خارج از کشور در ۱۰ دسته عناصر ساختار: شامل: اهداف و چشم انداز مشترک، خود راهبری حرفه‌ای در ایجاد ارتباطات، اجرا و بهبود استراتژی‌ها، مدیریت فرایندها، مدیریت دانش و اطلاعات، محیط داخلی و خارجی، دانش آموزان، ذی نفعان، بازار هدف می‌باشند. عناصر دهگانه فوق با اجرای تحلیل عامل اکتشافی، مقیاس‌سنجش ساختار نظام مدارس، را به دست داد. بارهای عاملی هر یک از عناصر تشکیل دهنده نظام مدارس در وضعیت فعلی ساختار نظام مدارس متفاوت است. (کافمن، ۱۹۹۱)

بررسی عناصر مرتبط به ساختار نظام مدارس، منجر به شناسایی مولفه ها و متغیرهایی شده است که در ۴ دسته عوامل و عناصر سازمانی، مدیریتی، محیطی و استراتژیک احتمالا ارتقای عملکرد نظام مدارس را ایجاد یا افزایش می دهند.

دروندها یا ورودی های نظام که در واقع زیر نظام ها هستند و بنا به تعریف زمینه فعالیتهای مدیریت را فراهم میآورند در سطح کلان عبارتند از:

الف- منابع انسانی (نوع استخدام، سابقه خدمت، دوره تحصیلی، رشته تحصیلی، مدت تدریس در پایه و دوره و رشته کنونی، جنسیت و سن)

ب - منابع مالی (نسبت اعتبارات تخصیص یافته به اعتبارات پیش بینی شده، نسبت اعتبارات هزینه شده به اعتبارات تخصیص یافته، نسبت هزینه های انجام شده به هزینه های پیش بینی شده، نسبت هزینه های عمرانی به کل هزینه های انجام شده، نسبت هزینه های جاری به کل هزینه ها، نسبت هزینه های مواد مصرفی به کل هزینه ها و نسبت هزینه های حقوق و دستمزد به کل هزینه ها)

ج- منابع سخت افزاری (ساختمان، تجهیزات و فناوری، امکانات آموزشی، پرورشی، اداری و ...)

د - منابع نرم افزاری (اهداف، راهبردها و سیاستهای آموزشی، برنامه ها، مقررات و آئین نامه ها و ...)

برای ارزیابی و بررسی این منابع علاوه بر بررسی اسنادی از نظرسنجی از کسانی که بطور رسمی و غیر رسمی با این منابع آشنا هستند یا در تعیین و استفاده از آنها سهم دارند، پرسشهایی میشود. نظر این افراد می-تواند در ارزیابی این منابع کمک زیادی به محقق نماید.

مارتین شرلی ضمن پژوهشی خاطر نشان می‌سازد که برای تعیین مدارس موفق شاخص های ماموریت و اهداف مدرسه، انگیزش در مدرسه، ارتباطات مدیران و معلمان با خانواده، و دانش آموزان به عنوان شاخص های ارزیابی مدارس موفق و اثربخش مدنظر قرار گیرد. (هرسی و بلانچارد، ۱۳۷۸)

در بعد عوامل مدیریتی، مولفه ها و فرایندهای حمایتی از آن، اجرا مدیریت و بهبود این فرایندها، گردآوری اطلاعات و اندازه گیری از نیازهای اصلی برای فرایندها، مدیریت اطلاعات و خلق دانش از طریق اطلاعات بدست آمده است و انتقال دانش بدست آمده از داده های گردآوری شده به معلمان و دانش آموزان، از جمله مولفه هایی هستند که مرتبط با عملکرد نظام مدارس در بعد مدیریتی بوده است.

در بعد سازمانی مولفه های: (۱) روشن شدن جهت گیری مدرسه برای همه اعضا مثل: دانش آموزان، معلمان، خانواده و ... (۲) ایجاد یک هویت شفاف برای مدرسه و درون آن (۳) ترغیب رفتارهای سازگار و الگو در سطح مدرسه (۴) اشتراک گزاردن همه اعضا مدرسه در مجموعه ای ارزش ها و اخلاقیات (۵) بهبود تصویر مدرسه در محیط پیرامون (۶) افزایش ارزش تجاری و حیثیتی نام درسه (۷) توسعه ارتباطات سازمانی برای دستیابی به منابع مالی و انسانی از جمله مولفه هایی که با عملکرد نظام مدارس رابطه دارند از بعد سازمانی شناسایی شد. (امیرخانی، ۱۳۷۹)

رویکرد "SWOT" مرکب از قوت‌ها و ضعف‌های^۲ محیط داخلی و فرصت‌ها و تهدیدات^۳ محیط بیرونی است. تجزیه و تحلیل آن، شناخت نظام‌یافته این عوامل و انتخاب استراتژی است که بهترین ترکیب میان آن‌ها را ایجاد می‌کند. منطق این تجزیه و تحلیل به حداکثر رساندن فرصت‌ها و قوت‌ها در یک استراتژی اثربخش و به حداقل رساندن ضعف‌ها و تهدیدات آن است. این فرض ساده اگر به درستی اجرا شود، تأثیرات

^۲ Strengths and weaknesses

^۳ Opportunities and Threats

عمده‌ای بر انتخاب و طراحی استراتژی اثربخش خواهد داشت. (پیرس و رابینسون، ۱۳۷۶: ۳۰۷) استراتژی هر محیط متأثر از فرآیند تعامل آن با محیط بیرونی است و بنابراین پیش‌بینی وضعیت آینده نقشی اساسی در فرآیند موفقیت سازمان و کشور دارد. در این میان شناخت عوامل محیطی و همچنین شناسایی عوامل درونی بسیار مهم می‌باشد. این تجزیه و تحلیل، تحلیلی منظم برای شناسایی این عوامل و تدوین استراتژی را ارائه می‌دهد که بهترین تطابق بین آنها را ایجاد می‌نماید. برای این منظور نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدات در چهار چوب کلی SO.WO.ST.WT. پیوند داده می‌شود و گزینه استراتژی بین آنها انتخاب می‌شود.

در این تحلیل همیشه چهار استراتژی پیشنهاد می‌شود:

هدف از استراتژی WT، حتی‌الامکان نقاط ضعف و تهدیدات است و ساختاری که بیشترین فاکتورهای

آن، در این خانه متمرکز باشد وضعیت مطلوبی ندارد.

استراتژی WO، هدفش کاهش نقاط ضعف و افزایش فرصت‌ها است؛ در این حالت محیط به علت دارا

بودن ضعف‌های اساسی امکان استفاده از فرصت‌های به دست آمده را ندارند.

استراتژی ST، بر اساس توانمندی نظام در مقابل تهدیدات بنا شده است هدف آن این است که

توانمندی‌های موجود را افزایش و در مقابل تهدیدات را کاهش دهد.

در استراتژی SO، هر نظامی علاقه‌مند است که همیشه در این موقعیت قرار داشته باشد که بتواند بهره-

گیری از توانمندی‌ها و فرصت‌ها را به حداکثر برساند.

تحلیل محیطی فعالیت‌های مدارس ایرانی خارج از کشور در قالب فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف

(SWOT) شامل موارد ذیل می‌شود:

– بررسی محیط درونی

بررسی محیط درونی عبارت است از بررسی نقاط قوت و ضعف فعالیت‌های آموزشی ایران در خارج از کشور و تدوین اهداف بلندمدت و استراتژی‌هایی که از نقاط قوت درونی حداکثر بهره‌مندی را داشته‌اند و بر نقاط ضعف فائق آمده‌اند. (کافمن، ۱۹۹۱)

نقاط قوت

قوت؛ مهارت یا مزیت دیگری است نسبت به رقبا و نیازهای آنها، که یک کشور برای دستیابی به اهداف خود به آنها تکیه می‌کند. کشورها اغلب بر مبنای این نقاط قوت، در مسیر رشد و تأمین منابع خود حرکت می‌کنند، بنابراین، باید این نقاط قوت را توسعه داده و از آنها به عنوان مزیتی رقابتی در مقابل رقبا استفاده نمایند؛ در اینجا به برخی از مهم‌ترین نقاط قوت فعالیت‌های ایران در جهت مدارس خارج از کشور اشاره می‌شود.

- توسعه ظرفیت‌های آموزشی کشور در سطح ملی (اعم از بخش‌های رسانه‌ای، محیط مجازی، پژوهشی و آموزشی، تبلیغ دینی و فرهنگی و هنری)؛
- قابلیت‌های فرهنگ شیعی و ایرانی با توجه به رویکردهای ارزشی و تاریخی کشور؛
- قدرت هدایت افکار عمومی از طریق رسانه‌ها و فرهنگ‌سازی در شرایط بحرانی؛
- پیشینه مثبت فعالیت‌های آموزشی ج.ا. ایران در کشورهای اسلامی؛
- امکانات و ظرفیت‌های آموزشی ج.ا. ایران در کشورهای اسلامی؛
- امکان استفاده از ظرفیت روابط اقتصادی و سیاسی در فعالیت‌های آموزشی؛
- توانایی بالقوه به گستره فعالیت در بیش از ۷۰ کشور در تبلیغ فرهنگ اسلام ناب محمدی؛
- وجود ۷ سرپرستی.

نقاط ضعف

ضعف یک محدودیت یا کمبود در منابع، مهارت‌ها و توانایی‌هایی است که ممکن است که در رسیدن یک کشور به اهدافش خلل ایجاد کند؛ بنابراین لازم است تا این عوامل در حد امکان به کمترین میزان برسند و یا از آنها به منظور نیل به اهداف استفاده شود. تمام کشورها دارای ضعف‌هایی هستند؛ فقط این نقاط باید مورد شناسایی قرار گرفته و با بهره‌گیری مناسب قوت‌ها و اجتناب از ضعف‌ها، استراتژی مناسب تدوین شده و به اجرا درآید؛ در ادامه مطلب برخی از مهم‌ترین نقاط ضعف فعالیت‌های آموزشی بین‌المللی ج.ا. ایران بیان می‌شود:

- ضعف‌های ساختاری و اجرایی مدارس خارج از کشور در درون نظام آموزش و پرورش کشور؛
- فقدان برنامه جامع، یکپارچه و منسجم راهبردی جهت راه اندازی و توسعه مدارس؛
- با توجه به اینکه سطح هزینه در کشورها تغییر یافته است ولی پایه حقوقی همکاران اعزامی کمافی السابق مانند سنوات قبل می باشد؛
- عدم پیش بینی امکانات فنی خاص و فناوری برای ارتباطات بهتر با سایر کشورها؛
- نظر به اینکه در کلیه کشورها همگام با فناوریهای جدید رو به هوشمند سازی مدارس می باشند کمبود اختصاص اعتبار مورد نیاز هوشمند سازی مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور؛
- به دلیل تمرکز واحدهای اداری و مالی این مرکز در معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی متاسفانه با خللی در امور مواجه می باشیم که در صورت واگذاری این واحدها به مرکز بسیاری از مشکلات برطرف می گردد؛
- ناهماهنگی بین وزارت آموزش و پرورش و وزارت خارجه در خصوص مدارس خارج از کشور؛

- دولتی بودن نظام انتخاب معلمان و مدیران مدارس و تضعیف هویت مدارس بخاطر تغییر مکرر معلمان مدارس و انباشته نشدن تجربیات معلمان و مدیران؛
- وجود ضعف ها و مشکلات متعدد در فرآیند اعزام معلم و کادر آموزشی به خارج از کشور و پایین بودن کیفیت برخی از نیروهای اعزامی؛
- عدم ثبت و روزآمد بودن خاطرات و تجربیات معلمان اعزامی به خارج از کشور؛
- کمبود نیروی انسانی علاقه مند و متخصص در زمینه ایجاد مدارس در خارج از کشور؛
- ضعف در اجرای سیاست مدرسه محوری و گرفتار شدن مدارس در ساختار بروکراتیک پیچیده دولتی ستاد وزارت آموزش و پرورش؛
- عدم آشنایی و ضعف تسلط اکثر معلمان اعزامی به زبان خارجی کشور مقیم؛
- عدم استفاده مناسب از نیروهای مجرب بومی در کشور مقیم.
- عدم بهره گیری مناسب از تجربیات و دیدگاه های معلمان و مدیران اعزام شده پس از بازگشت؛
- نبود برنامه ریزی مناسب جهت ارزیابی عملکرد مدارس خارج از کشور.
- ضعف های ساختاری و اجرایی در جذب ایرانیان مقیم و خارجیان علاقمند به نظام ج.ا. ایران؛
- ضعف در ارائه آموزش های غیرحضور و مجازی برای معلمان و دانش آموزان و خانواده های ایرانی در خارج از کشور.
- ضعف در بهره گیری از ظرفیت های خیرین مدرسه ساز در راه اندازی و توسعه مدارس خارج از کشور.
- ضعف فعالیت های پژوهشی در چارچوب مدارس خارج از کشور؛

- ضعف در رصد مطالعات بین‌المللی در خصوص توسعه مدارس خارجی؛
- عدم استفاده نظام‌مند از ظرفیت‌ها و امکانات بخش خصوصی و مشارکت‌های مردمی در اداره مدارس ج.ا. ایران در خارج از کشور.

ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IFE)

مرحله اول: در ابتدا عوامل اصلی داخلی (قوت و ضعف‌ها) را فهرست می‌کنیم، به هر کدام از عوامل یک ضریب اهمیت می‌دهیم (از ۰ تا ۱ به نحوی که جمع کل وزن‌ها برابر با یک شود). از آنجایی که دادن ضرایب بین صفر و یک که مجموع آن‌ها یک باشد در عمل مشکل است، ابتدا به هر عامل بر اساس نظر خبرگان و متخصصان که از طریق ارائه پرسش‌نامه نظر آنها را جمع‌آوری نموده‌ایم، عددی از ۱ تا ۴ داده (از عدد ۱ برای عواملی که کمترین تأثیر و از عدد ۴ برای عواملی که بیش‌ترین تأثیر را در تدوین راهبرد دارند استفاده می‌کنیم) و سپس با تقسیم ضریب هر عامل بر مجموع امتیاز عوامل آنها را نرمالیز می‌نماییم. (Fry, 2007: 131- 150)

پس از محاسبه میانگین تأثیرگذاری کلیه قوت‌ها و ضعف‌ها جدول زیر را تشکیل داده و با نرمال‌سازی ضریب هر یک از عوامل قوت و ضعف را به دست می‌آوریم.

جدول شماره ۱۲: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IFE)

ردیف	قوت‌ها	میانگین ضریب اهمیت	ضریب نرمالیز شده (قوت‌ها)
۱	S1	۲/۸	۰۳٪
۲	S2	۳/۹	۰۴٪

٪۰۳	۲/۶	S3	۳
٪۰۴	۳/۴	S4	۴
٪۰۴	۳/۸	S5	۵
٪۰۴	۳/۳	S6	۶
٪۰۳	۳/۱	S7	۷
٪۰۱	۱	S8	۸
ضریب نرمالیز شده (قوت‌ها)	میانگین ضریب اهمّیت	ضعف‌ها	ردیف
٪۰۴	۳/۵	W1	۱
٪۰۴	۳/۱	W 2	۲
٪۰۳	۲/۹	W 3	۳
٪۰۳	۲/۶	W 4	۴
٪۰۴	۳/۷	W 5	۵
٪۰۲	۱/۹	W 6	۶
٪۰۴	۳/۴	W 7	۷
٪۰۲	۱/۹	W 8	۸
٪۰۴	۳/۴	W 9	۹
٪۰۴	۳/۷	W 10	۱۰

٪۰۳	۲/۹	W 11	۱۱
٪۰۲	۱/۸	W 12	۱۲
٪۰۳	۲/۹	W 13	۱۳
٪۰۴	۳/۵	W 14	۱۴
٪۰۲	۲/۲	W 15	۱۵
٪۰۴	۳/۸	W 16	۱۶
٪۰۴	۳/۶	W 17	۱۷
٪۰۴	۳/۹	W 18	۱۸
٪۰۲	۲/۱	W 19	۱۹
٪۰۴	۳/۳	W 20	۲۰
٪۰۴	۳/۴	W 21	۲۱
٪۰۴	۳/۹	W 22	۲۲
۱	۷۸۸		جمع نهایی

مرحله دوم: در این قسمت هر یک از عوامل بر حسب میزان تطابق در استفاده از فرصت‌ها و رفع تهدیدات ،
نمره‌ای بین ۱ تا ۴ می‌دهیم. عدد ۴ به این معناست که استفاده از قوت‌ها و ضعف‌ها دارای واکنش عالی هستند

و عدد ۱ به این معناست که واکنش ضعیف است. در این قسمت هم برای استفاده از نظر جامعه آماری خبره و متخصص مانند قبل پرسشنامه‌ای تنظیم و نظر جامعه در این باره اخذ نموده و پس از جمع‌آوری، میانگین نمرات هر عامل را محاسبه می‌نماییم.

جدول شماره ۱۳. جدول میانگین نمره قوت و ضعف‌ها

میانگین نمره	قوت‌ها (Strength)	ردیف
۳/۱۲	توسعه ظرفیت‌های آموزشی کشور در سطح ملی (اعم از بخش‌های رسانه‌ای، محیط مجازی، پژوهشی و آموزشی، تبلیغ دینی و فرهنگی و هنری)	S1
۳/۵۴	قابلیت‌های فرهنگ شیعی و ایرانی با توجه به رویکردهای ارزشی و تاریخی کشور؛	S2
۳/۱۰	قدرت هدایت افکار عمومی از طریق رسانه‌ها و فرهنگ‌سازی در شرایط بحرانی؛	S3
۲/۰۳	پیشینه مثبت فعالیت‌های آموزشی ج.ا. ایران در کشورهای اسلامی؛	S4
۱/۴۳	امکانات و ظرفیت‌های آموزشی ج.ا. ایران در کشورهای اسلامی	S5
۲/۳۳	امکان استفاده از ظرفیت روابط اقتصادی و سیاسی در فعالیت-	S6

	های آموزشی	
۳/۱۱	توانایی بالقوه به گستره فعالیت در بیش از ۷۰ کشور در تبلیغ فرهنگ اسلام ناب محمدی؛	S7
۲/۱۹	وجود ۷ سرپرستی.	S8
میانگین نمره	ضعفها (Weakness)	ردیف
۱/۱۸	ضعف های ساختاری و اجرایی مدارس خارج از کشور در درون نظام آموزش و پرورش کشور؛	W1
۲/۱۸	فقدان برنامه جامع، یکپارچه و منسجم راهبردی جهت راه اندازی و توسعه مدارس؛	W 2
۲/۲۵	با توجه به اینکه سطح هزینه در کشورها تغییر یافته است ولی پایه حقوقی همکاران اعزامی کمافی السابق مانند سنوات قبل می باشد؛	W 3
۲/۳۹	عدم پیش بینی امکانات فنی خاص و فناوری برای ارتباطات بهتر با سایر کشورها؛	W 4
۲/۵۰	نظر به اینکه در کلیه کشورها همگام با فناوریهای جدید رو به هوشمند سازی مدارس می باشند، کمبود اختصاص اعتبار مورد نیاز هوشمند سازی مدارس جمهوری اسلامی ایران در	W 5

	خارج از کشور؛	
۲/۶۲	به دلیل تمرکز واحدهای اداری و مالی این مرکز در معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی متأسفانه با خللی در امور مواجه می باشیم که در صورت واگذاری این واحدها به مرکز بسیاری از مشکلات برطرف می گردد.	W 6
۲/۹۳	ناهماهنگی بین وزارت آموزش و پرورش و وزارت خارجه در خصوص مدارس خارج از کشور؛	W 7
۲/۰۱	دولتی بودن نظام انتخاب معلمان و مدیران مدارس و تضعیف هویت مدارس بخاطر تغییر مکرر معلمان مدارس و انباشته نشدن تجربیات معلمان و مدیران؛	W 8
۲/۷۶	وجود ضعف ها و مشکلات متعدد در فرآیند اعزام معلم و کادر آموزشی به خارج از کشور و پایین بودن کیفیت برخی از نیروهای اعزامی؛	W 9
۲/۳۱	عدم ثبت و روزآمد بودن خاطرات و تجربیات معلمان اعزامی به خارج از کشور؛	W 10
۲/۸۵	کمبود نیروی انسانی علاقه مند و متخصص در زمینه ایجاد مدارس در خارج از کشور؛	W 11
۲/۰۵	ضعف در اجرای سیاست مدرسه محوری و گرفتار شدن	W 12

	مدارس در ساختار بروکراتیک پیچیده دولتی ستاد وزارت آموزش و پرورش؛	
۲/۹۹	عدم آشنایی و ضعف تسلط اکثر معلمان اعزامی به زبان خارجی کشور مقیم؛	W 13
۱/۶۶	عدم استفاده مناسب از نیروهای مجرب بومی در کشور مقیم.	W 14
۱/۹۳	عدم بهره گیری مناسب از تجربیات و دیدگاه های معلمان و مدیران اعزام شده پس از بازگشت؛	W 15
۲/۸۸	نبود برنامه ریزی مناسب جهت ارزیابی عملکرد مدارس خارج از کشور.	W 16
۲/۲۴	ضعف های ساختاری و اجرایی در جذب ایرانیان مقیم و خارجیان علاقمند به نظام ج.ا. ایران؛	W 17
۲/۳۲	ضعف در ارائه آموزش های غیرحضور و مجازی برای معلمان و دانش آموزان و خانواده های ایرانی در خارج از کشور.	W 18
۱/۲۹	ضعف در بهره گیری از ظرفیت های خیرین مدرسه ساز در راه اندازی و توسعه مدارس خارج از کشور.	W 19
۲/۴۰	ضعف فعالیت های پژوهشی در چارچوب مدارس خارج از	W 20

	کشور؛	
۲/۹۵	ضعف در رصد مطالعات بین المللی در خصوص توسعه مدارس خارجی؛	W 21
۲/۰۷	عدم استفاده نظام مند از ظرفیت ها و امکانات بخش خصوصی و مشارکت های مردمی در اداره مدارس ج.ا. ایران در خارج از کشور.	W 22

مرحله سوم: نمره هرعامل را در ضریب اهمیت آن ضرب می‌کنیم (این کار یک نمره موزون حاصل می‌کند) و سپس نمره‌های موزون عوامل را با هم جمع می‌کنیم (با این عمل امتیاز موزون کل جامعه در مطالعه محیط داخلی به دست می‌آید).

جدول شماره ۱۴. جدول امتیاز موزون قوت و ضعف ها

ردیف	قوت‌ها	نمره	ضریب اهمیت	نمره×ضریب اهمیت =نمره موزون
۱	S1	۳/۱۲	٪۰۳	٪۰۹
۲	S2	۳/۵۴	٪۰۴	٪۱۴
۳	S3	۳/۱۰	٪۰۳	٪۰۹
۴	S4	۲/۰۳	٪۰۴	٪۰۸

٪.۰۵	٪.۰۴	۱/۴۳	S5	۵
٪.۰۹	٪.۰۴	۲/۳۳	S6	۶
٪.۰۹	٪.۰۳	۳/۱۱	S7	۷
٪.۰۲	٪.۰۱	۲/۱۹	S8	۸
نمره×ضریب اهمیت=نمره موزون	ضریب اهمیت	نمره×ضریب اهمیت	ضعف‌ها	ردیف
٪.۱۴	٪.۰۴	۳/۵	W1	۱
٪.۱۲	٪.۰۴	۳/۱	W 2	۲
٪.۰۸	٪.۰۳	۲/۹	W 3	۳
٪.۱۰	٪.۰۳	۲/۶	W 4	۴
٪.۱۴	٪.۰۴	۳/۷	W 5	۵
٪.۰۳	٪.۰۲	۱/۹	W 6	۶
٪.۱۳	٪.۰۴	۳/۴	W 7	۷
٪.۰۳	٪.۰۲	۱/۹	W 8	۸
٪.۱۳	٪.۰۴	۳/۴	W 9	۹
٪.۱۴	٪.۰۴	۳/۷	W 10	۱۰
٪.۰۸	٪.۰۳	۲/۹	W 11	۱۱

٪۰۳	٪۰۲	۱/۸	W 12	۱۲
٪۰۸	٪۰۳	۲/۹	W 13	۱۳
٪۱۴	٪۰۴	۳/۵	W 14	۱۴
٪۰۴	٪۰۲	۲/۲	W 15	۱۵
٪۱۵	٪۰۴	۳/۸	W 16	۱۶
٪۱۴	٪۰۴	۳/۶	W 17	۱۷
٪۱۵	٪۰۴	۳/۹	W 18	۱۸
٪۰۴	٪۰۲	۱/۲	W 19	۱۹
٪۱۳	٪۰۴	۳/۳	W 20	۲۰
٪۱۳	٪۰۴	۳/۴	W 21	۲۱
٪۱۵	٪۰۴	۳/۹	W 22	۲۲

(جمع نمرات موزون: ۲/۹۵)

- این نمره بیانگر وضعیت میانه در عوامل درونی جامعه است، در واقع نشان می‌دهد که شرایط داخلی جامعه نه دارای قوت زیادی است و نه ضعف مفراطی دارد، لذا امکان برنامه‌ریزی و ارائه راهبرد در این زمان بسیار لازم می‌باشد.

بررسی محیط خارجی

اصولاً تعریف و ترسیم قلمرو محیط خارجی یک سازمان به اهداف و وظایف آن وابسته است. برای اغلب مدارس شناخت به روز و عمیق مخاطبان یا به تعبیری، مخاطب‌شناسی که در بردارنده درک مختصات،

نیازها و انتظارات آنان (مخاطبان) باشد، حائز اولویت است. نباید فراموش کرد که در یک عملیات استراتژیک، جهت‌دهی به نیازهای مخاطبان نیز منوط به شناخت دقیق آن‌ها خواهد بود؛ لذا علاوه بر روان‌شناسی مخاطب، جامعه‌شناسی مخاطب نیز در یک بررسی کارآمد، ضروری به نظر می‌رسد. این‌که مخاطب در چه جامعه و با چه مختصات و پیشینه‌ای زندگی می‌کند، نباید از دستور بررسی خارج شود. تحقیقا یکی از مشکلات مزمن اغلب مدارس ایران عدم توجه به مخاطب‌شناسی روزآمد و مواجهه نهایی با این مقوله می‌باشد. (Bibby, 1959)

فرصت‌ها

فرصت یک موقعیت عمده در محیط است، یعنی آنچه که یک محیط مشخص را در رسیدن به اهدافش یاری می‌نماید و به عنوان موتور محرکه‌ای است که شتاب حرکت محیط و یا یک نهاد را چندین برابر می‌کند. (Cambridge, 2002: 158- 169) در ادامه به برخی از مهم‌ترین فرصت‌های فعالیت‌های بین‌المللی آموزشی ایران در قالب مدارس ایرانی خارج از کشور اشاره می‌شود:

- امکان برقراری ارتباط با ایرانیان مقیم کشورها با در نظر گرفتن آشنایی فرزندان این عزیزان با فرهنگ اسلامی و ایرانی و آموزش زبان مادری، به همین منظور در نظر گرفتن ردیف بودجه خاص جهت افزایش کلاسهای فارسی آموزی و جذب نسل سوم به زبان فارسی؛
- ارتقای سطح کیفی و کمی مدارس و تجهیز مدارس به لوازم آموزشی و کمک آموزشی و همسان سازی تجهیزات آموزشی مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور با مدارس کشور مقیم؛
- اختصاص بودجه جهت طرحهای عمرانی و ساخت مدارس در شان جمهوری اسلامی ایران در کشورهایی که ایرانیان رو به افزایش می‌باشند؛

- جهت نوسازی و بازسازی مدارس جذب خیرین مدرسه ساز در کشورهایی که تعداد دانش آموزان روز به افزایش می باشد؛

- کوتاه نمودن مسیر ارائه مجوز به متقاضیان مدارس غیر دولتی در کشورهایی که امکان بازگشایی مدارس می باشد و پیشروی به سوی اجرایی نمودن اصل ۴۴ قانون اساسی.

تهدیدها:

درک درست فرصت‌ها و تهدیدات محیطی فراروی یک کشور به دولت‌مردان کمک می‌کند تا استراتژی بهتری را همراه با بینش و فراست اتخاذ نموده و مسیر حرکت را اثر بخش‌تر تعیین نماید؛ البته باید توجه داشت که آنچه برای یک نهاد تهدید قلمداد می‌شود ممکن است برای نهاد دیگر فرصت باشد و فرصت یا تهدید بودن یک عامل نسبی است. در مورد سطح کلان و کشورها نیز، عواملی این چنین وجود دارند که بایستی مورد توجه قرار گرفته و در برنامه‌ریزی‌های کشوری لحاظ شوند؛ در ادامه بعضی از مهم‌ترین تهدیدها فراروی جمهوری اسلامی بررسی می‌شوند:

- حساسیت زیاد نظام سلطه نسبت به گسترش مدارس ایرانی در خارج از کشور
- مانع تراشی کشورهای عربی بویژه عربستان در خصوص توسعه مدارس ایرانی در خارج از کشور
- کمبود فرصت لازم جهت توجیه معلمان قبل از اعزام به کشور مقصد و عدم آشنایی آنان با کشورها؛
- عدم هماهنگی حقوقی و اجتماعی نیروهای اعزامی با سایر نهادهای مشابه عامل بی‌انگیزی در نیروها گردیده است.
- مداخله برخی از سفرا، رایزنان و کارشناسان سفارتخانه‌ها در امور مدرسه و وابستگی شدید برخی از مدارس به سفارتخانه و رایزنی ج.ا. ایران در آن کشور؛

- استقبال ضعیف ایرانیان خارج از کشور از این مدارس و روند نزولی تعداد دانش آموزان مدارس علیرغم افزایش تعداد ایرانیان در خارج از کشور؛
- نگاه دولتی به مدارس ایرانی در خارج از کشور و تضعیف خلاقیت و نوآوری در آنها؛
- یکسان انگاشتن شرایط تاسیس و فعالیت مدارس در کلیه قاره ها و مناطق جهان و کم توجهی به شرایط منطقه ای و جغرافیایی در نحوه تاسیس و فعالیت مدارس ایرانی در خارج از کشور؛
- فقدان بستر و ساختار مناسب و سیاستگذاری مشخص و متمرکز برای ایجاد و توسعه مدارس خارج از کشور با توجه به تنوع مخاطبان و علاقمندان ایرانی و خارجی برای تحصیل در آن مدارس؛
- پر رنگ بودن نقش تصدی گری ستاد وزارت آموزش و پرورش و سرپرستی مدارس در خارج از کشور بر مدارس بجای ایفای نقش هدایت گری بعبارت دیگر وابسته کردن مدارس ایرانی در خارج از کشور به سیستم سرپرستی مدارس و همچنین وابستگی زیاد به ستاد وزارتخانه؛
- بی انگیزه بودن ایرانیان خارج از کشور برای فرستادن فرزندان خود به مدارس ایرانی ناشی از عدم پاسخگویی به نیازهای آموزشی آنان و علاقه مندی شدید آنها به تحصیل فرزندانشان در مدارس کشور متوقف فیه برای تقویت زبان دوم؛
- قوانین پیچیده کشورها در خصوص اجازه تاسیس مدارس به کشورهای خارجی؛
- به روز نبودن برنامه آموزشی مدارس خارج از کشور به تبع آن کیفیت پایین برنامه آموزشی؛
- کم ارتباط بودن محتوای دوره های تحصیلی مدارس خارج از کشور با نیازها و شرایط دانش آموزان در جامعه مقیم؛
- کمبود مدارس ایرانی در کشورهای مختلف و پایین بودن استانداردهای آنها؛

- عدم استفاده بهینه و اثربخش از امکانات و فناوریهای نوین در فعالیت های آموزشی و پرورشی؛
 - استیجاری بودن ساختمان های مدارس و عدم امکان برنامه ریزی بلند مدت آموزشی؛
 - نامشخص بودن وضعیت مالکیت برخی از مدارس موجود خارج از کشور؛
 - کمبود منابع سخت افزاری در مدارس خارج از کشور از جمله آزمایشگاه، کارگاه، کتابخانه و ...
 - لحاظ نکردن شرایط محیطی مدرسه در خارج از کشور و تلاش ناموفق برای تکرار و اجرای شرایط داخلی در مدارس ایرانی در خارج از کشور؛
- بر اساس نتایج پرسشنامه های تکمیل شده، اولویت بندی نقاط قوت و ضعف و فرصت و تهدید برای مدارس خارج از کشور به شرح ذیل می باشد:

جدول شماره ۱۵: بررسی عوامل محیط خارجی

ردیف	فرصت ها	میانگین ضریب اهمیت	ضریب نرمالیز شده (قوت ها)
۱	o1	۳/۱	٪۰۴
۲	o2	۳/۷	٪۰۵
۳	o3	۳/۴	٪۰۴
۴	o4	۲/۲	٪۰۳
۵	o5	۳/۸	٪۰۵
ردیف	تهدیدها	میانگین ضریب اهمیت	ضریب نرمالیز شده (قوت ها)
۱	T1	۲/۳	٪۰۳

٪.٤	٢/٩	T 2	٢
٪.٤	٣/٣	T 3	٣
٪.٤	٣/٣	T 4	٤
٪.٣	٢/٤	T 5	٥
٪.٣	٢/٧	T 6	٦
٪.٥	٣/٨	T 7	٧
٪.٣	٢/٣	T 8	٨
٪.٤	٣/١	T 9	٩
٪.٣	٢/٨	T 10	١٠
٪.٤	٣/٥	T 11	١١
٪.٥	٣/٦	T 12	١٢
٪.٢	١/٧	T 13	١٣
٪.٤	١/٤	T 14	١٤
٪.٥	٣/٨	T 15	١٥
٪.٤	٣/٤	T 16	١٦
٪.٤	٣/٥	T 17	١٧
٪.٥	٣/٦	T 18	١٨

۱۹	T 19	۲/۹	٪۰۴
۲۰	T 20	۳/۵	٪۰۴
جمع نهایی		۷۱.۱	۱

مرحله دوم: در این قسمت هر یک از عوامل بر حسب میزان تطابق در استفاده از فرصت‌ها و رفع تهدیدات، نمره‌ای بین ۱ تا ۴ می‌دهیم. عدد ۴ به این معناست که استفاده از قوت‌ها و ضعف‌ها دارای واکنش عالی هستند و عدد ۱ به این معناست که واکنش ضعیف است. در این قسمت هم برای استفاده از نظر جامعه آماری خبره و متخصص مانند قبل پرسش‌نامه‌ای تنظیم و نظر جامعه در این باره اخذ نموده و پس از جمع‌آوری، میانگین نمرات هر عامل را محاسبه می‌نماییم.

جدول شماره ۱۶. جدول میانگین نمره قوت و ضعف‌ها

ردیف	فرصت‌ها (Opportunities)	میانگین نمره
01	امکان برقراری ارتباط با ایرانیان مقیم کشورها با در نظر گرفتن آشنایی فرزندان این عزیزان با فرهنگ اسلامی و ایرانی و آموزش زبان مادری، به همین منظور در نظر گرفتن ردیف بودجه خاص جهت افزایش کلاسهای فارسی آموزی و جذب نسل سوم به زبان فارسی؛	۳/۰۵

۳/۴۶	ارتقای سطح کیفی و کمی مدارس و تجهیز مدارس به لوازم آموزشی و کمک آموزشی و همسان سازی تجهیزات آموزشی مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور با مدارس کشور مقیم؛	02
۳/۳۳	اختصاص بودجه جهت طرحهای عمرانی و ساخت مدارس در شان جمهوری اسلامی ایران در کشورهایی که ایرانیان رو به افزایش می باشند؛	03
۲/۱۶	جهت نوسازی و بازسازی مدارس جذب خیرین مدرسه ساز در کشورهایی که تعداد دانش آموزان روز به افزایش می باشد؛	04
۳/۷۰	کوتاه نمودن مسیر ارائه مجوز به متقاضیان مدارس غیر دولتی در کشورهایی که امکان بازگشایی مدارس می باشد و پیشروی به سوی اجرایی نمودن اصل ۴۴ قانون اساسی	05
میانگین نمره	تهدیدات (Threats)	ردیف
۲/۲۵	حساسیت زیاد نظام سلطه نسبت به گسترش مدارس ایرانی در خارج از کشور	T1
۲/۸۰	مانع تراشی کشورهای عربی بویژه عربستان در خصوص توسعه	T 2

	مدارس ایرانی در خارج از کشور	
۳/۲۲	کمبود فرصت لازم جهت توجیه معلمان قبل از اعزام به کشور مقصد و عدم آشنایی آنان با کشورها؛	T 3
۳/۲۱	عدم هماهنگی حقوقی واجتماعی نیروهای اعزامی با سایر نهادهای مشابه عامل بی انگیزی در نیروها گردیده است.	T 4
۲/۳۴	مداخله برخی از سفرا، رایزنان و کارشناسان سفارتخانه ها در امور مدرسه و وابستگی شدید برخی از مدارس به سفارتخانه و رایزنی ج.ا. ایران در آن کشور؛	T 5
۲/۶۳	استقبال ضعیف ایرانیان خارج از کشور از این مدارس و روند نزولی تعداد دانش آموزان مدارس علیرغم افزایش تعداد ایرانیان در خارج از کشور؛	T 6
۳/۷۰	نگاه دولتی به مدارس ایرانی در خارج از کشور و تضعیف خلاقیت و نوآوری در آنها؛	T 7
۲/۱۰	یکسان انگاشتن شرایط تاسیس و فعالیت مدارس در کلیه قاره ها و مناطق جهان و کم توجهی به شرایط منطقه ای و جغرافیایی در نحوه تاسیس و فعالیت مدارس ایرانی در خارج از کشور؛	T 8
۳/۰۸	فقدان بستر و ساختار مناسب و سیاستگذاری مشخص و متمرکز برای ایجاد و توسعه مدارس خارج از کشور با توجه به تنوع	T 9

	مخاطبان و علاقمندان ایرانی و خارجی برای تحصیل در آن مدارس؛	
۲/۷۲	پر رنگ بودن نقش تصدی گری ستاد وزارت آموزش و پرورش و سرپرستی مدارس در خارج از کشور بر مدارس بجای ایفای نقش هدایت گری بعبارت دیگر وابسته کردن مدارس ایرانی در خارج از کشور به سیستم سرپرستی مدارس و همچنین وابستگی زیاد به ستاد وزارتخانه؛	T 10
۳/۴۰	بی انگیزه بودن ایرانیان خارج از کشور برای فرستادن فرزندان خود به مدارس ایرانی ناشی از عدم پاسخگویی به نیازهای آموزشی آنان و علاقه مندی شدید آنها به تحصیل فرزاندانشان در مدارس کشور متوقف فیه برای تقویت زبان دوم؛	T 11
۳/۵۹	قوانین پیچیده کشورها در خصوص اجازه تاسیس مدارس به کشورهای خارجی؛	T 12
۱/۶۱	به روز نبودن برنامه آموزشی مدارس خارج از کشور به تبع آن کیفیت پایین برنامه آموزشی؛	T 13
۱/۳۳	کم ارتباط بودن محتوای دوره های تحصیلی مدارس خارج از کشور با نیازها و شرایط دانش آموزان در جامعه مقیم؛	T 14
۳/۷۶	کمبود مدارس ایرانی در کشورهای مختلف و پایین بودن استانداردهای آنها؛	T 15

۳/۳۳	عدم استفاده بهینه و اثربخش از امکانات و فناوریهای نوین در فعالیت های آموزشی و پرورشی؛	T 16
۳/۴۱	استیجاری بودن ساختمان های مدارس و عدم امکان برنامه ریزی بلند مدت آموزشی؛	T 17
۳/۵۵	نامشخص بودن وضعیت مالکیت برخی از مدارس موجود خارج از کشور؛	T 18
۲/۶۴	کمبود منابع سخت افزاری در مدارس خارج از کشور از جمله آزمایشگاه، کارگاه، کتابخانه و ...؛	T 19
۳/۴۹	لحاظ نکردن شرایط محیطی مدرسه در خارج از کشور و تلاش ناموفق برای تکرار و اجرای شرایط داخلی در مدارس ایرانی در خارج از کشور؛	T 20

مرحله سوم: نمره هرعامل را در ضریب اهمیت آن ضرب می کنیم (این کار یک نمره موزون حاصل می کند) و سپس نمره های موزون عوامل را با هم جمع می کنیم (با این عمل امتیاز موزون کل جامعه در مطالعه محیط داخلی به دست می آید).

جدول شماره ۱۷. جدول امتیاز موزون فرصت و تهدیدات

ردیف	فرصت ها	نمره	ضریب اهمیت	نمره × ضریب اهمیت
------	---------	------	------------	-------------------

نمره موزون =				
٪۱۲	٪۰۴	۳/۰۵	o1	۱
٪ ۱۷	٪۰۵	۳/۴۶	o2	۲
٪ ۱۳	٪۰۴	۳/۳۳	o3	۳
٪ ۰۶	٪۰۳	۲/۱۶	o4	۴
٪ ۱۸	٪۰۵	۳/۷۰	o5	۵
نمره × ضریب اهمیت نمره موزون =	ضریب اهمیت	نمره × ضریب اهمیت	تهدیدها	ردیف
٪ ۰۶	٪۰۳	۲/۲۵	T1	۱
٪ ۱۱	٪۰۴	۲/۸۰	T 2	۲
٪ ۱۲	٪۰۴	۳/۲۲	T 3	۳
٪ ۱۲	٪۰۴	۳/۲۱	T 4	۴
٪ ۰۷	٪۰۳	۲/۳۴	T 5	۵
٪ ۰۷	٪۰۳	۲/۶۳	T 6	۶
٪ ۱۳	٪۰۵	۳/۷۰	T 7	۷
٪ ۰۶	٪۰۳	۲/۱۰	T 8	۸
٪ ۰۸	٪۰۴	۳/۰۸	T 9	۹

٪ ۰۸	٪ ۰۳	۲/۷۲	T 10	۱۰
٪ ۱۳	٪ ۰۴	۳/۴۰	T 11	۱۱
٪ ۱۷	٪ ۰۵	۳/۵۹	T 12	۱۲
٪ ۰۸	٪ ۰۳	۱/۶۱	T 13	۱۳
٪ ۰۵	٪ ۰۴	۱/۳۳	T 14	۱۴
٪ ۱۸	٪ ۰۵	۳/۷۶	T 15	۱۵
٪ ۱۳	٪ ۰۴	۳/۳۳	T 16	۱۶
٪ ۱۳	٪ ۰۴	۳/۴۱	T 17	۱۷
٪ ۱۷	٪ ۰۵	۳/۵۵	T 18	۱۸
٪ ۱۰	٪ ۰۴	۲/۶۴	T 19	۱۹
٪ ۱۳	٪ ۰۴	۳/۴۹	T 20	۲۰

(جمع نمرات موزون: ۲/۸۳)

این نمره نشان می‌دهد فعالیت‌های ج.ا. ایران در این حوزه در برابر عوامل محیط خارجی که موجب ایجاد فرصت‌ها و تهدیداتی می‌شود واکنش متوسطی دارد، ولی جای بهبود این عوامل و ارتقای آن‌ها زیاد است و باید از این فرصت‌هایی که به وجود می‌آید با اتخاذ راهبردهای مناسب تهدیدات را خنثی و حتی آن‌ها را به فرصت تبدیل نمود.

ماتریس سوات (SWOT)

ماتریس سوات را با توجه به عوامل داخلی و خارجی ایجاد می‌نماییم و در ادامه راهبردهای حاصل از هر چهار ناحیه ماتریس را ارائه خواهیم داد. باید توجه داشت که راهبردهای حاصل از این ماتریس بسیار کلی بوده و در هر حوزه امکان جزئی شدن وجود دارد.

جدول شماره ۱۸. ماتریس سوات (SWOT)

نقاط قوت - S	نقاط ضعف - W	ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IFE)
<p>S1- توسعه ظرفیت های آموزشی کشور در سطح ملی (اعم از بخش های رسانه ای، محیط مجازی، پژوهشی و آموزشی، تبلیغ دینی و فرهنگی و هنری)</p> <p>S2- قابلیت های فرهنگ شیعی و ایرانی با توجه به رویکردهای ارزشی و تاریخی کشور؛</p> <p>S3- قدرت هدایت افکار عمومی از طریق رسانه ها و فرهنگ سازی در شرایط بحرانی؛</p> <p>S4- پیشینه مثبت فعالیت های آموزشی ج.ا. ایران در کشورهای اسلامی؛</p> <p>S5- امکانات و ظرفیت های</p>	<p>W1- ضعف های ساختاری و اجرایی مدارس خارج از کشور در درون نظام آموزش و پرورش کشور؛</p> <p>W2- فقدان برنامه جامع، یکپارچه و منسجم راهبردی جهت راه اندازی و توسعه مدارس؛</p> <p>W3- با توجه به اینکه سطح هزینه در کشورها تغییر یافته است ولی پایه حقوقی همکاران اعزامی کمافی السابق مانند سنوات قبل می باشد؛</p> <p>W4- پیش بینی امکانات فنی خاص و فناوری برای ارتباطات بهتر با سایر کشورها؛</p> <p>W5- نظر به اینکه در کلیه کشورها</p>	

ماتریس ارزیابی

عوامل خارجی

(EFE)

همگام با فناوریهای جدید رو به هوشمند سازی مدارس می باشند اختصاص اعتبار مورد نیاز هوشمند سازی مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور؛

W6- به دلیل تمرکز واحدهای اداری و مالی این مرکز در معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی متاسفانه با خللی در امور مواجه می باشیم که در صورت واگذاری این واحدها به مرکز بسیاری از مشکلات برطرف می گردد.

W7- ناهماهنگی بین وزارت آموزش و پرورش و وزارت خارجه در خصوص مدارس خارج از کشور؛

W8- دولتی بودن نظام انتخاب معلمان و مدیران مدارس و تضعیف هویت مدارس بنخاطر تغییر مکرر معلمان مدارس و انباشته نشدن تجربیات معلمان و مدیران؛

W9- وجود ضعف ها و مشکلات متعدد در فرآیند اعزام معلم و کادر آموزشی به خارج از کشور و پایین بودن کیفیت برخی از نیروهای

آموزشی ج.ا. ایران در کشورهای اسلامی

S6- امکان استفاده از ظرفیت روابط اقتصادی و سیاسی در فعالیت های آموزشی

S7- توانایی بالقوه به گستره فعالیت در بیش از ۷۰ کشور در تبلیغ فرهنگ اسلام ناب محمدی؛

S8- وجود ۷ سرپرستی.

<p>اعزامی؛</p> <p>W10- عدم ثبت و روزآمد بودن خاطرات و تجربیات معلمان اعزامی به خارج از کشور؛</p> <p>W11- کمبود نیروی انسانی علاقه مند و متخصص در زمینه ایجاد مدارس در خارج از کشور؛</p> <p>W12- ضعف در اجرای سیاست مدرسه محوری و گرفتار شدن مدارس در ساختار بروکراتیک پیچیده دولتی ستاد وزارت آموزش و پرورش؛</p> <p>W13- عدم آشنایی و ضعف تسلط اکثر معلمان اعزامی به زبان خارجی کشور مقیم؛</p> <p>W14- عدم استفاده مناسب از نیروهای مجرب بومی در کشور مقیم.</p> <p>W15- عدم بهره گیری مناسب از تجربیات و دیدگاه های معلمان و مدیران اعزام شده پس از بازگشت؛</p> <p>W16- نبود برنامه ریزی مناسب جهت ارزیابی عملکرد مدارس</p>		
---	--	--

<p>خارج از کشور.</p> <p>W17- ضعف های ساختاری و اجرایی در جذب ایرانیان مقیم و خارجیان علاقمند به نظام ج.ا. ایران؛</p> <p>W18- ضعف در ارائه آموزش های غیرحضور و مجازی برای معلمان و دانش آموزان و خانواده های ایرانی در خارج از کشور.</p> <p>W19- ضعف در بهره گیری از ظرفیت های خیرین مدرسه ساز در راه اندازی و توسعه مدارس خارج از کشور.</p> <p>W20- ضعف فعالیت های پژوهشی در چارچوب مدارس خارج از کشور؛</p> <p>W21- ضعف در رصد مطالعات بین المللی در خصوص توسعه مدارس خارجی؛</p> <p>W22- عدم استفاده نظام مند از ظرفیت ها و امکانات بخش خصوصی و مشارکت های مردمی در اداره مدارس ج.ا. ایران در خارج از کشور.</p>		
<p>WO استراتژی های</p>	<p>SO استراتژی های</p>	<p>O فرصت ها -</p>

<p>- انعطاف وسیع در روند تاسیس و توسعه مدارس خارج از کشور با توجه به وضعیت کشور متوقف فیه</p> <p>- انعطاف در نظام آموزشی مدارس ایرانی در خارج از کشور متناسب با نیاز دانش آموزان در کشور متوقف فیه و بهره گیری از تجربیات و دستاوردهای نظام های آموزشی معتبر جهانی جهت افزایش جذب لازم التعلیمان ایرانی ساکن در خارج از کشور و غیر ایرانی های علاقمند به انقلاب اسلامی</p> <p>- تقویت هویت مستقل مدارس ایرانی خارج از کشور از لحاظ ساختار سازمانی، مدیریت و نیروی آموزشی اعم از اعزامی و بومی</p> <p>- ایجاد بستر و ساختار مناسب و تعیین مرجع عالی سیاستگذاری و نظارت بر مدارس خارج از کشور با مشارکت نهادهای ذیمدخل خارج از وزارت آموزش و پرورش</p>	<p>01- امکان برقراری ارتباط با ایرانیان مقیم کشورها با در نظر گرفتن آشنایی فرزندان این عزیزان با فرهنگ اسلامی و ایرانی و آموزش زبان مادری ، به همین منظور در نظر گرفتن ردیف بودجه خاص جهت افزایش کلاسهای فارسی آموزی و جذب نسل سوم به زبان فارسی؛</p> <p>02-ارتقای سطح کیفی و کمی مدارس و تجهیز مدارس به لوازم آموزشی و کمک آموزشی و همسان سازی تجهیزات آموزشی مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور با مدارس کشور مقیم؛</p> <p>03-اختصاص بودجه جهت طرحهای عمرانی و ساخت مدارس در شان جمهوری اسلامی ایران در کشورهایی که ایرانیان رو به افزایش می باشند؛</p> <p>04-جهت نوسازی و بازسازی مدارس جذب خیرین مدرسه ساز در کشورهایی که تعداد دانش آموزان روز به افزایش می</p>
--	---

		<p>باشد؛</p> <p>05- کوتاه نمودن مسیر ارائه مجوز به متقاضیان مدارس غیر دولتی در کشورهایی که امکان بازگشایی مدارس می باشد و پیشروی به سوی اجرایی نمودن اصل ۴۴ قانون اساسی</p>
WT استراتژی های	ST استراتژی های	T - تهدیدات
<p>- حمایت و تقویت نهادهای حقوقی و آموزشی غیردولتی جهت شناسایی شرایط حقوقی و تسهیل فرایندهای اخذ مجوز تاسیس مدرسه در خارج از کشور و انتخاب نظام آموزشی معتبر جهانی و بین المللی</p> <p>تدوین و استانداردسازی نظام آموزشی بین المللی تهران منطبق با ارزش های مورد تاکید در نظام ج. اسلامی ایران و ارزش های معتبر و متعادل در نظام های آموزش</p>	<p>- متنوع کردن شیوه های تامین منابع مالی مدارس خارج از کشور</p> <p>- بسترسازی ارائه بسته های تشویقی و حمایتی از متقاضیان و موسسان مدارس ایرانی در خارج از کشور</p>	<p>T1- حساسیت زیاد نظام سلطه نسبت به گسترش مدارس ایرانی در خارج از کشور</p> <p>T2 مانع تراشی کشورهای عربی بویژه عربستان در خصوص توسعه مدارس ایرانی در خارج از کشور</p> <p>T3 کمبود فرصت لازم جهت توجیه معلمان قبل از اعزام به کشور مقصد و عدم آشنایی آنان با کشورها؛</p> <p>T4 عدم هماهنگی حقوقی و اجتماعی نیروهای اعزامی با سایر نهادهای مشابه عامل بی</p>

<p>جهانی</p>		<p>انگیزی در نیروها گردیده است.</p> <p>T5 مداخله برخی از سفرا، رایزنان و کارشناسان سفارتخانه ها در امور مدرسه و وابستگی شدید برخی از مدارس به سفارتخانه و رایزنی ج.ا. ایران در آن کشور؛</p> <p>T6 استقبال ضعیف ایرانیان خارج از کشور از این مدارس و روند نزولی تعداد دانش آموزان مدارس علیرغم افزایش تعداد ایرانیان در خارج از کشور؛</p> <p>T7 نگاه دولتی به مدارس ایرانی در خارج از کشور و تضعیف خلاقیت و نوآوری در آنها؛</p> <p>T8 یکسان انگاشتن شرایط تاسیس و فعالیت مدارس در کلیه قاره ها و مناطق جهان و کم توجهی به شرایط منطقه ای و جغرافیایی در نحوه تاسیس و فعالیت مدارس ایرانی در خارج از کشور؛</p> <p>T9 فقدان بستر و ساختار مناسب و سیاستگذاری مشخص و متمرکز برای ایجاد و توسعه مدارس خارج از کشور با توجه</p>
--------------	--	--

		<p>به تنوع مخاطبان و علاقمندان ایرانی و خارجی برای تحصیل در آن مدارس؛</p> <p>T10 پر رنگ بودن نقش تصدی گری ستاد وزارت آموزش و پرورش و سرپرستی مدارس در خارج از کشور بر مدارس بجای ایفای نقش هدایت گری بعبارت دیگر وابسته کردن مدارس ایرانی در خارج از کشور به سیستم سرپرستی مدارس و همچنین وابستگی زیاد به ستاد وزارتخانه؛</p> <p>T11 بی انگیزه بودن ایرانیان خارج از کشور برای فرستادن فرزندان خود به مدارس ایرانی ناشی از عدم پاسخگویی به نیازهای آموزشی آنان و علاقه مندی شدید آنها به تحصیل فرزاندانشان در مدارس کشور متوقف فیه برای تقویت زبان دوم؛</p> <p>T12 قوانین پیچیده کشورها در خصوص اجازه تاسیس مدارس به کشورهای خارجی؛</p> <p>T13 به روز نبودن برنامه آموزشی</p>
--	--	---

		<p>مدارس خارج از کشور به تبع آن کیفیت پایین برنامه آموزشی؛</p> <p>T14 کم ارتباط بودن محتوای دوره های تحصیلی مدارس خارج از کشور با نیازها و شرایط دانش آموزان در جامعه مقیم؛</p> <p>T15 کمبود مدارس ایرانی در کشورهای مختلف و پایین بودن استانداردهای آنها؛</p> <p>T16 عدم استفاده بهینه و اثربخش از امکانات و فناوریهای نوین در فعالیت های آموزشی و پرورشی؛</p> <p>T17 استیجاری بودن ساختمان های مدارس و عدم امکان برنامه ریزی بلند مدت آموزشی؛</p> <p>T18 نامشخص بودن وضعیت مالکیت برخی از مدارس موجود خارج از کشور؛</p> <p>T19 کمبود منابع سخت افزاری در مدارس خارج از کشور از جمله آزمایشگاه، کارگاه، کتابخانه و ...؛</p> <p>T20 لحاظ نکردن شرایط محیطی مدرسه در خارج از کشور و</p>
--	--	---

		تلاش ناموفق برای تکرار و اجرای شرایط داخلی در مدارس ایرانی در خارج از کشور؛
--	--	---

فصل چهارم

ارزیابی فعالیت مدارس ج.ا. ایران در خارج

از کشور و ارائه الگوی توسعه کمی و کیفی آنها

مقدمه

ضرورت حفظ هویت ملی و تقویت فرهنگ ایرانی - اسلامی در میان فرزندان ایرانیان خارج از کشور و اهمیت اشاعه زبان و خط فارسی از مهمترین دلایل ایجاد مدارس ایرانی در خارج از کشور بوده است. سابقه تاسیس مدارس ایرانی در خارج از کشور به ۱۳۵ سال پیش بر می‌گردد. پس از انقلاب اسلامی با توجه به اهمیتی که نظام جمهوری اسلامی ایران برای حفظ هویت ایرانی - اسلامی ایرانیان مقیم خارج و همچنین ضرورتی که برای ادامه تحصیل فرزندان کارگزاران نظام در خارج از کشور در مدارس ایرانی وجود داشت تعداد مدارس افزایش چشمگیری داشت؛ اما با تلاش بیش از سه دهه از فعالیت آنها روند کمی و کیفی مدارس مورد رضایت مسئولان و مخاطبان نیست و حتی تعداد دانش آموزان این مدارس علی‌رغم آمار رو به رشد مهاجرت ایرانیان به خارج کشور روند نزولی داشته است.

این در حالی است که رقبای فرهنگی جمهوری اسلامی مرتباً در حال گسترش مدارس خود در کشورهای دیگر و جذب روزافزون مخاطبان نه تنها از میان اتباع خود بلکه از سایر ملت‌ها و کشورها هستند. به هر حال برای فائق آمدن بر مشکلات و ضعف‌های موجود و زمینه‌سازی برای سرمایه‌گذاری بخش‌های دولتی و خصوصی در زمینه گسترش مدارس ایرانی در خارج از کشور و همچنین توسعه دیپلماسی آموزشی در دولت تدبیر و امید، ابتدا وضعیت موجود مدارس و سپس مسائل، مشکلات و چالش‌ها و همچنین مهمترین سوالات در خصوص رسیدن به وضعیت مطلوب مطرح می‌گردد و سپس آیین‌نامه گسترش کمی و کیفی مدارس جمهوری اسلامی ایرانی در خارج از کشور ارائه می‌گردد.

قسمت اول: موانع و مشکلات مدارس ایرانی خارج از کشور

(۱) مدیریت و راهبری (سیاستگذاری و ساختار)

- ضعف های ساختاری و اجرایی مدارس خارج از کشور در درون نظام آموزش و پرورش کشور؛
- فقدان برنامه جامع، یکپارچه و منسجم راهبردی جهت راه اندازی و توسعه مدارس؛
- ضعف های ساختاری و اجرایی در جذب ایرانیان مقیم و خارجیان علاقمند به نظام ج.ا. ایران؛
- مداخله برخی از سفرا، رایزنان و کارشناسان سفارتخانه ها در امور مدرسه و وابستگی شدید برخی از مدارس به سفارتخانه و رایزنی ج.ا. ایران در آن کشور؛
- استقبال ضعیف ایرانیان خارج از کشور از این مدارس و روند نزولی تعداد دانش آموزان مدارس علیرغم افزایش تعداد ایرانیان در خارج از کشور؛
- نگاه دولتی به مدارس ایرانی در خارج از کشور و تضعیف خلاقیت و نوآوری در آنها؛
- یکسان انگاشتن شرایط تاسیس و فعالیت مدارس در کلیه قاره ها و مناطق جهان و کم توجهی به شرایط منطقه ای و جغرافیایی در نحوه تاسیس و فعالیت مدارس ایرانی در خارج از کشور؛
- فقدان بستر و ساختار مناسب و سیاستگذاری مشخص و متمرکز برای ایجاد و توسعه مدارس خارج از کشور با توجه به تنوع مخاطبان و علاقمندان ایرانی و خارجی برای تحصیل در آن مدارس؛

- پر رنگ بودن نقش تصدی گری ستاد وزارت آموزش و پرورش و سرپرستی مدارس در خارج از کشور بر مدارس بجای ایفای نقش هدایت گری بعبارت دیگر وابسته کردن مدارس ایرانی در خارج از کشور به سیستم سرپرستی مدارس و همچنین وابستگی زیاد به ستاد وزارتخانه؛

- بی انگیزه بودن ایرانیان خارج از کشور برای فرستادن فرزندان خود به مدارس ایرانی ناشی از عدم پاسخگویی به نیازهای آموزشی آنان و علاقه مندی شدید آنها به تحصیل فرزندانشان در مدارس کشور متوقف فیه برای تقویت زبان دوم؛

- قوانین پیچیده کشورها در خصوص اجازه تاسیس مدارس به کشورهای خارجی؛

- ناهماهنگی بین وزارت آموزش و پرورش و وزارت خارجه در خصوص مدارس خارج از کشور؛

- عدم استفاده نظام مند از ظرفیت ها و امکانات بخش خصوصی و مشارکت های مردمی در اداره مدارس ج.ا. ایران در خارج از کشور.

(۲) برنامه و محتوای آموزشی

- به روز نبودن برنامه آموزشی مدارس خارج از کشور به تبع آن کیفیت پایین برنامه آموزشی؛

- کم ارتباط بودن محتوای دوره های تحصیلی مدارس خارج از کشور با نیازها و شرایط دانش آموزان در جامعه مقیم؛

- ضعف در ارائه آموزش های غیرحضوری و مجازی برای معلمان و دانش آموزان و خانواده های ایرانی در خارج از کشور.

(۳) منابع انسانی

- دولتی بودن نظام انتخاب معلمان و مدیران مدارس و تضعیف هویت مدارس بخاطر تغییر مکرر معلمان مدارس و انباشته نشدن تجربیات معلمان و مدیران؛
- لحاظ نکردن شرایط محیطی مدرسه در خارج از کشور و تلاش ناموفق برای تکرار و اجرای شرایط داخلی در مدارس ایرانی در خارج از کشور؛
- وجود ضعف ها و مشکلات متعدد در فرآیند اعزام معلم و کادر آموزشی به خارج از کشور و پایین بودن کیفیت برخی از نیروهای اعزامی؛
- عدم ثبت و روزآمد بودن خاطرات و تجربیات معلمان اعزامی به خارج از کشور؛
- کمبود نیروی انسانی علاقه مند و متخصص در زمینه ایجاد مدارس در خارج از کشور؛
- ضعف در اجرای سیاست مدرسه محوری و گرفتار شدن مدارس در ساختار بروکراتیک پیچیده دولتی ستاد وزارت آموزش و پرورش؛
- عدم آشنایی و ضعف تسلط اکثر معلمان اعزامی به زبان خارجی کشور مقیم؛
- عدم استفاده مناسب از نیروهای مجرب بومی در کشور مقیم.

(۴) بودجه و منابع مالی

- مکفی نبودن بودجه های مصوب و تخصیص یافته به مدارس خارج از کشور؛

- خلا قانونی در ایجاد یک سازمان موثر برای گسترش مدارس در خارج از کشور.

(۵) پژوهش و ارزشیابی

- ضعف فعالیت های پژوهشی در چارچوب مدارس خارج از کشور؛

- ضعف در رصد مطالعات بین المللی در خصوص توسعه مدارس خارجی؛

- عدم بهره گیری مناسب از تجربیات و دیدگاه های معلمان و مدیران اعزام شده پس از بازگشت؛

- نبود برنامه ریزی مناسب جهت ارزیابی عملکرد مدارس خارج از کشور.

(۶) فضا، تجهیزات و فناوری

- کمبود مدارس ایرانی در کشورهای مختلف و پایین بودن استانداردهای آنها؛

- عدم استفاده بهینه و اثربخش از امکانات و فناوریهای نوین در فعالیت های آموزشی و پرورشی؛

- استیجاری بودن ساختمان های مدارس و عدم امکان برنامه ریزی بلند مدت آموزشی؛

- نامشخص بودن وضعیت مالکیت برخی از مدارس موجود خارج از کشور؛

- کمبود منابع سخت افزاری در مدارس خارج از کشور از جمله آزمایشگاه، کارگاه، کتابخانه و ...؛

- ضعف در بهره گیری از ظرفیت های خیرین مدرسه ساز در راه اندازی و توسعه مدارس خارج از

کشور.

قسمت دوم : سوالات مهم در خصوص مدارس خارج از کشور

۱) مدیریت و راهبردی (سیاستگذاری و ساختار):

۱. ساختار نهاد و سازمانی که می خواهد مدارس مستقل و خصوصی متاثر از نظام ج.ا. ایران را در

خارج هدایت و مدیریت کند چگونه باید باشد آیا ساختار موجود کفایت می کند؟

۲. آیا با توجه به تجربه ایجاد ((بنیاد سعدی)) در خصوص گسترش زبان خارجی در خارج از کشور

می توان با ایجاد یک ((بنیاد)) توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی جهت جذب بخش خصوصی و ظرفیت های

دولتی و هدایت آنها به سمت ایجاد مدرسه با نظام آموزشی متناسب با شرایط هر کشور بهره گیری کرد؟

۳. آیا بنیادی شبیه ((بنیاد برکت)) تا چه حد می تواند در جهت توسعه مدارس خارج از کشور فعالیت

کند؟

۴. آیا ساختار موجود نظام موجود آموزش و پرورش متناسب با مدارس خارج از کشور است؟ آیا بهتر

نیست بین المللی باشد؟ اگر بین الملل یا دوزبانه باشد چه آسیب هایی می بیند؟

۵. مهم ترین مشکلات و معضلات مدارس ایرانی خارج از کشور با توجه به قوانین موجود چیست؟

اگر قوانین موجود کفایت نمی کند کدام چارچوب های جدید را می توانیم پیشنهاد دهیم؟

۶. در حوزه ساختار چگونه می توان اکثر جمعیت لازم التعلیم ایرانیان خارج از کشور را تحت پوشش

مدارس ایرانی قرار داد؟

۷. چگونه می توان مدارس با رویکردهای بین المللی تاسیس کرد که زمینه برای جذب افراد غیرایرانی

در این مدارس فراهم شود؟

۸. چگونه می توان ساختار مدارس خارج از کشور را در حوزه ای فراتر از وزارت آموزش و پرورش

طراحی و تدوین کرد؟

۹. انواع سیستم های آموزش که برای مدارس ایرانی در خارج از کشور می توان متصور کرد چه

مواردی هستند؟

۱۰. شرایط تاسیس مدارس با نظام آموزشی کشور مقصد از سوی کارگزار بخش خصوصی ایرانی

چيست؟

۱۱. چگونه می توان با همکاری سرمایه گذاران خارجی مدارس خارجی تاسیس کرد که مورد تایید

نظام آموزشی ایران هم باشد؟

۱۲. اگر مدرسه ای توسط یک ایرانی در خارج از کشور تاسیس شود که دقیقا منطبق با نظام آموزشی

کشور متوقف فیه باشد چه شرایط و استانداردهایی را باید کسب کند تا فارغ التحصیلان آن بتوانند مدرک نظام

آموزش و پرورش ایران را دریافت نمایند؟

(۲) برنامه و محتوای آموزشی:

۱. چگونه می توان با متنوع کردن محتوای آموزشی، دانش آموزان علاقمند به نظام جمهوری اسلامی را

در مدارس ایرانی خارج از کشور جذب نمود؟

۲- دیدگاه نظام آموزشی کشور در خصوص ایجاد مدارس با نظام آموزشی کشور مقیم ولی با رویکرد و فوق برنامه اسلامی چگونه است؟ عبارت دیگر میزان انعطاف نظام آموزشی در خصوص ایجاد مدارس در خارج از کشور و فاصله حداکثری آن ها با نظام آموزشی داخلی تا چه حد است؟

۳- اگر یک ایرانی در خارج از کشور مدرسه ای تأسیس کرد و هیچ ارتباطی با نظام آموزشی ما برقرار نکرد، نحوه تعامل ما با آن مؤسس چگونه خواهد بود؟

(۳) منابع انسانی:

۱. نظام متمرکز بخشنامه ای برای جذب معلمان در مدارس خارج از کشور آنهم بدون توجه به شرایط خاص هر کشور تا چه حد می تواند رافع مشکلات این مدارس باشد؟

۲. با توجه به اینکه یکی از ارکان هویتی مدرسه در طول زمان، ثبات و استمرار فعالیت معلمان در مدرسه است، فرایند اعزام معلم به خارج از کشور آنهم بصورت یک دوره زمانی کوتاه مدت ۲ساله چگونه می-تواند به هویت بخشی مدرسه کمک کند؟

۳. چگونه می توان عناصر هویت بخشی به هریک از مدارس ایرانی در خارج از کشور را تقویت کرد؟

۴. نحوه استفاده از نیروهای محلی در مدارس خارج از کشور چگونه است؟

۵. وضعیت نیروهای تبعی همراه کارگزاران نظام و جذب آن ها در مدارس چگونه است؟

(۴) بودجه و منابع مالی:

۱. با اتکای صرف مدارس خارج از کشور به منابع دولتی تاچه زمان می توان روند موجود رو به ضعف

را ادامه داد؟

۲. بنیادها و موسسات بزرگ اقتصادی و فرهنگی در چه صورتی از انگیزه لازم برای تاسیس مدرسه در

خارج از کشور برخوردار می شوند؟

(۵) فضا، تجهیزات و فناوری:

۱. ساختار تشکل و سازمانی که می خواهد مدارس مستقل متاثر از نظام ج.ا. ایران را در خارج هدایت و

مدیریت کند چگونه باید باشد آیا ساختار موجود کفایت می کند؟

۲. با توجه به علاقه مندی برخی از نهادها و سرمایه داران به ایجاد و بازسازی مدارس در برخی از

کشورهای نظیر هند، پاکستان، افغانستان و تاجیکستان، چگونه می توان این اقدامات را با روند موجود در اداره

کل مدارس خارج از کشور همراه و هماهنگ کرد؟

۳. وضعیت مالکیت مدارس ایرانی در خارج از کشور چگونه است و در حال حاضر وزارت آموزش و

پرورش و سفارت خانه ها مالکیت کامل چند مدرسه خارج از کشور را در اختیار دارند و چه تعداد اجاره ای

هستند؟

آئین نامه مدارس ج.ا.ایران در خارج از کشور

مقدمه

در راستای اصول و سیاست های بنیادین انقلاب اسلامی و آرمان های بنیانگذار کبیر آن، حضرت امام خمینی (ره) و منویات مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه ای (مدظله العالی) و در راستای سند چشم انداز ۲۰ ساله ج.ا.ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی و در اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب آذرماه ۱۳۹۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی و به منظور توسعه دیپلماسی آموزشی و توسعه و ارتقاء کیفیت مدارس ج.ا.ایران در خارج از کشور و همچنین بسترسازی برای جذب حداکثری ایرانیان لازم التعلیم ساکن در خارج از کشور و علاقمندان به تحصیل در مدارس ایرانی خارج از کشور این آیین نامه مورد تصویب قرار می گیرد.

ماده ۱: تعریف

مدرسه ایرانی خارج از کشور، واحد آموزشی و پرورشی است که با رعایت ارزش ها و فرهنگ ایرانی - اسلامی و منطبق با نظام آموزشی داخل کشور یا کشور میزبان و یا هر نوع نظام آموزشی مورد تایید شورای عالی آموزش و پرورش با حضور لازم التعلیمان ایرانی و غیرایرانی در یک کشور خارجی فعالیت می - کند.

ماده ۲: اهداف

تامین خدمات آموزشی و پرورشی متناسب با فرهنگ ایرانی - اسلامی برای فرزندان ایرانیان مقیم خارج از کشور؛

فراهم نمودن خدمات آموزشی و پرورشی برای فرزندان مامورین و کارگزاران دستگاهها و سازمان های گوناگون ج.ا. ایران در خارج از کشور؛

فراهم نمودن خدمات آموزشی و پرورشی برای فرزندان مسلمانان سایر کشورها به ویژه کشورهای همسایه که علاقه مند به تحصیل در مدارس ایرانی هستند؛

حفظ و ترویج زبان و خط فارسی در میان فرزندان ایرانیان خارج از کشور، مدارس بین المللی خارجی و علاقه مندان به ایران اسلامی؛

حضور فعال و پرجاذبه مدارس ایرانی و تبدیل آنها به پایگاههای فرهنگی ج.ا. ایران در خارج از کشور.

ماده ۳: سیاستها

تاسیس و راه اندازی مدارس ج.ا. ایران در خارج از کشور متناسب با تنوع مخاطبان، نیازها و مقتضیات کشورهای متوقف فیه؛

فراهم نمودن زمینه های لازم برای جلب مشارکت بخش های دولتی و خصوصی در راه اندازی مدارس ایرانی در خارج از کشور؛

به کارگیری تجهیزات و فن آوری های نوین در حوزه فعالیت های آموزشی پرورشی؛

ارتقاء کیفیت و تقویت جذابیت مدارس ایرانی خارج از کشور منعطف از نظام آموزشی داخلی و با بهره‌گیری از نظام‌های آموزشی معتبر بین‌المللی؛

ترویج و تقویت روحیه خودباوری و حفظ تفکر و استقلال فرهنگی در تعامل با فرهنگ‌ها و دیگر اندیشه‌ها؛

ارتباط سازنده و مستمر با ایرانیان خارج از کشور به منظور رفع نیازهای آموزشی و تربیتی فرزندان آنان.

ماده ۴: به منظور بسترسازی، توسعه و حمایت از سرمایه‌گذاری در ایجاد و اداره مدارس ایرانی در خارج از کشور «شورای سیاستگذاری مدارس خارج از کشور» بعنوان عالی‌ترین مجموعه سیاستگذاری و نظارت بر این مدارس با ترکیب ذیل تشکیل می‌گردد:

- وزیر آموزش و پرورش (رئیس شورا)؛

- دبیرکل شورای عالی آموزش و پرورش؛

- معاون امور مدارس غیر دولتی و توسعه مشارکت‌های مردمی وزارت آموزش و پرورش؛

- رئیس مرکز امور بین‌الملل و مدارس خارج از کشور (دبیر شورا)؛

- نماینده وزارت امور خارجه؛

- نماینده سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی؛

- نماینده شورای بین‌الملل دفتر مقام معظم رهبری؛

- نماینده شورای عالی ایرانیان خارج از کشور؛

- نماینده بنیاد سعدی.

تبصره ۱: مصوبات این شورا پس از ابلاغ وزیر آموزش و پرورش قابل اجرا می‌باشد.

ماده ۵: وظایف و اختیارات شورای سیاستگذاری مدارس خارج از کشور عبارت است از:

تهیه و تصویب آیین نامه ها و دستور العمل های مورد نیاز جهت توسعه مدارس؛

سیاستگذاری در نحوه جذب و مشارکت نهادها و موسسات دولتی و خصوصی و همچنین افراد در

ایجاد و توسعه مدارس خارج از کشور؛

نظارت بر عملکرد مدارس خارج از کشور؛

ارزیابی وضعیت توسعه مدارس در خارج از کشور و ارائه گزارش سالانه آن به شورای بین الملل دفتر

مقام معظم رهبری.

ماده ۶: مدارس ایرانی در خارج از کشور می‌توانند به یکی از شکل های زیر تاسیس و ادامه فعالیت

دهند:

۱- مدارس عادی: در این شیوه مدارس بر مبنای نظام آموزشی داخل کشور و با انعطاف در برنامه

درسی اداره می‌شوند؛ بطوریکه آموزش زبان انگلیسی یا زبان کشور مقیم در برنامه درسی از اولویت برخوردار

می‌شود و همچنین تاریخ و جغرافیای کشور مقیم به دروس اضافه می‌گردد. معلمان این مدارس نیز بصورت

اعزامی از ایران، بومی و محلی تأمین می‌گردند.

تبصره ۲: مدارس دولتی موجود در خارج از کشور می‌توانند وضعیت خود را در قالب یکی از شکل‌های

دیگر نیز ارتقاء دهند.

تبصره ۳: در کشورهایی که امکان تأسیس مدرسه به شکل عادی میسر نبوده و تعداد دانش‌آموزان

داوطلب کمتر از حد نصاب باشد، می‌توان آموزش‌های پاره وقت و غیرحضوری اجرا کرد؛ بطوریکه دانش-

آموزان ضمن تحصیل در مدارس کشور محل اقامت خود بمنظور حفظ ارتباط با فرهنگ ایرانی و اسلامی،

حداقل ۱۲ ساعت در هفته، درس‌های زبان و ادبیات فارسی، قرآن و آموزش مذهبی و علوم اجتماعی را مطابق

نظام آموزشی داخل کشور فرا می‌گیرند. در روش آموزش غیرحضوری، دانش‌آموزانی که به دلایل مختلف

امکان شرکت در آموزش حضوری یا پاره وقت را ندارند، می‌توانند از طریق مجازی به تحصیل خود ادامه داده

و در پایان سال در امتحانات متفرقه شرکت نموده و در صورت قبولی مدرک تحصیلی نظام آموزشی جمهوری

اسلامی ایران را دریافت نمایند.

۲- مدارس دارای مجوز از نظام آموزشی کشور متوقف فیه: این نوع مدارس با اخذ مجوز از نظام

آموزشی کشور متوقف فیه و مطابق شرایط و دستورالعمل‌های تعیین شده در آن کشور اجازه فعالیت پیدا می-

کنند و نظام آموزشی مدرسه، نظام آموزشی ج.ا. ایران یا نظام آموزشی کشور میزبان یا یکی از نظام‌های

آموزشی معتبر بین‌المللی مورد تأیید در کشور متوقف فیه می‌باشد؛ بطوریکه دانش‌آموزان مدرک تحصیلی

کشور متوقف فیه یا نظام آموزشی معتبر در آن کشور را در پایان هر مقطع تحصیلی دریافت می‌کنند. در این

مدارس در صورت مورد تأیید نبودن نظام آموزشی ج.ا. ایران، دانش‌آموزان با گذراندن چند درس از برنامه

آموزشی جمهوری اسلامی که توسط شورای عالی آموزش و پرورش تعیین می‌گردد، در پایان تحصیلات خود

علاوه بر مدرک تحصیلی کشور محل اقامت یا نظام آموزشی معتبر در آن کشور، مدرک تحصیلی ایرانی را نیز دریافت می‌کنند.

تبصره ۴: موسس اینگونه مدارس بنا به شرایط و مقتضیات کشور متوقف فیه می‌تواند یکی از نظام های آموزشی معتبر جهانی نظیر دیپلم بین المللی (IB)، کمبریج، اونتاریو، گواهینامه عمومی بین‌المللی دوره متوسطه، (IGCSE)، (CITA) و غیره را بعنوان نظام آموزشی اصلی مورد اجرا در مدرسه خود انتخاب و اخذ مجوز از کشور متوقف فیه کند.

تبصره ۵: در صورت انتخاب یک نظام جدید آموزشی، موسس می‌تواند درخواست خود را برای اخذ مجوز از شورای عالی آموزش و پرورش به مرکز ارائه نماید.

۳- مدارس با نظام آموزشی مشترک: وزارت آموزش و پرورش با همکاری وزارت امور خارجه و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی موظف است در تعاملات و روابط دوجانبه خود با کشورهای مختلف بویژه همسایه موضوع ایجاد مدارس با نظام آموزشی مشترک و تلفیقی متشکل از نظام آموزشی ج.ا. ایران و نظام آموزشی کشور هدف را در قراردادها و یادداشت تفاهم های منعقدہ بگنجانند. در صورت فراهم شدن شرایط اولیه بخش های دولتی و خصوصی تاسیس این نوع از مدارس را در شهرهای مختلف آن کشور در اولویت قرار خواهند داد.

تبصره ۶: در صورت توافق اولیه در خصوص این نوع مدارس مرکز موظف است بسته های تشویقی و حمایتی ویژه برای این مدارس تهیه نموده و به تصویب شورا برساند.

تبصره ۷: مرکز موظف است در جهت رونق بخشیدن به این نوع از مدارس، هماهنگی لازم را با وزارت علوم، پژوهشات و فناوری برای اختصاص بورسیه های تحصیلی دانشگاهی به فارغ‌التحصیلان این

مدارس بعمل آورد و جهت جذب دانش آموزان نخبه این موضوع را در کشور هدف اطلاع رسانی مناسب نماید.

۴- مدارس بین المللی «منطبق با استانداردهای سازمان دیپلم بین المللی»^۴: هریک از مدارس مرتبط با نظام جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور اعم از مدارس عادی و یا مدارس دارای مجوز از نظام آموزشی کشور متوقف فیه می توانند در صورت دارا بودن شاخص ها و استانداردهای مورد نیاز سازمان دیپلم بین المللی، درخواست خود را برای پیوستن به این سیستم بین المللی در سطوح دبستان و متوسطه ارائه نمایند.

تبصره ۸: با توجه به هزینه های پیوستن به سیستم دیپلم بین المللی (IB) مدارس متوسطه دوم در اولویت قرار دارند.

۴- مدارس منطبق با نظام آموزشی بین المللی تهران^۵: این نظام آموزشی منطبق با ارزش های مورد تأکید در نظام جمهوری اسلامی ایران و ارزش های معتبر در نظام های آموزش جهانی است. زبان اصلی آموزش در این نوع مدارس زبان انگلیسی و زبان دوم فارسی است.

تبصره ۹: مرکز امور بین الملل و مدارس خارج از کشور موظف است با همکاری سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی و نظارت شورای عالی آموزش و پرورش حداکثر ظرف دو سال از تصویب این آئین نامه، فلسفه، ساختار، برنامه درسی، تدوین کتاب ها و ارزشیابی این نظام آموزشی را تهیه و اعلام عمومی نموده و یکسری از کتاب های ۱۲ پایه آموزشی را چاپ و منتشر کند.

تبصره ۱۰: هر مدرسه غیر ایرانی در هر نقطه از جهان در صورت علاقه مندی می تواند تحت پوشش این نظام آموزشی فعالیت نماید.

⁴ The International Baccalaureate Organization (IBO)

⁵ Tehran International school (TIS)

ماده ۷: مدارس به یکی از شیوه های دولتی و غیردولتی تاسیس می شوند که مدارس دولتی می توانند

بصورت نمونه مردمی و هیات امنایی اداره شوند، نمونه مردمی، هیأت امنایی و غیر انتفاعی اداره می شوند.

تبصره ۱۱: با توجه به نوع شیوه های اداره مدارس خارج از کشور، مرکز موظف است مدل ها و شیوه

های جدید مورد نظر موسسان مدارس را به شوراهای آموزش و پرورش گزارش کرده و اخذ مجوز نماید.

ماده ۸: منابع مالی مورد نیاز مدارس می تواند از طریق زیر تامین گردد:

الف- کمک های اشخاص حقیقی و حقوقی؛

ب- کمک های ادارات، ارگان ها، سازمان ها و شرکت های ایرانی مستقر در خارج از کشور؛

ج- اعتبارات دولتی؛

د) شهریه دریافتی از دستگاه های دولتی که فرزندان کارکنان شان در مدارس نمونه مردمی و

غیرانتفاعی خارج از کشور تحصیل می کنند؛

ه) دریافت هزینه ها از اولیای دانش آموزان در مدارس غیردولتی و بین المللی؛

و) کمک های سازمان های غیردولتی داخلی و خارجی.

ماده ۹: مرکز امور بین الملل و مرکز مدارس خارج از کشور موظف است یک یا چند نهاد حقوقی و

آموزشی غیر دولتی را انتخاب و مورد حمایت قرار دهد تا کلیه فرایندهای اخذ مجوز تاسیس مدرسه در خارج

از کشور را پیگیری و مسائل، مشکلات و شرایط حقوقی تاسیس مدرسه و همچنین انتخاب نظام آموزشی معتبر

جهانی و بین المللی و نظام آموزشی کشور متوقف فیه را مورد مطالعه قرار داده، بطوریکه متقاضیان تاسیس

مدرسه در خارج از کشور بتوانند با بهره گیری از خدمات این نهادها، فرایند تاسیس و راه اندازی مدرسه را

تحقق بخشند.

تبصره ۱۲: با توجه به گستردگی حیطه فعالیت مدارس خارج از کشور و تنوع نظام های آموزشی در این گونه مدارس، شورای عالی آموزش و پرورش می تواند اساسنامه یک بنیاد را که کلیه مسئولیت های اجرایی مدارس در خارج از کشور را به عهده بگیرد، تهیه نموده و برای تصویب به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه نماید.

ماده ۱۰: نیروی انسانی مورد نیاز برای مدارس عادی مطابق با نظام آموزشی داخل کشور و هر نوع

مدرسه ای که وابسته به دولت هستند با اولویت معلمان زبان و ادبیات فارسی و بینش و دینی اعزامی از ایران تأمین می گردد و بقیه نیروها می توانند بصورت بومی و محلی تأمین گردند.

ماده ۱۱: به منظور صرفه جویی در وقت و هزینه و نیروی انسانی مورد نیاز در مدارس عادی می توان

از نیروی انسانی رسمی فرهنگی غیرشاغل (مانند همسران کارگزاران جمهوری اسلامی و دانشجویان و ایرانیان مقیم) و نیروی انسانی محلی واجد شرایط به صورت قراردادی - حق التدریس انتخاب نمود.

ماده ۱۲: به منظور ارتقاء کیفیت و تقویت هویت مدارس خارج از کشور، مرکز موظف است فرایند

اعزام معلم را به گونه ای ساماندهی کند که افراد اعزامی به شرط تسلط به زبان خارجی، حداقل سه سال در مدرسه محل مأموریت به تدریس مشغول شوند.

ماده ۱۳: نیروی انسانی مورد نیاز مدارس منطبق با نظام آموزشی کشور متوقف فیه، مدارس بین المللی

منطبق با استانداردهای سازمان دیپلم بین المللی و مدارس منطبق با نظام آموزشی بین المللی تهران که بصورت غیرانتفاعی تأسیس می شوند، توسط موسس از بین اتباع ایرانی و خارجی انتخاب می گردد و موسس می بایست تمامی نیروی انسانی ایرانی خود را پس از تأیید مرکز به کار گیرد.

تبصره ۱۳: مرکز می تواند افراد واجد شرایط تدریس را به موسس معرفی نماید.

ماده ۱۴: مرکز امور بین الملل و مدارس خارج از کشور موظف است با همکاری بنیاد سعدی، شرایط و امتیازات برای مدارس در کشورهای مختلف بویژه کشورهای اسلامی که زبان دوم تحصیل خود را زبان فارسی انتخاب می کنند از جمله تسهیلات و امتیازات تحصیل دانشگاهی در ایران را تهیه و به شورای عالی انقلاب فرهنگی جهت تصویب ارائه نمایند.

ماده ۱۵: مرکز موظف است بر اساس قوانین و ضوابط موجود بسته های تشویقی و حمایتی از افراد و نهادهای موسس مدرسه در خارج از کشور از قبیل اجاره یا واگذاری مدارس موجود، تسهیلات حمایتی بانکی و در اختیار گذاردن نیروی انسانی رایگان در طول دوره زمانی مشخص، تدوین و جهت تصویب به شورای سیاستگذاری ارائه نماید.

تبصره ۱۴: در صورت اجاره یا واگذاری مدارس دولتی موجود در خارج از کشور به بخش غیردولتی، مدیر موسسه می بایست از نیروهای اعزامی و رسمی آموزش و پرورش انتخاب شود و بقیه نیروها از کارکنان و معلمان با نظر موسس انتخاب می شوند.

تبصره ۱۵: به منظور تضمین کیفیت آموزشی در مدارس خارج از کشور، امتحان گذر تحصیلی بر اساس امتحانی که نظام دولتی برگزار می کند بایستی تحت نظارت دقیق مرکز انجام شود تا خللی در فرآیند برگزاری کنکور سراسری بوجود نیاید.

تبصره ۱۶: دستور العمل بسته های تشویقی و حمایتی می بایست ظرف سه ماه پس از تصویب این آیین نامه توسط مرکز، تهیه و به تصویب شورای سیاستگذاری برسد.

ماده ۱۶: مرکز موظف است با همکاری انجمن خیرین مدرسه ساز کشور نسبت به ایجاد شعبه انجمن

خیرین در کشورهای مختلف که ایرانی ها حضور موثری دارند و یا افراد دارای تمکن مالی علاقمند نظام جمهوری اسلامی فعال هستند اقدام نماید.

ماده ۱۷: نظارت عالی بر مدارس به عهده شورای سیاست گذاری می باشد که شامل: ارزیابی

استانداردها و شاخص های کیفیت آموزشی، بازدیدها، ارزیابی گزارشات واصله، نظارت بر حسن اجرای آیین نامه ها و ضوابط مربوطه و ارائه رهنمود می باشد.

این آئین نامه مشتمل بر ۱۷ ماده در جلسه شورای عالی آموزش و پرورش

مورخ..... به تصویب رسید.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات

یکی از مهم‌ترین آرمان‌ها و آرزوهای هر ایرانی مسلمان و متعهد حفظ فرهنگ و موارث ایرانی-اسلامی خود و انتقال آن به فرزندان و نسل‌های بعدی است. این امر زمانی نمود و جلوه بیشتری دارد که فرد در محیطی خارج از میهن خود قرار گیرد و شاهد هجوم سیل گونه فرهنگ‌های نامتجانس به زبان، آداب و رسوم سنت‌های خود بوده و تهاجم آموزه‌های ناخوشایند را بر خانواده و فرزندان احساس کند. بدیهی است در این محیط کانون‌های فرهنگی و آموزشی مرتبط با فرهنگ خودی مانند مدارس تنها مامن و پناهگاه فرهنگی آنان خواهد بود.

بر این اساس، با توجه به رسالت مدارس ایرانی در خارج از کشور برای حفظ، گسترش و اعتلای ارزش‌های انقلاب و معرفی آن به سایر ملت‌های جهان، مطابق بند «۱۵» ماده (۱۰) قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۶۶/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی و راهبردهای کلان نظام تقویت و توسعه مدارس ایرانی در خارج از کشور مورد توجه ویژه قرار گرفت تا ضمن تخفیف بخشی از فشارهای فرهنگی ناشی از دوری از موطن و خانواده از دوش ایرانیان مقیم و بویژه فرزندان کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران، پایگاه فرهنگی نظام جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور و حافظ هویت ایرانی-اسلامی ایرانیان مقیم باشد. بطوریکه دانش‌آموزان مشغول به تحصیل در ایران، لزوماً باید از آموزش‌های علمی و تربیتی مناسب برخوردار باشند.

اما آیا داشتن اتاقکی بعنوان مدرسه (که به هیچ وجه با مدارس خاجی سایر کشورها قابل قیاس نیست با معلمی که مجبور است مشابه مدارس روستایی، کلاس را به صورت چند پایه و مختلط اداره کند، می‌تواند

انتظارات دانش آموزان و نظام را برآورده کرد؟ اظهارات هم وطنان مقیم و نتایج امتحانات دانش آموزان در آزمون های داخلی و سراسری مبین ضعف مفرط و شدید این مدارس در ارائه خدمات آموزشی است که جاذبه ای برای مخاطبان خود ندارد. علاوه بر آن، تعداد زیادی از این مدارس به صورت چند پایه و مختلط (از پایه اول تا پیش دانشگاهی) با یک یا دو معلم (که اغلب فرصت و توان ارائه خدمات آموزشی مطلوب را ندارند) مشابه مدارس کوچک روستایی داخل کشور اداره می شوند که به هیچ وجه انتظارات اولیاء و دانش آموزان را از نظام مدارس خارج از کشور در زمینه ارائه کیفیت خدمات آموزشی تامین نمی کند.

مدارس خارج از کشور نشانه هایی از نارسایی ساختاری در سیستم را در خود به همراه دارد، وقتی تصمیمات سازمانی با تاخیر انجام می شود و برنامه های آموزشی از کیفیت لازم برخوردار نیست و مدارس خارج از کشور نسبت به تغییرات و اثرات محیطی قادر به پاسخگویی سریع و واکنش مناسب نمی باشد و از سویی اهداف ضد و نقیض از سوی مسئولان و مدیران ارشد یا دیگر نهادهای دخیل در امور مدارس، امکان انسجام و یکپارچگی در اهداف را فراهم نمی سازد و هماهنگی لازم در فعالیت های مرتبط به مدارس وجود ندارد یا خیلی ضعیف به چشم می خورد، این موارد در کنار مسایلی همچون ضعف در راهکارهای نوین آموزشی، فقدان تدابیر لازم در بکارگیری وسیع از فناوری های نوین آموزشی، فقدان تدابیر لازم در بکارگیری وسیع از فناوری های جدید، برای توجیه نارسایی ساختار فعلی سیستم کفایت می کند. اهداف مورد نظر در این پژوهش بررسی نظام مدارس خارج از کشور، شناسایی وضعیت موجود نظام مدارس، مشخص کردن جنبه های سازمانی، مدیریتی، محیطی و استراتژیک مرتبط با عملکرد نظام مدارس و ارائه الگوی مطلوب در این زمینه می باشد.

در وضعیت فعلی نظام مدارس در بعد عوامل سازمانی از حیث روشن بودن اهداف، چشم انداز و ارزش ها، ایجاد و اجرای استراتژی ها، در بعد عوامل مدیریتی از حیث مدیریت فرایندهای یادگیری محور و در بعد عوامل محیطی از حیث تاکید بر کادر آموزشی مدرسه و همچنین در بعد عوامل استراتژیک از حیث بازار هدف با کمترین فراوانی و درصد بوده اند.

متخصصان مدارس خارج از کشور در مورد عوامل مرتبط با عملکرد، بیشترین توافق را بر عوامل مدیریتی در قالب مولفه های الف) تعریف مجموعه یکپارچه از فرایندها ب) تسری و اشاعه مداوم فرایند، مدیریت و بهبود آن ج) گردآوری اطلاعات د) مدیریت اطلاعات و دانش ه) انتقال دانش به مخاطبان و حفظ، جذب، اشاعه دانش در سرتاسر مدرسه ز) نوآوری در فرایندهای آموزش و تدریس داشته اند.

جمع بندی دیدگاههای متخصصان به روش تحلیل کیفی نشان داد که ساختار بهینه نظام مدارس در بعد عوامل سازمانی شامل: الف) جهت گیری مشترک در اهداف، چشم انداز، ارزش ها ب) تقویت راهبری کاملاً حرفه ای مدارس در ارتباط با مخاطبین خود ج) استفاده از IT در ارائه خدمات. و در بعد عوامل مدیریتی شامل: الف) تعریف و اجرای مجموعه یکپارچه از فرایندهای یادگیری محور ب) خلق دانش مستمر و سرمایه های فکری. و در بعد عوامل محیطی شامل: الف) ایجاد محیط کار ایمن تر و بهداشتی تر برای داشتن معلمان و مدیران با انگیزه ب) بهبود و افزایش مشارکت معلمان. و در بعد عوامل استراتژیک شامل: الف) ارائه خدمات سریع و با کیفیت به دانش آموزان از طریق توسعه مدارس مجازی ب) تقویت رابطه خانه و مدرسه ج) توسعه سهم بازار و کسب مزیت رقابتی می باشد.

ساختار بهینه نظام مدارس خارج از کشور با عنایت به رسالت نمادین آن و در راستای دستیابی به اهداف در زمینه های آموزشی، فرهنگی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، ارائه خدمات آموزشی و پرورشی در سطح منطقه ای و بین المللی با نگاهی جامع و در قالب برنامه های میان مدت و بلندمدت در موارد ذیل تبیین نظری یافته است:

بکارگیری فناوری های نوین آموزشی برای ایجاد ارزش افزوده بیشتر:

مسئله حیاتی برای مدارس خارج از کشور، استفاده، اجرا و بهبود راهبردها و خط مشی هایی است که ارائه خدمات را به بهترین وجه ممکن فراهم سازد. بطور واضح همانطور که نظرات متخصصان هم تایید می کند بکارگیری فناوری های نوین در ارائه خدمات آموزشی و پرورشی به دانش آموزان منجر به فراگیر شدن عدالت آموزشی در سطح مدارس خارج از کشور می شود. یعنی دسترسی عادلانه همه دانش آموزان در همه مناطق آموزش و پرورش خارج از کشور به امکانات آموزشی می شود. البته چون از لحاظ امکانات و فضای آموزشی طبق دسته بندی مناطق یاد شده مدارس یکسان نیستند. دسترسی به یک فضای دوگانه (حضوری-مجازی) این مشکل را بر طرف می کند.

ارائه یک نقشه عمل برای ایجاد مجموعه یکپارچه از فرآیندها

طرح مجموعه یک دست و هماهنگ از فرایندها یک راهبرد اساسی و موارد مورد نیاز برای مدارس خارج از کشور است. برای اجرای مجموعه یکپارچه از فرآیندها در نظام مدارس، استفاده و بکارگیری وسیع از فناوری اطلاعات در مجموعه فرآیندها می تواند یکپارچگی و انسجام را در کل نظام مدارس برقرار سازد بطوریکه ایجاد مجموعه یکپارچه از فرآیندها در مشخصه های زیر حضور یابد: ۱) تقویت و تکمیل محتواها و

فرآیندهای آموزش ۲. توسعه محتواهای اشاعه دهنده فرهنگ دینی و ارزش های اسلامی در دانش آموزان ۳.

تقویت هویت جمعی، دینی، ملی و فرهنگی در بین دانش آموزان ۴) فرایند نیازسنجی و سپس برنامه ریزی ۵.

چارچوب گردش کار، فرآیندها و راهنمای مدیریت

خلق دانش مستمر و سرمایه های فکری

تصمیم گیری بر اساس داده ها و اطلاعات، جمع آوری و تحلیل اطلاعات و نیز اطلاع رسانی شفاف در زمینه قوانین و مقررات، می تواند به دانش سازمانی در سطح مدرسه دست یابد که بسترسازی و تسهیل تبادل اطلاعات، ارتباطات و همکاری های بین افراد (به منظور استفاده از تجارب معلمان باسابقه) میسر شود و این مستلزم به رسمیت شناختن حق مشارکت و حق رای برای همه اعضاء و بها دادن به سرمایه های فکری است که در مدارس مغفول مانده است. بنابراین این با طراحی یک سیستم اطلاعات و مدیریت اطلاعات هماهنگی و کنترل و تصمیم گیری دقیق و سریع صورت می گیرد.

محیط کار ایمن تر و بهداشتی تر

به علت کمبود آزادی عمل و خودمختاری در فعالیت های آموزشی در نتیجه کاهش انگیزش کارکنان به خصوص معلمان مدارس ضرورت وجود کلیه قوانین و مقررات آموزشی مرتبط با امور تحصیلی دانش آموزان با مشارکت معلمان و مدیران مدارس تهیه و ارجاع داده شود. در مواردی که جنبه حقوقی و مالی ندارند، انعطاف پذیری لازم پیش بینی شود (در این خصوص به پاره ای از مشکلات مربوط به ایمنی و بهداشت محیط کار از نظر مدیران و معلمان اشاره شده است).

بهبود و افزایش مشارکت کارکنان

متخصصان معتقد بودند که میزان آزادی عمل و مشارکت بویژه معلمان پررنگ تر شود و خواستار افزایش یک مردم سالاری سازمانی در وضعیت مورد انتظار بودند. برای داشتن نظام مردم سالاری سازمانی باید دو ویژگی را نهادینه کرد: الف) خودمختاری شغلی و آزادی عمل: مستلزم تحقق برخی شرایط است: اولاً) باید وابستگی حرفه ای را به مدیران رده بالاتر کاهش داد، دوماً، اطلاعات لازم را برای انجام وظایف در اختیار فرد قرار داد، سوماً) فرد حق تصمیم گیری در زمینه انجام وظایف خود را داشته باشد. به هر حال اعطای خود مختاری شغلی و استقلال حرفه ای به مدارس در زمینه امور آموزشی و پرورشی مثل: انتخاب محتوای آموزشی متناسب با وضعیت دانش آموز، بهبود کیفیت آموزشی مدرسه با استفاده مثل: انتخاب محتوای آموزشی متناسب با وضعیت دانش آموز، بهبود کیفیت آموزشی مدرسه با استفاده از امکانات نوین آموزشی و ... مستلزم وجود اعتماد و نیز ضمانت اجرایی از سوی مدیران رده بالاتر به توان و تخصص و دانش و حس مسئولیت پذیری مدیران مدارس است. ب) مشارکت: اهمیت مشارکت در مدارس خارج از کشور نسبت به سایر سازمان ها مضاعف می شود و مستلزم سهیم شدن کارکنان و معلمان در تعیین اهداف، خط مشی ها، تصمیمات، ارزیابی ها می باشد. برای امکان بهبود مشارکت آنان توجه و تاکید به دو موضوع ضروری است: ۱) توانمند سازی گروههای آموزشی معلمان از طریق آموزش قبل و حین خدمت ۲) ایجاد گروههای تعاملی و هماهنگ کننده معلمان در بین مدارس

ایجاد اعتماد پایدار در ذی نفعان

از جمله مسائلی که در نامه ها و اظهارات خانواده ها در طی سال های اخیر مطرح شده علاقه مندی آنان به ارتباط فرزندشان با یک محیط با فرهنگ اسلامی- ایرانی است. بویژه این مهم در بین خانواده هایی که در سال های اول سفر به خارج از کشور قرار دارند بسیار مهم و حیاتی جلوه کرده است. مسائل تفاوت های فرهنگی، مسائل افسردگی دانش آموزان به خاطر غربت و دوری از وطن، نیاز به خدمات مشاوره ای و فرهنگی خانواده ها باشد، ضروری ساخته است. در این راستا تقویت و تحکیم رابطه خانه و مدرسه، خدمات مشاوره ای و فرهنگی، از سوی مدارس ایرانی، به عنوان پایگاه فرهنگی نظام جمهوری اسلامی، یک مزیت رقابتی محسوب می شود. که البته با توجه به گروه بندی دانش آموزان در مورد قبلی مناطقی که اصلا مدرسه ایرانی وجود ندارد. یا به علت جمعیت کم معلم کافی وجود ندارد طبعاً این نگرانی خانواده ها به علت نبود مشاوره و ضعف خدمات مشاوره ای دوچندان می شود در این مورد استفاده از خدمات مشاوره آن لاین راهگشای اساسی برای رضایت و تامین انتظارات خانواده هاست.

توسعه سهم بازار

مهمترین نکته ای که برای شناسایی نیازها و انتظارات و نیز جلب رضایت بازار هدف می تواند موقعیت پایدار برای مدرسه، را فراهم سازد تمرکز و توجه بسیار دقیق به نیازهای فعلی و بالقوه مخاطبان و حتی فراتر رفتن از آن است که مستلزم درک عالمانه از مزیت رقابتی است یکی از این راهها برای کسب مزیت رقابتی ارائه برنامه ها و خدمات آموزشی و پرورشی علاوه بر دانش آموزان ایرانی، دانش آموزان خارجی و مسلمان است بطوری که جذب آنها، جلب مشارکت آنها، تامین منافع آنها می تواند برتری و مزیت مدارس ایرانی را در مقایسه با مدارس مشابه بهبود بخشد.

پیشنهادات کاربردی پژوهشی

تهیه یک برنامه جامع جهت ایجاد و اجرای استراتژی های جدید در آموزش و پرورش برون مرزی مدل نهایی تحقیق نشان می دهد که ماهیت عناصر ساختار مدارس به گونه ای است که توجه به تنوع فرهنگی در کشورهای مختلف و تنوع زیست بومی در بهبود بخشی عملکرد مدارس ایرانی در خارج از کشور را مورد تاکید قرار می دهد. بنابراین تاکید بر مولفه های ایجاد و استراتژی مبتنی بر IT متناسب با اقتضائات و شرایط هر منطقه و ناحیه یکی از ویژگی های مدل نهایی این پژوهش است. بنابراین پیشنهاد می شود به منظور ارتقای عملکرد نظام مدارس مدل هایی تبیین شود که بر بهره گیری بیشتر از فناوری اطلاعات در مدارس متناسب با سطح امکانات و انتظارات و نیازهای آموزشی مدارس در هر منطقه و کشور تمرکز و تاکید داشته باشد.

با توجه به اینکه یکی از مولفه های ساختار نظام مدارس توسعه رهبری حرفه ای مدارس در برقراری ارتباطات است. بنابراین شناسایی نیازهای مدرسه بر حسب منطقه جهت توسعه ارتباطات درون مدرسه ای و برون مدرسه ای انجام و رهبری حرفه ای مدارس تقویت شود.

پیشنهاد می شود بطور خاص ویژگی ها و الزامات استراتژی های مبتنی بر IT جهت ارائه خدمات آموزشی و پرورشی به دانش آموزان ایرانی مقیم خارج مورد بررسی قرار گیرد و برای بهبود جنبه هایی از مکانیسم اجرای آن در سطح مدارس خارج از کشور با هدف ارتقای عملکرد آن اقداماتی صورت گیرد.

واگذاری استقلال حرفه ای و اختیار تخصصی به معلمان مدارس خارج از کشور در امر اداره کلاس و بهره دهی متناسب با پیشرفت دانش آموز تنظیم وسایل و تجهیز کلاس درس شان فراهم کردن فرصت برای حل مشکلات داخل کلاس و مدرسه می تواند انگیزه و جذابیت شغلی معلمی را برای ماموران فرهنگی اعزامی

جهت انجام پژوهش های جامع تر در آینده و نیز توسعه مدل ارائه شده در حوزه های مختلف

آموزشی به محققان و پژوهشگران علاقمند موارد ذیل به عنوان موضوعات پژوهشاتی پیشنهاد می گردد:

- بررسی نقش فناوری اطلاعات در اجرای دوره های زبان آموزی ویژه دانش آموزان ایرانی مقیم خارج با ضرورت جذب بیشتر دانش آموزان ایرانی در مدارس خارج از کشور.
- بررسی عوامل موثر بر حفظ ارزش ها و تحکیم مبانی اخلاقی و ارزشی از طریق تقویت آموزش و تربیت دینی بر مبنای تعالیم نظام آموزش جمهوری اسلامی و ارائه الگوهای رفتاری به منظور ایجاد ارزش ها و چشم انداز مشترک در مدارس خارج از کشور.
- انجام پژوهشی با موضوع امکان سنجی اجرای راهکارهای مبتنی بر IT در جهت بهبود عملکرد نظام مدارس خارج از کشور
- شناسایی موانع بازدارنده و ارائه راهکارهایی برای ایجاد علاقمندی و جذب بیشتر دانش آموزان ایرانی و غیرایرانی و مسلمان در مدارس خارج از کشور.
- با توجه به اینکه مدارس خارج از کشور در کشورهای مختلف حضور دارند و با نظر به تفاوت های فرهنگی که مدارس ایرانی در خارج از کشور با آن مواجه هستند. انجام پژوهشی در راستای اینکه چه تغییراتی در ساختار این مدارس بوجود آید، ضروری است.
- ارتقای منزلت و نقش فرهنگی مدارس خارج از کشور، معلمان و مدیران مدارس خارج از کشور در کشورهای مقیم
- بهبود وضعیت معیشتی و رفاهی معلمان مدارس خارج از کشور (اهتمام به تامین مادی و معنوی معلمان)

- جلب مشارکت سایر نهادها در امر بهبود کیفیت مدارس از طریق شورای برنامه ریزی و

سیاستگذاری امور مدارس خارج از کشور

- جلب حمایت مالی و تامین بودجه بویژه توسعه آموزش الکترونیکی

فهرست منابع

امیرخانی، امیرحسین (۱۳۷۹) طراحی و تبیین الگوی بکارگیری سازمان های یادگیرنده در جهاد سازندگی، دانشگاه تهران.

اندرسون، تیدی (۲۰۰۲) یادگیری الکترونیکی از تئوری تا عمل، ترجمه عشرت زمانی و امین عظیمی (۱۳۸۵) چاپ اول، تهران: موسسه توسعه فناوری اطلاعات آموزشی مدارس هوشمند.

ابیلی، خدایار و حسن موفق (۱۳۸۲) دریچه ای بر مفاهیم نوین مدیریتی، تهران: شیوه.

بازرگان، عباس (۱۳۸۶) روش های پژوهش آمیخته رویکردی برتر برای کند و کاو در مسایل نظام آموزشی و حل آن ها، مجله روان شناسی و علوم تربیتی، دوره ۳۷، (۳)، صص ۱۰۱-۱۱۹

آتشک، (۱۳۹۳/۱۱/۷) ارزیابی عملکرد یکساله مرکز از دیدگاه معاون هماهنگی و نظارت مرکز امور بین الملل و مدارس خارج از کشور، قابل دسترس در سایت <http://ezam-farhang.blogfa.com>

«جنبش خدمت و سودای هژمونی» روزنامه شرق، شماره ۲۲۱۳، شنبه ۲۷ دی ماه ۱۳۹۳

<http://islamtimes.org/fa/doc/article/336344> «گولن معمار توطئه علیه دولت اردوغان»

"جایگاه حرکت گولن در فعالیت های فرهنگی ترکیه"؛ موضوع نشست گروه ترکیه شناسی،

پژوهشکده مطالعات استراتژیک خاورمیانه، ۶ آبان ماه ۱۳۹۲.

پرونده «لوموند دیپلماتیک» در انسان شناسی و فرهنگ، قابل دسترس در سایت

<http://anthropology.ir/node/15007>

دفتر مدارس خارج از کشور (۱۳۸۵) شرح وظایف پست های سازمانی مصوب (۸۷۱) مرجع (۱)،

تهران: واحد پژوهش و اطلاع رسانی مدارس خارج از کشور

دفتر مدارس خارج از کشور (۱۳۸۵) مدارس بین الملل (۸۷۳) مرجع (۳)، تهران: واحد پژوهش و

اطلاع رسانی مدارس خارج از کشور

دفتر مدارس خارج از کشور (۱۳۸۵) مصوبات هیئت وزیران در خصوص مدارس خارج از کشور

(۸۷۱) مرجع (۱)، تهران: واحد پژوهش و اطلاع رسانی مدارس خارج از کشور

شیخلرز، مهدی و علی نصرت (۱۳۸۵) پیش نویس سند توسعه شبکه ملی مدارس ایرانی، تهران:

مطالعات راهبردی سپهر اندیشه

شیرمحمدی طاهر، «درگیری های اردوغان و "جماعت گولن"، ترکیه را به کجا می برد؟»، دویچه وله

فارسی، ۱۳۰۱۲۰۱۸

طباطبائی، سید حسین (۱۳۸۹) فتح الله گولن و همکاری با CIA در آسیای مرکزی « افشاگری یا پروژه؟

»، بررسی استراتژیک

قاسمی، خسرو (۱۳۸۶) بررسی وضعیت مدارس ایرانی در خارج از کشور، تهران: دفتر مطالعات

اجتماعی، معاونت پژوهش مجلس شورای اسلامی

کدیور، محمد علی (۱۳۸۶) «پدر نسل طلایی، جنبش آموزشی فتح الله گولن در ترکیه»، هفته نامه

شهروند امروز.

کافمن، راجرز و هرمن جری (۱۹۹۱) برنامه ریزی استراتژیک در نظام آموزشی، ترجمه عباس بازرگان

و فریده مشایخ (۱۳۷۴) چاپ اول، تهران: مدرسه

هرسی، پاول و کنت اچ بلانچارد (۱۳۷۸) مدیریت رفتار سازمانی، ترجمه قاسم کبیری، تهران: جهاد

دانشگاهی

Bibby, C(1959) T.H. Huxley: Scientist, hamaitist and educator, New York: Horizon Press.

Blandford, S. Shaw, M. (2001) “The nature of international school leadership”, In: S. Blandford and M. Shaw (Eds), Managing international school (pp. 9-28), London: Routledge Flamer.

Brikman, W.W.(1950) “International education”. In: W.S. Moccoe (Eds) Encyclopedia of education research, New York: Macmilan.

Brummitt, N, (2007)”International Schools Journal, 27(1), 35- 40.

Cambridge, J. (2002). (2002)”Recruitment and deployment of staff: a dimension International school organization” In: M.C. Hayden, J.J. Thompson and G.R.Walk(Eds), International education and International schools. (pp. 158- 169). Locch Kogm.

Christopher Holton, Clare Lopez (2015) “THE GULEN MOVMENT” The Center For Security Policy. Washongton DC 20006.

CIS. (2003) Guide to school evaluation and accreditation: Seventh Petersfield: Council of International schools.

Di yanni, R. (2007) "Globalizing the curriculum in US universities and secondary schools" In: M.C. Hayden, J. Levy and J.J. Thompson (Eds) Hand book of Research in International education. London: Sage.

Dimmock, C; Walker, A. (2005) Educational Leadership: culture and diversity, London: Sage Publications.

Fry, r. (2007) "Perspective shifts and a theoretical model relating to third culture kids and third culture kids in Japanese context" In: Journal of research in International education, 6(2). 131- 150.

Gray, M.R. (2003) "Tense conjugations: translating political values into an educational model: the European Schools' In: Journal of Research in International Education, 2(3), 315- 330.

Gulen, Fethullah (2012), "Is the Gulen Movement a political movement, action or actor?", Fethullah Gulen Official Web Site, <http://en.fgulen.com/about-gulen-movement/4047-is-the-gulen-movement-a-political-movement-action-or-actor>.

Gulen, Fethullah (2004), "Toward a Global Civilization of love and tolerance", New Jersey: The light.

Gulen, Fethullah (2005), "The Statue of our Souls: Revival in Islamic thought and activism, New Jersey: The light

Hardman, J(2001) "Improving recruitment and retention of quality overseas teachers" In: S. Blandford and M. Shaw (Eds), Managing International schools. (pp. 123- 135). London: Routledge Falmer.

Hawley, D.B(1994)"How long do international School heads survive? A research analysis (Part 1)". In: International schools Journal, 14(1), 8-21.

Hayden, M.C(2006)Introduction to International education: International schools and their communities, London: Sage.

Helen Rose Ebaugh (2010) "The Gulen Movment" . publish by Springe

Helen Rose Ebaugh, The Gülen Movement :A Sociological Analysis of a Civic Movement Rooted in Moderate Islam, Springer, Dordrecht, 2010.

IPC (2008)www.internationalprimarycurriculum.com, Accessed 24 March 2008

Leach R.M.C; Thompson, J.J. (1997)"The management of development planning in International schools" In: International Journal of Educational Management, 11(6), 268- 273.

Lowe, J(2000)"Assessment and educational quality: implications(Eds), International schools and international education: improving teachig, management and quality. (pp.15-28). London: Kogan page.

Mahsood, Ehsan. 2008. "A Modern Ottoman." Prospect(July). [Http://www.prospectmagazine.co.uk/ features/amodernottoman](http://www.prospectmagazine.co.uk/features/amodernottoman), accessed August 12, 2014

Marshall, H(2007)"The global terminology debate: exploring some of the issues" In: M.C. Hayden, J. Levy and J.J. Thompson (Eds), Handbook of research in international education. London: Sage.

Matthews, M(1989)"The Scale of international education", In: International Schools Journal, 17(7), 7-17.

Murphy, E(1998).”International School accreditation: Who needs it?” In: M.C. Hayden and J.J. Thompson (Eds), International Education: Principales and Practice (pp.212-223). London: Kogan Page.

Peterson, A.D.C(1987) Schools across frontiers: the story of the International Baccalaureate and United World Colleges. La Salle. Illinois: Open Court.

Pollock, D.C: Van Reken, R.E. (1999) The Third Culture Kid experience: Growing up among worlds. Yarmouth, Maine: Intercultural Press Inc.

Ponisch, A. (1987) Special needs and the International Baccalaureate. A study of the need for and development of alternative courses to the International Baccalaureate, MSc Thesis, Oxford: University of Oxford.

Quist, A(2008) Why International Bacclaureate (IB) is un- American, Retrieved 13 December 2007 from: [www.ednews.org/articles/2352/1/Why-International- Baccalaureate-IB-is-un-American](http://www.ednews.org/articles/2352/1/Why-International-Baccalaureate-IB-is-un-American)

Rder,D; Sittig, L.H. (2003) New kid in school: using Literature to help children in transition. New York: Teachers College Press.

Sammons, P; Hillman,; Mortimore, P.(1997) “Key characteristics of effective Schools: a review of School effictiveness research” In: j. White and M. Barber (Eds), Perspectives on Scool effectiveness and School improvement, London: Lnstitute of Education.

Sanderson, J. (1981) International: the mobile pupil and his educational needs. MSc thesis. Oxford: University of Oxford.

Schaetti, B (1993) "The global nomad profile" In: The global nomad: the benefits and challenges of an internationally mobile childhood. Regents College Conference, London, 23 April 1993.

Schwindt, E(2003)"The development of a model for international education with special reference to the role of host Country nationals" In: Journal of Research in International Education, 2(1),67-81.

Sklair, L(2001) The transnational capitalist class. Oxford: Blackwell.

Spahn, B.A. (2001) America and the International Baccalaureate: implementing the International Baccalaureate in the United States. Great Glemaham Suffolk: John Catt.

پیوست‌ها و ضمایم

الف. مدارس بین‌المللی

در موسسه آموزش دانشگاه لندن انگلستان مطالعه ای با عنوان «مدارس بین‌المللی به عنوان دروازه ورود معلمان آمریکای شمالی به توسعه بین‌فرهنگی» انجام شد که چکیده آن به شرح زیر است:

این مطالعه با استفاده از یک لنز زمانی به بررسی تجربه معلمان آمریکای شمالی در مدارس بین‌المللی در خارج از آمریکا می‌پردازد. این معلمان با استفاده از مصاحبه نیمه ساخت یافته، تجارب خود را در ایالات متحده و کانادا با تجارب خود در مدارس بین‌المللی در خارج از کشور مقایسه کرده‌اند. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که اعضای هم‌بسته در تلاش‌های مرتبط با "دیگری" در یک کشور خارجی اغلب سبب می‌شود آگاهی فرهنگی سطحی معلمان به درک بین‌فرهنگی عمیق‌تر تبدیل شود. با وجود این، درک گسترده‌تر همه معلمان موقوف به ارتباطات صریح و روشن از طریق عملکرد حرفه‌ای خود ساخته در این مدارس است. این یافته به ظاهر مختصر نشان می‌دهد که آمریکایی‌ها علاوه بر اهداف خود در تأسیس مدارس بین‌المللی و تأثیر گذاری بر فرهنگ‌های سایر کشورها، از توسعه درک معلمان خود از طریق مدارس بین‌المللی غافل نبوده‌اند و بدین ترتیب سعی می‌کنند تجارب معلمان خود را در مدارس بین‌المللی (از این جهت که می‌توانند تأثیر گذاری بیشتری بر فرهنگ کودکان خود و کودکان کشورهای دیگر داشته باشند) غنی‌تر کنند.

الف: هایدن و تامپسون نیز با بررسی ویژگی‌های انواع مدرسه‌های بین‌المللی در نهایت این ویژگی‌ها را

در آنها مشترک یافته‌اند:

- برنامه درسی: برنامه درسی را ارائه می‌کنند که با برنامه کشور محل استقرارشان متفاوت است.

• دانش آموزان: بیشتر دانش آموزانشان از ملیتهای متفاوت با ملیت مردم کشور میزبان هستند (گرچه

بتازگی در بسیاری از کشورها بیشتر دانش آموزان این مدرسه ها فرزندان ثروتمندان آن کشور هستند).

• معلمان و مدیران در بسیاری از نمونه ها، شمار بسیاری از مدیران و معلمان این مدرسه ها دارای

ملیتی متفاوت از ملیت کشور محل استقرارشان است.

مدیریت، رهبری و حاکمیت جایگاهشان در بافت منطقه، برنامه درسیشان و ماهیت دانش آموزان و

معلمانشان برای مدیریت، رهبری و حاکمیتشان مقولاتی را پدید می آورند.

این مدرسه ها که امروز با نام بین المللی شناخته میشوند، با این سیاست نو و بدون دخالت آشکار

دولتهای غربی همان دولتهای استعمارگر بنا به نظریات فرانسوا کایلو (در هایدن و تامپسون، 2009، ص 9).

سردبیر مجموعه نشریات بنیانهای برنامه ریزی آموزش و پرورش موسسه جهانی برنامه ریزی آموزشی یونسکو،

... "بر اهمیتشان افزوده میشود و بازتاب یک پدیده هستند: ناخشنودی از کیفیت آموزش و پرورش ملی، کشش

سرمایه گذاران و پدران و مادران به پرورش یک دیدگاه جهانی در دانش آموزان که به یک ملیت یا فرهنگ ویژه

گرم نخورده باشد، و این نیاز گفته شده که دانش آموزان برای کار و زندگی در یک جهان یکپارچه سازی شده

آماده شوند. این پدیده موفقیت مدرسه های انگلیسی زبان یا مدرسه هایی که در بسیاری کشورها دانش آموزان

را برای دریافت گواهینامه جهانی دوره متوسطه آماده میکنند را توضیح میدهد

همانگونه که هایدن و تامپسون که از پیشگامان پژوهش در باره مدرسه های بین المللی هستند گفته اند:

"مدرسه های بین المللی بخوبی مانند یک راز نگه داشته شده اند: شمار آنها بسیار نیست، در حالی که آشکارا

بخش بسیار با اهمیتی از مدرسه ها را میسازند. بسیاری از مردم از آنها بیخبرند و پژوهشهای اندکی در باره آنها

به انجام رسیده است. با همه اینها، بیشتر این مدرسه ها سرآمدان یک کشور را تربیت میکنند. بدین ترتیب برنامه ریزان و سیاستگذاران نمیتوانند در باره آنها بی تفاوت باشند. "روشهای برخورد با این واقعیت در جهان آموزش و پرورش متفاوت است اما هیچ کشور پیشرویی نمیتواند بی تفاوتی پیشه کند. تنها مهار این مدرسه ها در درون کشور نمیتواند اثر آنها در نابرابری آموزشی و راهبری کشورها را از میان بردارد. شناخت آنها و راهکارهایشان و رودررویی فعال میتواند بهترین راهبرد باشد، به ویژه در کشوری که داعیه پیروی از راهبری جهانی رهبر مستضعفان جهان یعنی مهدی موعود عجل الله فرجه الشریف را دارد. چنین کشوری باید با شناخت این روابط در جهان، ترفند رویارویی فعال را بگزیند و بدیل این جنبش را به میدان آورد یعنی مدرسه های بین المللی اسلامی.

ب: تصویب نامه هیات وزیران

طرح ساختار مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۵.۵.۲۸ بنا به پیشنهاد شماره ۱۳۰.۱۰۳۲۴.۱ مورخ ۱۳۷۴.۶.۴ وزارت آموزش و پرورش، طرح ساختار مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور را به شرح زیر تصویب نمود:

"طرح ساختار مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور"

ماده ۱ - مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور - که از این پس در این طرح به اختصار

مدارس نامیده می شوند - در قالب یکی از شکلهای زیرتأسیس می شوند:

الف - مدارس عادی: در این نوع مدارس، مطابق روش واحدهای آموزشی داخل کشور " عمل می‌شود.

ب - مدارس هماهنگ با نظام آموزشی کشورهای دیگر: در این نوع مدارس، علاوه بر برنامه‌های

آموزشی مدارس جمهوری اسلامی ایران، بعضی از درسهای کشور محل اقامت دانش‌آموزان نیز تدریس خواهد

شد، به نحوی که دانش‌آموزان این مدارس بتوانند در پایان تحصیلات خود، علاوه بر مدرک تحصیلی

ایران، مدرک تحصیلی کشور محل اقامت را نیز دریافت دارد.

پ - مدارس بین‌المللی: در این نوع مدارس، علاوه بر رعایت مقررات نظام آموزش و پرورش

جمهوری اسلامی ایران، برنامه مدارس بین‌المللی نیز اعمال خواهد شد، به نحوی که دانش‌آموزان این مدارس،

امکان اخذ دو نوع مدرک تحصیلی (ایرانی و بین‌المللی) را داشته باشند.

ت - مدارس پاره وقت و غیر حضوری: در کشورهایی که امکان تأسیس مدرسه به شکلهای فوق میسر

نبوده و تعداد دانش‌آموزان داوطلب کمتر از حد نصاب باشد، می‌توان از آموزشهای پاره وقت و غیر حضوری

سود برد. در نظام آموزشی پاره وقت، دانش‌آموزان به منظور حفظ ارتباط با فرهنگ ایرانی و اسلامی،

ضمن استفاده از دروس مدارس کشور محل اقامت، حداقل دوازده (۱۲) ساعت در هفته، درسهای زبان و ادبیات

فارسی، قرآن و آموزش مذهبی و علوم اجتماعی را طبق معیارهای مدارس داخل ایران، فرا می‌گیرند.

در روش آموزش غیر حضوری، دانش‌آموزانی که به دلایل مختلف امکان شرکت در آموزش حضوری

یا پاره وقت را ندارند، می‌توانند از طریق استفاده از نوارهای درسی (ویدئویی - کاست) و دروس مکاتبه‌ای به

تحصیل خود ادامه داده و در پایان سال در امتحان متفرقه شرکت نمایند.

ماده ۲ - مدارس، با یکی از شیوه‌های دولتی، نمونه مردمی و غیر انتفاعی اداره می‌شوند.

ماده ۳ - منابع مالی مورد نیاز مدارس، عبارتند از:

الف - کمک‌های اشخاص حقیقی و حقوقی

ب - کمک‌های ادارات، ارگانها، سازمانها و شرکتهای ایرانی مستقر در خارج از کشور.

پ - اعتبارات دولتی.

ت - شهریه دریافتی از دستگاه‌های دولتی که فرزندان کارکنانشان در مدارس نمونه مردمی و غیر

انتفاعی خارج از کشور تحصیل می‌کنند، همچنین مشارکتهای مردمی و اخذ شهریه سایرین به عنوان قسمتی از منابع مالی این نوع مدارس.

ث - دریافت کلیه هزینه‌ها از اولیای دانش‌آموزان در مدارس بین‌المللی.

ماده ۴ - نیروی انسانی مورد نیاز مدارس، متناسب با موارد فوق‌الذکر و با توجه به شرایط هر کشور، به

ترتیب زیر تأمین می‌شود:

الف - نیروی انسانی مورد نیاز برای مدیریت همه مدارس (جز مواد استثنایی) از ایران اعزام می‌شود.

ب - با توجه به سیاستهای فرهنگی نظام جمهوری اسلامی ایران، مدرسان و معلمان زبان و ادب

فارسی و معارف اسلامی (جز موارد استثنایی) از ایران اعزام می‌شوند.

پ - به منظور صرفه‌جویی در وقت و هزینه‌های تأمین نیروی انسانی مورد نیاز مدارس، از نیروهای

انسانی رسمی فرهنگی غیر شاغل (مانند همسران کارگزاران جمهوری اسلامی ایران و دانشجویان) و نیروهای

انسانی محلی واجد شرایط، به صورت قراردادی - حق‌التدریس استفاده می‌شود.

ماده ۵ - مدارس در کلیه کشورها، در دوره ابتدای به شکل عادی و با یکی از شیوه‌های دولتی (در کشورهای که اولیای دانش‌آموزان استطاعت مالی ندارند)، نمونه مردمی و غیر انتفاعی، و در دوره‌های راهنمایی و دبیرستان، متناسب با شرایط هر کشور، با یکی از شیوه‌های دولتی، نمونه مردمی و غیر انتفاعی و به یکی از شکل‌های مذکور در ماده (۱) این تصویب‌نامه، اداره می‌شوند.

حسن حبیبی - معاون اول رییس جمهور

ج. مصوبه هفتصد و هفتاد و دومین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش

مورخ ۱۳۸۷/۵/۲۹

موضوع: اساسنامه مدارس بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران

مقدمه:

مدارس بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران - که در این اساسنامه به اختصار «مدارس» نامیده می‌شوند - برای آموزش و پرورش اتباع خارجی مقیم ایران در دوره‌های مختلف تحصیلی تأسیس می‌شوند.

فصل اول

ماده ۱- اهداف این مدارس به شرح زیر می‌باشد:

الف) تعلیم و تربیت دانش‌آموزان اتباع خارجی صرفنظر از تفاوت در رنگ، جنس، نژاد، دین و ملیت آنها.

ب) اجرای برنامه‌های آموزشی و پرورشی با استفاده از محتوا و روشهای همطراز با برنامه‌های سایر مدارس بین‌المللی جهان با رعایت موازین فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.

ج) تقویت ایمان به پروردگار یکتا و روحیه احترام به اعتقادات دینی دیگران.

د) ایجاد زمینه مساعد برای دانش‌آموزان به منظور کسب معلومات و مهارت‌های لازم زندگی و آماده سازی آنان برای ادامه تحصیل در سایر مدارس بین‌المللی .

ه) آشنا ساختن دانش آموزان با زبان و ادب فارسی و فرهنگ ایران اسلامی.

فصل دوم - نحوه‌ی اداره‌ی مدارس:

ماده ۲- مدارس بصورت دولتی یا غیردولتی زیر نظر وزارت آموزش و پرورش اداره خواهند شد و تابع

مقررات دولت جمهوری اسلامی ایران می باشند.

تبصره - مدارس غیردولتی مطابق قانون تأسیس و اداره مدارس، مراکز آموزشی و مراکز پرورشی

غیردولتی و با رعایت مفاد این اساسنامه و سایر قوانین و مقررات تأسیس و

اداره می شوند.

ماده ۳- مدارس دولتی برای اداره ی خود علاوه بر امکانات وزارت آموزش و پرورش می توانند از

کمک‌های دریافتی از اولیای دانش آموزان و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی استفاده نمایند.

تبصره - ضوابط دریافت کمک‌های مردمی توسط وزارت آموزش و پرورش تعیین و با امضا وزیر ابلاغ

خواهد شد.

ماده ۴- مدیران مدارس از بین کارکنان رسمی وزارت آموزش و پرورش بر اساس ضوابط مندرج

درآیین‌نامه‌های مربوط انتخاب و منصوب خواهند شد.

ماده ۵ - مدارس می‌توانند در صورت نیاز از معلمان خارجی واجد شرایط پس از کسب موافقت وزارت

آموزش و پرورش برابر قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران برای تدریس برخی از دروس استفاده نمایند.

تبصره - مدیر و کارکنان آموزشی، پرورشی و اداری مدارس باید به زبان خارجی مرتبط مسلط باشند.

فصل سوم - شرایط و نحوه پذیرش دانش آموز:

ماده ۶ - متقاضیان ثبت نام در مدارس باید دارای جواز معتبر اقامت در جمهوری اسلامی ایران باشند.

تبصره ۱- دانش آموزان ایرانی که قسمتی از تحصیلات خود را در کشورهای خارجی و در نظامهایی غیر از نظام آموزشی جمهوری اسلامی ایران گذرانیده‌اند، در صورت عدم امکان تحصیل آنان در مدرسه تطبیقی یا سایر مدارس کشور و بنا به تشخیص کمیسیون خاص دفتر همکاری‌های بین‌المللی و امور مدارس خارج از کشور برای مدتی معین می‌توانند به تحصیلات خود در این مدارس ادامه دهند.

تبصره ۲- متقاضیان ایرانی ثبت نام در پایه اول ابتدایی - که یکی از والدین آنها بنا به دعوت رسمی از سوی سازمانها، ارگانها و یا دانشگاه‌ها برای مدت معینی به ایران آمده باشند؛ بنا به تشخیص کمیسیون خاص دفتر همکاری‌های بین‌المللی و امور مدارس خارج از کشور می‌توانند در مدرسه بین‌المللی ثبت نام نمایند.

ماده ۷- شرایط سنی ثبت نام در مدارس تابع ضوابط سایر مدارس خواهد بود.

تبصره - ثبت نام و ادامه تحصیل دانش آموزانی که سن ورود به دبستان در کشور محل اقامت قبلی آنها پنج سال و نیم می‌باشد در این مدارس بلامانع است.

فصل چهارم - برنامه درسی، طول دوره و ارزش تحصیلی :

ماده ۸ - برنامه درسی این مدارس بر اساس نظام‌های آموزشی بین‌المللی معتبر، خواهد بود که توسط سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی با همکاری دفتر ستادی ذیربط تهیه و با تصویب شورای عالی آموزش و پرورش اجرا می‌گردد.

تبصره ۱- علاوه بر دروس مصوب هر پایه تحصیلی، آموزش زبان و ادبیات فارسی و مطالعات فرهنگی، اجتماعی (بوژه تاریخ و فرهنگ ایران) در کلیه پایه‌های تحصیلی مدارس الزامی است. منابع و محتوای درسی خاص برای این دروس توسط سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی ظرف مدت حداکثر یک سال پس از ابلاغ این اساسنامه تهیه و تالیف خواهد شد.

تبصره ۲- ارائه‌ی دروس قرآن و دینی برای دانش‌آموزان مسلمان الزامی و شرکت سایر دانش‌آموزان در کلاسهای فوق بلامانع است.

تبصره ۳- زبان اصلی تدریس در مدارس بین‌المللی بر حسب مورد یکی از زبانهای عربی، انگلیسی، فرانسه و آلمانی خواهد بود.

ماده ۹- اعطای کارنامه تحصیلی پایان هر سال و گواهینامه پایان دوره به دانش‌آموز براساس نظام آموزشی معتبر (مذکور در ماده ۸) خواهد بود.

ماده ۱۰- ارزشیابی تحصیلی و تربیتی در کلیه پایه‌ها براساس آئین‌نامه‌ی مربوط انجام می‌شود.

تبصره - آئین‌نامه‌ی ارزشیابی تحصیلی و تربیتی این مدارس متناسب با شرایط نظام آموزشی بین‌الملل ظرف مدت حداکثر ۶ ماه پس از ابلاغ این اساسنامه توسط دفاتر ذی‌ربط تهیه و به تصویب شورای عالی خواهد رسید.

فصل پنجم - سایر امور:

ماده ۱۱- مدارس می‌توانند در چارچوب قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران و طبق ضوابط وزارت آموزش و پرورش با سایر مدارس و سازمانهای آموزشی، فرهنگی داخلی و بین‌المللی در زمینه های آموزشی و فرهنگی ارتباط برقرار نمایند.

ماده ۱۲- برای دانش آموزان دختر و پسر، مدارس جداگانه تشکیل می‌شود.

ماده ۱۳- آئین‌نامه‌ی انجمن اولیاء و مربیان ویژه این مدارس هماهنگ با سایر مدارس بین‌المللی توسط سازمان مرکزی انجمن اولیاء و مربیان با همکاری دفتر ستادی ذیربط ظرف مدت حداکثر ۶ ماه پس از ابلاغ این اساسنامه تهیه و پس از تایید وزیر آموزش و پرورش به اجرا درمی‌آید .

ماده ۱۴- مواردی که در این اساسنامه به آن اشاره نشده است براساس مقررات وزارت آموزش و پرورش می‌باشد.

ماده ۱۵- با تصویب این اساسنامه، اساسنامه قبلی تحت عنوان « اساسنامه مجتمع آموزشی بین‌المللی تهران» لغو می‌شود.

موضوع: اساسنامه مدارس بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران در هفتصد و هفتاد و دومین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۱۳۸۷/۵/۲۹ به تصویب رسید.

مهدی نوید علیرضا

علی احمدی

دبیر شورا رییس جلسه

اساسنامه مدارس بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران مورد تایید است.

رییس جمهور و رییس شورای عالی آموزش و پرورش - محمود احمدی‌نژاد

مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش

اساسنامه مجتمع آموزشی تطبیقی

مصوب جلسه ۵۳۶ - تاریخ ۱۳۷۰/۱۱/۱۰ شماره ابلاغ: ۱۲۰/۱۱۷۰۰ - تاریخ ۱۳۷۰/۱۲/۶

مقدمه:

مجتمع آموزشی تطبیقی مجتمعی است که برای تحصیل دانش آموزان ایرانی که مدتی از عمر خود را خارج از کشور گذرانده و آشنایی لازم با زبان فارسی و آشنایی با نظام آموزشی جاری را ندارند تأسیس می‌شود.

فصل اول - هدف :

ماده ۱- هدف از تأسیس مجتمع آموزش تطبیقی بشرح زیر است :

الف - ایجاد تسهیلات برای تحصیل فرزندان اتباع ایرانی مقیم خارج از کشور که به میهن اسلامی مراجعت می‌کنند.

ب - ایجاد زمینه مساعد جهت آشنا شدن دانش آموزان با فرهنگ ملی و اسلامی.

ج - انتطابق وضعیت تحصیلی دانش آموزان بانظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران به منظور ادامه تحصیل در سایر مدارس .

فصل دوم - شرایط تأسیس :

ماده ۲- وزارت آموزش و پرورش مجاز است در مناطقی که داوطلب کافی واجد شرایط برای تحصیل در هریک از دوره‌های ابتدائی ، راهنمایی و متوسطه وجود داشته باشد، نسبت به تأسیس مجتمع تطبیقی اقدام نماید.

تبصره - در صورت عدم امکان تأسیس مجتمع به طور مستقل ، وزارت آموزش و پرورش می‌تواند از طریق تشکیل کلاسهای ضمیمه در سایر مدارس اقدام نماید.

ماده ۳- تهیه فضای آموزشی مناسب و تأمین نیروی انسانی واجد شرایط طبق معیارهای وزارت آموزش و پرورش به عهده اداره کل بین‌الملل است که با همکاری سایر ادارات آموزش و پرورش انجام می‌شود.

تبصره ۱- محل تأسیس این مجتمعها به گونه‌ای انتخاب گردد که حتی‌المقدور از اختلاط دوره‌های مختلف تحصیلی جلوگیری شود.

تبصره ۲- معلمان مجتمع باید علاوه بر دارا بودن شرایط لازم برای آموزش ، توانایی کافی برای تطبیق مفاهیم درسی با زبان خارجی مربوط را نیز داشته باشند.

فصل سوم - شرایط پذیرش دانش آموز در مجتمع تطبیقی :

ماده ۴- فرزندان اتباع ایرانی در صورتی می‌توانند در مجتمع تطبیقی ثبت نام نمایند که حداقل ۲ سال پیوسته به زمان تقاضا برای ثبت نام در مجتمع ، در خارج از کشور

اقامت داشته و آشنایی لازم با زبان فارسی و یا آمادگی انطباق بانظام آموزشی جاری را نداشته باشند.

تبصره - ثبت نام ازدانش آموزانی که دوره آموزش همگانی (ابتدائی و راهنمایی) را درایران گذرانده باشند لکن قسمتی از تحصیلات متوسطه را درخارج از کشور طی کرده باشند، درصورت ظرفیت درکلاس، بلامانع است.

ماده ۵- ثبت نام دانش آموزان از نظیر شرایط سنی و دیگر مقررات تابع آئین نامه ها و دستورالعملهای صادره ازسوی وزارت آموزش و پرورش خواهد بود.

فصل چهارم - سازمان اداری، آموزشی ونحوه اداره مجتمع :

ماده ۶ - مجتمع می تواند جهت انجام فعالیتهای آموزشی و پرورشی اضافهای که به منظور آماده کردن دانش آموزان برای تطبیق بانظام آموزش و پرورش ایران ارائه می شود، تمام یا بخشی از هزینه های لازم را از طریق اولیای دانش آموزان تأمین نماید نحوه دریافت واستفاده از امکانات مالی اولیای دانش آموزان توسط اداره کل پیشنهاد و پس از تصویب وزیر آموزش و پرورش اجراء خواهد شد.

ماده ۷- مقررات عمومی مجتمع طبق ضوابط ومقررات مورد عمل در سایر مدارس خواهد بود.

تبصره ۱- مقررات ، دستورالعملها وضوابط اداری و آموزشی خاص مجتمع آموزشی تطبیقی، توسط اداره کل امور بین الملل با همکاری ادارات کل یا دفاتر ذیربط تهیه و پس از تصویب وزیر ابلاغ خواهد شد.

تبصره ۲- تشکیلات این مجتمع از طریق دفتر تشکیلات باتوجه به شرایط خاص مجتمع تعیین خواهد شد.

تبصره ۳- درهرمجتمع آموزشی می توان برای هر سه دوره تحصیلی یک انجمن اولیاء و مربیان مشترک تشکیل داد.

ماده ۸ - امتحانات داخلی دانش آموزان مجتمع طبق ضوابط تعیین شده توسط اداره کل امور بین الملل برگزار می شود.

ماده ۹ - امتحانات مقاطع تحصیلی دوره های ابتدایی، راهنمایی، تحصیلی، متوسطه و پیش دانشگاهی براساس آئین نامه امتحانات منصوب دوره مربوط بوده و اختیارات اداره کل آموزش و پرورش مدارس خارج از کشور همانند اختیارات ادارات کل آموزش و پرورش استانهای باشد.

ماده ۱۰- مدیرمجتمع ازبین افراد واجد شرایط مدیریت (برابرمصوبات شورای عالی آموزش و پرورش) که آشنائی لازم به زبان انگلیسی داشته باشد و ابلاغ اداره کل اموری بین الملل به این سمت منصوب می شود.

فصل پنجم - رشته های تحصیلی، برنامه های آموزشی وشيوه های اجرایی :

ماده ۱۱- مجتمع شامل دوره های ابتدائی ، راهنمایی و متوسطه می باشد.

ماده ۱۲- برنامه های دوره های تحصیلی ومحتوای آموزشی و کتب درسی مانند سایر مدارس ایرانی بوده ، وزبان اصلی تدریس ، فارسی خواهد بود.

ماده ۱۳- آئین نامه انضباطی این مدارس همانند سایر مدارس خواهد بود.

فصل ششم - طول دوره وارزش تحصیلی :

ماده ۱۴ - مدت تحصیل درمجتمع تطبیقی علی الاصول یک سال می باشد. درموارد استثنائی باتشخیص شورای معلمان دوره مربوط درمجتمع ، دانش آموز می تواند برای یک سال دیگر درمجتمع تطبیقی ادامه تحصیل دهد.

تبصره - درموارد بسیار ضروری باتشخیص وپیشنهاد شورای معلمان دوره مربوط در مجتمع وتأیید اداره کل اموری بین الملل، دانش آموزمی تواند برای سومین سال

تحصیلی درمجتمع تطبیقی ادامه تحصیل دهد.

ماده ۱۵- نباید هرگونه نوعی تحصیلی رکنی این مجتمع باشد.

بین الملل انجام خواهد گرفت .

آیین نامه برگزاری امتحانات داوطلبان آزاد (متفرقه) خارج از کشور مصوب جلسه ۶۲۹ - تاریخ ۱۳۷۷/۱۰/۱۰ * شماره ابلاغ ۳۰۵۷/۸ - تاریخ ۱۳۷۷/۱۰/۱۲

مقدمه:

به منظور ایجاد تسهیلات برای ادامه تحصیل فرزندان اتباع ایرانی خارج از کشور و خارجیان علاقمند به تحصیل در نظام آموزش و پرورش ایران، وزارت آموزش و پرورش نسبت به برگزاری امتحانات داوطلبان آزاد (متفرقه) خارج از کشور با توجه به مفاد این آیین نامه اقدام می نماید.

ماده ۱- افراد زیر می توانند در امتحانات داوطلبان آزاد (متفرقه) خارج از کشور شرکت نمایند:

۱- فرزندان کارکنان جمهوری اسلامی ایران و دانشجویان بورسیه دولتی در

خارج از کشور در صورت نبودن مدرسه ایرانی یا فقدان پایه و رشته

تحصیلی مربوط در محل مأموریت.

۲- فرزندان ایرانیان مقیم و دانشجویان آزاد خارج از کشور

۳- سایر داوطلبان غیر ایرانی.

ماده ۲- دانش آموزانی که در مدارس غیر ایرانی تحصیل می کنند و زبان دوم خود را فارسی

انتخاب کرده اند، در صورت تمایل می توانند در امتحان درس فارسی به صورت

داوطلب آزاد شرکت نمایند. نتیجه ارزشیابی این درس بر حسب درخواست

شرکت کننده به مدرسه محل تحصیل وی اعلام خواهد شد.

ماده ۳- امتحانات داوطلبان آزاد (متفرقه) خارج از کشور می تواند در همه پایه های

تحصیلی (اول ابتدایی تا پایان دوره پیش دانشگاهی) برگزار شود افرادی

۱- نحوه انجام امتحانات دانش آموزانی که به خارج از کشور منتقل می شوند. (مصوب جلسه ۵۰۷ شورای عالی مورخ ۶۹/۲/۳۱ به شماره ابلاغی ۱۴۰/۲۹۸۰ مورخ ۶۹/۳/۹)

۲ به فرزندان کارمندان دولت که در مدارس کشور به تحصیل اشتغال دارند و به تبعیت از ولی خود در طول سال تحصیلی به خارج از کشور منتقل می شوند و همچنین دانش آموزانی که به علت بیماری و مداوا و یا هر عذر موجه دیگر در مدت مذکور به خارج از کشور اعزام می شوند که در آنجا مدرسه ایرانی دایر نیست و یا پایه تحصیلی مربوط جهت ادامه تحصیل آنان وجود ندارد، اجازه داده می شود بر اساس گواهی صادره از طرف اداره آموزش و پرورش مبنی بر طبق مفاد آیین نامه برگزاری امتحانات داوطلبان آزاد در خارج از کشور در امتحانات متفرقه پایه مربوط شرکت نمایند.

تبصره ۱- چنانچه این قبیل دانش آموزان پس از امتحانات خرداد ماه تجدید شده و به خارج از کشور منتقل شوند می توانند بر اساس گواهی صادره از طرف اداره آموزش و پرورش مبنی بر امتحانات مذکور، دروس تجدیدی را امتحان داده و ریزنمرات آنان جهت اعلام نتیجه قطعی و صدور کارنامه تحصیلی به مدرسه ای که در آن به تحصیل اشتغال داشته اند ارسال گردد.

تبصره ۲- اجرای مصوبه فوق صرفاً شامل دانش آموزانی می گردد که خروج آنان از کشور از نظر مقررات از جمله قوانین نظام و تلیفه عمومی بلامانع باشد.

می توانند در پایه های اول^۱ تا چهارم ابتدایی داوطلب ثبت نام و شرکت در امتحانات شوند که حداقل سن ورود به پایه مورد تقاضا داشته باشند.

ماده ۴- ضوابط ثبت نام و شرکت داوطلبان آزاد ایرانی مشمول وظیفه عمومی در امتحانات و چگونگی برخورداری از معافیت تحصیلی و تحویل اصل گواهینامه پایان تحصیلات دوره متوسطه، برابر دستورالعملی خواهد بود که توسط وزارت آموزش و پرورش با هماهنگی اداره نظام وظیفه عمومی تهیه می شود.

ماده ۵- مسئولیت برگزاری امتحانات در کشورهای خارجی به شرح زیر تعیین می گردد:

- ۱- در نقاطی که تحت سرپرستی مدارس جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور هستند، ثبت نام و انجام امتحانات کلیه پایه های تحصیلی برعهده سرپرستی مربوط خواهد بود. تنظیم برنامه و طرح سؤالیهای امتحانات پایه سوم راهنمایی تحصیلی توسط اداره کل آموزش و پرورش مدارس خارج از کشور و تنظیم برنامه و طرح سؤالیهای امتحانات نهایی متوسطه و هماهنگی کشوری توسط اداره کل امتحانات صورت خواهد گرفت.
- ۲- در نقاطی که مدرسه ایرانی دایر و مستقیماً زیر نظر اداره کل آموزش و پرورش مدارس خارج از کشور قرار دارد، تنظیم برنامه و طرح سؤالیهای امتحانات هماهنگ (منطقه ای و استانی) و سؤالیهای نهایی سوم راهنمایی برعهده اداره کل آموزش و پرورش مدارس خارج از کشور و تنظیم برنامه و طرح سؤالیهای امتحانات نهایی متوسطه و هماهنگ کشوری برعهده اداره کل امتحانات خواهد بود.

تبصره- در نقاطی که مدرسه ایرانی دایر نیست یا دایر بوده و رشته مورد نظر وجود ندارد، مسئولیت ثبت نام و برگزاری امتحانات برعهده اداره کل آموزش و پرورش مدارس خارج از کشور خواهد بود که می توانند نمایندگی سیاسی یا مدیر مدرسه و اگذار کنند. انجام سایر امور (از قبیل طرح سؤال امتحان، تصحیح اوراق، اعلام نتایج و) بر حسب مورد برعهده اداره کل آموزش و پرورش مدارس خارج از کشور و اداره کل امتحانات خواهد بود. در چنین مواردی اجرای امتحانات نهایی متفرقه دوره متوسطه منوط به اخذ مجوز از وزیر آموزش و پرورش خواهد بود.

ماده ۶- تصحیح اوراق امتحانات داخلی دوره راهنمایی تحصیلی و متوسطه در مواردی که پایه یا رشته تحصیلی در مدرسه ایرانی موجود نباشد و نیز تصحیح

۱- به استناد مصوبه سیصد و چهاردهمین جلسه کمیسیون معین شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۸۳/۵/۲۸ به شماره ابلاغی ۱۲۰/۲۱۰۷/۹ مورخ ۸۳/۶/۸ داوطلبان آزاد (متفرقه) متقاضی ثبت نام در پایه اول ابتدایی مدارس ایرانی خارج از کشور می توانند از مفاد ماده ۵۲ آیین نامه اجرایی مدارس استفاده نمایند.

اوراق امتحانات نهایی، برعهده اداره کل آموزش و پرورش مدارس خارج از کشور خواهد بود.

ماده ۷- اداره کل امتحانات برحسب اجرای امتحانات نظارت خواهد داشت.

ماده ۸- مواردی که در این آیین نامه به آن اشاره نشده است، تابع مقررات مورد عمل در داخل کشور خواهد بود.

ماده ۹- دستورالعمل اجرایی این آیین نامه توسط اداره کل امتحانات با همکاری اداره کل آموزش و پرورش مدارس خارج از کشور و دفاتر ذی ربط تهیه و با تأیید وزیر آموزش و پرورش ابلاغ می شود.

ماده ۱۰- با تصویب این آیین نامه کلیه مقررات قبلی در این خصوص لغو میگردد. این آیین نامه از تاریخ ابلاغ در مدارس ایرانی خارج از کشور ملغی است.

ارائه آموزش پاره وقت در مدارس ایرانی خارج از کشور

مصوب جلسه ۷۱۰- تاریخ ۱۳۸۳/۶/۳ * شماره ابلاغ ۱۲۰/۷۱۷۵- تاریخ ۸۳/۷/۱۵

ماده واحده :

به منظور حفظ و تحکیم و ارتقای هویت دینی و ملی ایرانیان مقیم خارج از کشور، به وزارت آموزش و پرورش اجازه داده می شود، آموزش پاره وقت را با رعایت موارد زیر اجرا کند.^۱

۱- آموزش پاره وقت، به روشی اطلاق می شود که دانش آموزان و داوطلبان آزاد مقیم خارج از کشور علاوه بر گذراندن دروس پایه تحصیلی خود در مدارس خارجی محل سکونت، دروس عمومی مربوط به پایه تحصیلی خود را (مطابق جدول پیوست) بر اساس دستورالعمل مربوط در یکی از مؤسسات یا واحدهای آموزشی ایرانی می گذرانند و کارنامه قبولی در پایه تحصیلی متناظر از نظام آموزش و پرورش ایران را با رعایت مفاد این مصوبه دریافت می کنند. تبصره ۱- ارایه این آموزش به شیوه از راه دور و با رعایت مفاد این آیین نامه بلامانع است.

تبصره ۲- فرزندان کارگزاران جمهوری اسلامی ایران در صورت نبودن مدرسه تمام وقت ایرانی در شهر محل سکونت می توانند از آموزش پاره وقت استفاده نمایند.

۲- آموزش پاره وقت در دوره های تحصیلی ابتدایی، راهنمایی، متوسطه و پیش دانشگاهی ارائه می شود.

۳- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دروس عمومی (موضوع بند یک) این دانش آموزان در هر یک از پایه ها و دوره های تحصیلی مطابق آیین نامه های آموزشی و امتحانات ذیربط خواهد بود.

۴- شرایط قبولی و ارتقاء به پایه بالاتر دانش آموزان در آموزش پاره وقت عبارتند از:
الف- احراز شرایط قبولی در پایه تحصیلی مربوط در مدرسه خارجی
ب- کسب حداقل نمره ۱۰ در تمام دروس عمومی پایه تحصیلی مربوط (مندرج در جداول پیوست)

۵- برای دانش آموزانی که شرایط قبولی را کسب می نمایند، کارنامه قبولی در پایه تحصیلی متناظر از نظام آموزش و پرورش ایران صادر می شود. در این صورت

۱- این مصوبه برای اجرای بند ۱ تصویب نامه مورخ ۱۳۷۵/۵/۲۸ هیات محترم وزیران صادر شده است

نمرات دروس عمومی در کارنامه ثبت و بقیه دروس و انضباط با علامت ضربدر پذیرفته می شود.

تبصره - برای این دانش آموزان معدل محاسبه نمی شود.

۶- دانش آموزانی که به صورت پاره وقت تحصیل می کنند، مشروط به تحصیل حضوری در مدارس خارجی و با رعایت سایر مقررات می توانند از معافیت تحصیلی برخوردار شوند.

۷- آموزش پاره وقت در خارج از کشور با اخذ مجوز از دفتر مدارس خارج از کشور ارائه می شود.

۸- دستورالعمل های لازم برای اجرای این ماده واحده توسط وزارت آموزش و پرورش تهیه و ابلاغ می شود.

۹- این مصوبه از سال تحصیلی ۸۳-۸۴ اجرا می شود و وزارت آموزش و پرورش موظف است گزارش ارزشیابی دوسالانه آن را به شورای عالی آموزش

محل الصاق
تمبر

محل الصاق عکس
عکس باید پس از الصاق
یا مهر
اداره کل آموزش و
پرورش
مدارس خارج از کشور
مهر شود

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش
اطلبوا العلم من المهدالی اللحد (پیامبر اکرم (ص))
(زنگواره ناگوردانش بجوی)

گواهینامه پایان تحصیلات دوره پیش دانشگاهی

به استناد مفاد آئین نامه ارزشیابی تحصیلات خارجی مصوب شورای عالی آموزش و پرورش و برابری رأی صادره در جلسه مورخ کمیسیون ارزشیابی تحصیلات خارجی
شورای عالی آموزش و پرورش نظریه اینکه :
خواهر/برادر فرزند دارای شناسنامه شماره صادره از متولد سال محل تولد
تحصیلات خود را در شهر کشور گذرانده و ارزش تحصیلات او معادل گواهینامه پایان تحصیلات دوره پیش
دانشگاهی رشته شناخته شده است این گواهینامه به وی اعطاء می شود .
شماره ثبت تاریخ ثبت
کارشناس مسئول ارزشیابی تحصیلات خارجی نام و نام خانوادگی
مدیرکل آموزش و پرورش مدارس خارج از کشور نام و نام خانوادگی
امضاء و مهر امضاء و مهر

انتقال کمیسیون ارزشیابی مدارک تحصیلی خارجی

به اداره کل آموزش و پرورش مدارس خارج از کشور

مصوب جلسه ۶۴۴ - تاریخ ۱۳۷۸/۱۰/۱۶ * شماره ابلاغ ۱۲۰/۳۸۹۹/۸ - تاریخ ۱۳۷۸/۱۰/۲۰

به منظور تسهیل امور مراجعین ، شورای عالی آموزش و پرورش با پیشنهاد دبیرخانه
شورای عالی مبنی بر انتقال کمیسیون ارزشیابی مدارک خارجی که براساس بند ۲-۷
آیین نامه داخلی شورای عالی آموزش و پرورش و کمیسیونهای وابسته ، در دبیرخانه
شورای تشکیل گردید به اداره کل آموزش و پرورش مدارس خارج از کشور با ترکیب
زیر موافقت نمود:

ترکیب اعضا:

- ۱- مدیرکل آموزش و پرورش مدارس خارج از کشور (رئیس کمیسیون)
 - ۲- مدیرکل دفتر همکاری های علمی بین المللی
 - ۳ و ۴ و ۵- سه نفر صاحب نظر و آشنا به نظامهای آموزشی کشورهای خارجی به
پیشنهاد وزیر و تأیید شورای عالی آموزش و پرورش .
- تبصره ۱- کمیسیون ارزشیابی مدارک تحصیلی خارجی با حضور حداقل سه نفر از اعضا
رسمیت می یابد و موضوعات با حداقل ۳ رأی موافق به تصویب می رسد.
تبصره ۲- حکم اعضا صاحب نظر کمیسیون توسط وزیر آموزش و پرورش برای مدت ۲
سال صادر می شود و تمدید عضویت آنان پس از تأیید شورای عالی آموزش
و پرورش بلامانع خواهد بود.

موضوع: انتقال کمیسیون ارزشیابی مدارک تحصیلی خارجی به اداره کل آموزش
و پرورش مدارس خارج از کشور در ششصد و چهل و چهارمین جلسه شورای
عالی آموزش و پرورش مورخ ۱۳۷۸/۱۰/۱۶ به تصویب رسید. صحیح است به
مورد اجراء گذارده شود. لازم است کمیسیون در صدور گواهینامه های پایان دوره
متوسطه و پیش دانشگاهی رویه های گذشته را به شرح پیوست ادامه دهد و
در صورت نیاز به تغییر ، پیشنهادهای جدید را جهت طرح به شورای عالی ارائه
نماید.

رویه‌های کمیسیون ارزشیابی مدارک تحصیلی خارجی در صدور گواهینامه‌های پایان تحصیلات دوره متوسطه و پیش دانشگاهی

- ۱- مدرک دیپلم ۱۱ ساله کشورهای خارجی معادل گواهینامه پایان تحصیلات دوره سه ساله متوسطه نظام جدید (دیپلم) شناخته می‌شود.
 - ۲- مدرک تحصیلی دیپلم ۱۲ ساله کشورهای خارجی معادل گواهینامه پایان تحصیلات دوره سه ساله متوسطه نظام جدید (دیپلم) و دوره پیش دانشگاهی شناخته می‌شود.
 - ۳- افرادی که پس از ۱۱ سال تحصیل در کشورهای خارجی موفق به کسب دیپلم نشده‌اند به تشخیص کمیسیون، در امتحان نهایی چهارماده درسی شرکت و در صورت کسب حداقل نمره ۱۰ در هر درس، مدرک معادل گواهینامه پایان تحصیلات دوره سه ساله متوسطه نظام جدید (دیپلم) دریافت می‌کنند.
 - ۴- مدرک تحصیلی افرادی که پس از ۱۲ سال تحصیل در کشورهای خارجی (به دلیل ۱۳ ساله بودن طول دوره تحصیل) موفق به کسب دیپلم نشده‌اند معادل گواهینامه پایان تحصیلات دوره سه ساله متوسطه نظام جدید (دیپلم) شناخته می‌شود.
 - ۵- چنانچه دارندگان دیپلم ۱۱ ساله کشورهای خارجی دارای تحصیلات دانشگاهی باشند به یکی از روشهای زیر مدرک معادل گواهینامه پایان تحصیلات دوره سه ساله متوسطه نظام جدید (دیپلم) و دوره پیش دانشگاهی دریافت می‌کنند:
الف) کسر تعدادی از واحدهای دانشگاهی به تشخیص کمیسیون
ب) شرکت در امتحان تعدادی از دروس دوره پیش دانشگاهی به تشخیص کمیسیون و کسب نمره حداقل ۱۰ در آنها.
- تبصره - در خصوص نظامهای نیمسال واحدی و نظایر آن که اعمال ضوابط فوق ممکن نیست، تصمیم گیری بر عهده کمیسیون ارزشیابی مدارک تحصیلی خواهد بود.
